

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ HACI MAHMUD EFENDİ 3845 VE
YAZMA BAĞIŞLAR 2617 NUMARALI ŞİİR MECMU' ALARI
(İNCELEME, METİN VE MESTAP'A GÖRE TASNİFİ)

M.SÜMEYRA TUZCU CANAVAR

2501151331

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR.ÜYESİ BÜNYAMİN AYÇİÇEĞİ

İSTANBUL-2020

ÖZ

SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ HACI MAHMUD EFENDİ 3845 VE YAZMA BAĞIŞLAR 2617 NUMARALI ŞİİR MECMU'ALARI (İNCELEME, METİN VE MESTAP'A GÖRE TASNİFİ)

M.SÜMEYRA TUZCU CANAVAR

Mecmu'alar, Türk tarihi ve kültürüne ait birçok unsuru içermektedir. Şiir mecmu'aları ise "ilâhîlerin" de kayıtlı olduğu önemli kaynaklardandır. Bu çalışmanın konusunu Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi 3845 ve Yazma Bağışlar 2617 numaralı şiir mecmu'aları oluşturmaktadır. Çalışmada mecmu'a metinleri transkribe edilmiş, metinlerin şekil ve muhteva açısından incelemesi yapılmıştır. Hacı Mahmud Efendi 3845 numaralı mecmu'ada 21 şiir yer almaktadır ve 8 mahlas tespit edilmiştir. Yer alan 21 şiirden 14'ünün şairi bilinmemektedir. Yazma Bağışlar 2617 numaralı mecmu'ada ise 41 şiir yer almaktadır ve 14 mahlas tespit edilmiştir. Yer alan 41 şiirden 17'sinin şairi bilinmemektedir. Hacı Mahmud Efendi 3845 numaralı mecmu'ada XVI, XVII, XVIII ve XIX. yüzyıllara ait şiirler yer almaktadır. Bu mecmu'ada Abdülahad Nûrî, Fakîr, İmamoğlu, Mustafa, Şâdî Baba, Şeyh Derûnî, Üsküdarlı Sâfî, Za'îfî ve mahlası belirlenemeyen şairlerin şiirleri mevcuttur. Yazma Bağışlar 2617 numaralı mecmu'ada ise XIII, XIV, XV, XVI, XVII, ve XVIII. yüzyıllara ait şiirler bulunmaktadır. Bu mecmu'ada Abdülahad Nûrî, Ahmed Câhidî, Âşık Kuloğlu, Âşık Yunus, Bolevî İsâ Efendi, Derviş Dede, Eşrefoğlu Rûmî, Meftûnî, Niyâzî Mısrî, Şems-i Tebrîzî, Şeyyâd Hamza, Üftâde, Yunus Emre, Za'îfî ve mahlası belirlenemeyen şairlerin şiirleri mevcuttur.

Anahtar Sözcükler: Süleymaniye Kütüphanesi, Mecmu'a, Hacı Mahmud Efendi 3845, Yazma Bağışlar 2617, MESTAP

ABSTRACT

SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ HACI MAHMUD EFENDİ 3845 VE YAZMA BAĞIŞLAR 2617 NUMARALI ŞİİR MECMU'ALARI (İNCELEME, METİN VE MESTAP'A GÖRE TASNİFİ)

M.SÜMEYRA TUZCU CANAVAR

Corpuses contain many elements of Turkish history and culture. The divine corpuses are important sources in which the hymns are registered, too. The subject of this study is Süleymaniye Library Hacı Mahmud Efendi 3845 and Yazma Bağışlar which numbered 2617 Poetry Corpuses. In this study, corpuses texts were transferred to new letters and the texts were examined in terms of form and content. Hacı Mahmud Efendi contains 21 hymns in the number 3845 corpus and 8 pseudonyms have been identified. The pseudonym of 14 of the 21 hymns is unknown. There are 41 hymns and 1 Elifnâme in Yazma Bağışlar corpus which number 2617 and 14 pseudonyms have been identified. The pseudonym of 17 of the 41 hymns is unknown. There is located on hymns which is XVI, XVII, XVIII and XIX. century in Hacı Mahmud Efendi number 3845. In this corpus, there are the hymns of Abdülahad Nûrî, Fakîr, İmamoğlu, Mustafa, Şâdî Baba, Şeyh Derûni, Üsküdarlı Sâfî, Za'îfî and poets whose pseudonym cannot be determined. Yazma Bağışlar number 2617 corpus contains poems of XIII, XIV, XV, XVI, XVII and XVIII. centuries. In this corpus, there are the poems of the poets of Abdülahad Nûrî, Ahmed Câhidî, Âşık Kuloğlu, Âşık Yunus, Bolevî İsâ Efendi, Derviş Dede, Eşrefoğlu Rûmî, Meftûnî, Niyâzî Mısrî, Şems-i Tebrîzî, Şeyyâd, Üftâde, Yunus Emre, Za'îfî and whose neighborhood cannot be determined.

Keywords: Süleymaniye Library, Corpus, Hacı Mahmud Efendi 3845, Yazma Bağışlar 2617, MESTAP

ÖN SÖZ

Toplanmış, bir araya getirilmiş anlamına gelen mecmu'alar Türk tarihi ve kültürüne ait önemli konuları içermektedir. Edebiyat tarihimize ilişkin bilgiler veren mecmu'alar, dîvânı bulunmayan şairlerin ortaya çıkması veya tanınan şairlerin dîvânlarında bulunmayan şiirlerini içermesi bakımından önemlidir.

Bu sebeple çalışmada Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunan iki mecmu'anın çeviri yazısı, incelemesi ve MESTAP'a göre tasnifi yapılmıştır. Birinci bölümde mecmu'aların değerlendirmesi yapılmış, ikinci bölümde metni verilmiş ve üçüncü bölümde ise MESTAP'a göre tasnifi çizelgelerle gösterilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi 3845 ve Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar 2617'de kayıtlı mecmu'aların genel bir değerlendirilmesiyle muhtevasına, yer alan şairlere ve şiirlerine yer verilmiştir. İkinci bölümde ise metinler yer almaktadır. Son bölümde ise metinlerin MESTAP'a göre tasnifi yapılarak çizelgeler halinde gösterilmiştir.

Bu çalışmadaki amacımız, mecmu'aları en doğru şekilde okuyarak edebiyatımıza kazandırmak ve mecmu'alardaki bilinmeyen şair ve şiirleri ortaya çıkarmaktır. Yaptığımız çalışmanın MESTAP projesine katkı sağlamasını umarız.

Tez çalışmamda bana yardımcı olan danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Bünyamin AYÇİÇEĞİ'ne teşekkür ederim.

Yüksek lisans öğrenimime başlamadan önce bana Türk İslam Edebiyatı'nın engin dünyasını tanıtan bölüm başkanım sayın Doç. Dr. Ali ÖZTÜRK'e teşekkür ederim.

Mecmu'alarda takıldığım sözcüklerde ve ketebe okumada yardım eden Yazma Eser Uzmanı Göker İNAN'a teşekkür ederim.

Metin okuma ve inceleme bölümünde bana yardımcı olan değerli arkadaşım Yazma Eser Uzmanı Evşen YILDIZ'a teşekkür ederim.

Arapça metinleri okumada yardımcı olan Zeynep ESKİ'ye, mecmu'a cilt ve kağıt özelliklerini benim için inceleyen Süleymaniye Kütüphanesi çalışanlarından Mustafa DİL ve Rastoratör Aynur KAYA'ya teşekkür ederim.

Çizelgeleri metne aktarım konusunda bana yardım eden Burak ÇAKIR'a teşekkür ederim.

Yüksek lisans öğrenimime başlamam için teşvik eden ve Arapça metinlerde yardımcı olan biricik arkadaşım Yazma Eser Uzmanı Ayşegül SİVAKCI'ya çok teşekkür ederim.

Son olarak tezimi yazma süresince bana yardımcı olan eşim Onur CANAVAR'a teşekkür ederim.

M.Sümevra TUZCU CANAVAR

İSTANBUL-2020

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SK HME 3845 ve YB 2617 NUMARALI ŞİİR MECMU' ALARININ

DEĞERLENDİRİLMESİ

1.1 SK HME 3845'de Kayıtlı Şiir Mecmu' ası.....	3
1.1.1 SK HME 3845'de Kayıtlı Şiir Mecmu' asının Genel Özellikleri ve Tavsifi.....	3
1.1.2 SK HME 3845'de Kayıtlı Şiir Mecmu' asının İçeriği.....	4
1.1.2.1 Şiir Mecmu' asında Yer Alan Şairler ve Şiirleri.....	4
1.1.2.2 Şiir Mecmu' asında Yer Alan Mahlası Bilinmeyen Şiirler.....	8
1.1.2.3 Şiir Mecmu' asında Yer Alan Şiirler ve Özellikleri.....	8
1.1.2.4 Şiir Mecmu' asında Yer Alan Şiirler ve Şekil Özellikleri.....	9
1.1.2.5 Şiir Mecmu' asında Geçen Arkaik Sözcük, Deyim ve Kalıp İfadeler.....	10
1.2 SK YB 2617'de Kayıtlı Şiir Mecmu' ası.....	11
1.2.1 SK YB 2617'de Kayıtlı Şiir Mecmu' asının Genel Özellikleri ve Tavsifi...11	
1.2.2 SK YB 2617'de Kayıtlı Şiir Mecmu' asının İçeriği.....	12
1.2.2.1 Şiir Mecmu' asında Yer Alan Şairler ve Şiirleri.....	12
1.2.2.2 Şiir Mecmu' asında Yer Alan Mahlası Bilinmeyen Şiirler.....	19
1.2.2.3 Şiir Mecmu' asında Yer Alan Şiirler ve Özellikleri.....	19
1.2.2.4 Şiir Mecmu' asında Yer Alan Şiirler ve Şekil Özellikleri.....	20
1.2.2.5 Şiir Mecmu' asında Geçen Arkaik Sözcük, Deyim ve Kalıp İfadeler.....	21

İKİNCİ BÖLÜM

SK HME 3845 ve YB 2617 NUMARALI ŞİİR MECMU' ALARININ

METNİ

2.1 Metinlerin Kuruluş Yöntemi.....	24
2.2 Çeviriyazı Alfabeti.....	25
2.3 SK HME 3845'de Kayıtlı Şiir Mecmu' asının Metni.....	26
2.4 SK YB 2617'de Kayıtlı Şiir Mecmu' asının Metni.....	65

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SK HME 3845 ve YB 2617 NUMARALI ŞİİR MECMU' ALARININ MESTAP

TASNİFİ

3.1 SK HME 3845'de Kayıtlı Şiir Mecmu' asının MESTAP Tasnifi.....	129
3.2 SK YB 2617'de Kayıtlı Şiir Mecmu' asının MESTAP Tasnifi.....	137
SONUÇ.....	145
KAYNAKÇA.....	147
EKLER.....	153
EK-1 Dîvânlarda Yer Alan Şiir Farklılıkları.....	153
EK-2 SK HME 3845 Örnek Metin.....	166
EK-3 SK YB 2617 Örnek Metin.....	170

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge I: SK HME 3845’de Kayıtlı Şiir Mecmu‘asında Yer Alan Şairler ve İlahiler.....	5
Çizelge II: SK HME 3845’de Kayıtlı Şiir Mecmu‘asında Kullanılan Vezin ve İlahi Sayısı....	9
Çizelge III: SK YB 2617’de Kayıtlı Şiir Mecmu‘asında Yer Alan Şairler ve İlahiler.....	13
Çizelge IV: SK YB 2617’de Kayıtlı Şiir Mecmu‘asında Kullanılan Vezin ve İlahi Sayısı.....	20
Çizelge V: Çeviriyazı İşaretleri.....	25
Çizelge VI: SK HME 3845 Sayılı Mecmu‘anın MESTAP’a Göre Muhteva Çizelgesi.....	129
Çizelge VII: SK HME 3845 Sayılı Mecmu‘adaki Mensur Bölümler.....	137
Çizelge VIII: SK YB 2617 Sayılı Mecmu‘anın MESTAP’a Göre Muhteva Çizelgesi.....	138

KISALTMALAR

a.g.e	:	Adı geçen eser
AYK	:	Atatürk Kùltür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
b.k.z	:	Bakınız
d.	:	Doğum
Ed.	:	Editör
HME	:	Hacı Mahmud Efendi
Hz.	:	Hazreti
İA	:	İslam Ansiklopedisi
İBB	:	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
i.t.	:	İktidar Tarihi
Ktp.	:	Kütüphane
MESTAP	:	Mecmu'aların Sistematiik Tasnifi Projesi
ö.	:	Ölüm
s.	:	Sayfa
SK	:	Süleymaniye Kütüphanesi
TDV	:	Türkiye Diyanet Vakfı
TEİS	:	Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü
TTK	:	Türk Tarih Kurumu
Üni.	:	Üniversitesi
Yay.	:	Yayınları
YB	:	Yazma Bağışlar
Yp. Nu.	:	Yaprak numarası

GİRİŞ

Mecmu‘alar Türk Edebiyatının en önemli kaynaklarından. Mecmu‘a sözcüğü, cem‘ masdarından türemiştir. “Dağınık şeyleri bir araya getirmek, toplamak” anlamına gelmektedir. Sözlükte mecmu‘ (bir araya getirilmiş, toplanmış) olarak tanımlanmıştır.¹

Mecmu‘a, farklı kişilere ait metinlerin ya da metin parçalarının bir araya toplandığı eserler bütünü olarak tanımlanabilir. Bir araya gelen metinler arasında çoğunlukla benzer veya ortak olan kısımlar vardır. Mecmu‘aların isimlendirilmesi muhtevasıyla ilişkilidir. İlahilerden oluşan mecmu‘aya “mecmu‘a-i ilâhîyât”, fetvaların derlenmesiyle meydana gelmiş mecmu‘aya “mecmu‘a-i fetâvâ” ve kâsîde metinlerinden teşekkül eden mecmu‘aya da “mecmû‘a-i kasâ'id” denilmektedir.²

Şiir mecmu‘aları bazı ilâhîlerin bilinen şeklinden farklı olan kısımlarını içermesi bakımından ve çeşitli şairlerin ilâhîlerini bir araya getirmesi bakımından da önem taşımaktadır.

Agâh Sırrı Levend mecmu‘aları beş gruba ayırmış ve açıklamalar yapmıştır. Bu sınıflandırmaya göre mecmu‘alar:

- a) **Nazire mecmu‘aları:** Bir şairin şiirine başka bir şair tarafından aynı vezin ve kafiye yazılmış şiirleri bir araya getiren mecmu‘alardır.
- b) **Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiir mecmu‘aları:** Mecmu‘anın mürettibinin kendi arzusuna göre seçtiği şiirlerin toplandığı mecmu‘alardır. Antoloji niteliğindedir.
- c) **Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmu‘alar:**
Bu mecmu‘alarda farklı konularda şiirler bir araya gelmiştir. Manzum veya mensur olabilir. Ayrıca mürettip şiirlerin yanına çeşitli bilgiler de kaydetmektedir.
- ç) **Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmu‘alar:**
Tek bir türü içeren şiirlerin toplandığı mecmu‘alardır.
- d) **Tanınmış kişilerce hazırlanmış mecmu‘alar:**
Bu mecmu‘aların yazarları bellidir.³

¹ Mustafa Uzun, **Mecmu‘a**, TDV-İA, Cilt 28, TDV Yay., Ankara, 2003, s.265-268

² M. Fatih Köksal, “Şiir Mecmualarının Önemi ve ‘Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi’ MESTAP”, (Ed. Ömür Ceylan), Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori, Kesit Yay., İstanbul, 2012, s. 88-90.

³ Agah Sırrı Levend, **Türk Edebiyatı Tarihi**, TTK Basımevi, Ankara, 1998, s. 166-167

Bu sınıflandırmaya göre çalışmamızın konusunu aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen iki mecmu' a oluşturmaktadır. Mecmu' alar kütüphane kaydında “ilâhî mecmu' ası” olarak geçmektedir. İçerisinde çoğunlukla tasavvuf metinler bulunmaktadır. Birden fazla nazım şekli kullanılmıştır.

Çalışmanın birinci kısmını oluşturan Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi 3845'te kayıtlı şiir mecmu'asında çeşitli yüzyıllarda yaşamış şairlerin şiirleri mevcuttur. Mahlası belirli olan şiirlerin yanında mahlası belirlenemeyen şiirler de bulunmaktadır. Ayrıca mecmu'ada şair Zâ'îfi'ye ait bir “Elifnâme” mevcuttur. Osmanlı Türkçesi ile yazılan şiirlerin yanında Arapça yazılan şiirler de bulunmaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar 2617'de kayıtlı şiir mecmu'ası yer almaktadır. Bu mecmu'da da yine çeşitli yüzyıllardan mahlası belirlenen ve belirlenemeyen şairlerin şiirleri bulunmaktadır. Mecmu'ada “Kasîde-i Şerîf” başlıklı bir “Elifnâme” bulunmaktadır. Bu şiirde de Za'îfi'nin adı geçmektedir.

Çalışmanın son bölümünde SK HME 3845 ve YB 2617 numaralı şiir mecmu'alarının MESTAP tasnifi ve sonuç yer almaktadır.

Haluk Gökalp - Enes Yıldız, **İ.B.B Atatürk Kitaplığı K. 1565 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmu'asının Nazireler Kısmı Üzerine**, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Samsun, 2018, cilt 11, sayı 55, s.92

Atabey Kılıç, **“Mecmua Tasnifine Dair”**, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı, Turkuaz Yayınları, İstanbul, 2012, s.77-113.

BİRİNCİ BÖLÜM

SK HME 3845 ve YB 2617 NUMARALI ŞİİR MECMU'ALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

1.1 SK HME 3845'de Kayıtlı Şiir Mecmu'ası

1.1.1 SK HME 3845'de Kayıtlı Şiir Mecmu'asının Genel Özellikleri ve Tavsifi

Çalışmanın I. Bölümünü oluşturan mecmu'a, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi 3845'te kayıtlıdır. Mecmu'a 168x116 – 125x80 mm ölçülerindedir. 25 varaktan oluşmaktadır. Ketebe kaydı bulunmamaktadır. Mecmu'a, Yıldız Sarayı koyu yeşil deri cilde sahiptir. Ön kapağında Osmanlı Devleti'nin arması, arka kapağında ay yıldız yer almaktadır. Sırtı deri olan mecmu'ada metin, filigranlı Avrupa kağıdına nesih yazıyla, çoğunlukla 10 satır ve 2 sütun şeklinde yazılmıştır. Varaklar nohûdî renktedir. Metin az ahırlı sayfalara is mürekkebiyle nesih yazılmıştır. Yer yer mürekkep dağılmaları görülmektedir. Metinde başlıklar sürh mürekkeple yazılmıştır. Her sayfada reddade ve sayfa numarası bulunmaktadır. Müstensihî ve istinsah tarihi belli değildir.

Her ne kadar mecmu'a ilâhî mecmu'ası olarak kayıtlıysa da bu tanım bir tür adı olmaktan ziyade mecmu'ada yer alan şiirlerin dini içerikli olduğunu ifade etmektedir. Bu nedenle mecmu'alarda birçok nazım şekliyle yazılmış şiirler bulunmaktadır.

Mecmu'ada XVI, XVII, XVIII ve XIX. yüzyıllarda yaşamış çeşitli şairlerin şiirleri bulunduğundan mecmu'anın XIX. yüzyılda istinsah edildiği anlaşılmaktadır.

Mecmu'ada Türkçenin yanında Arapça metinler de bulunmaktadır. Şiirler çoğunlukla 2 sütun olarak yazılırken bazı sayfalarda tek sütun olarak yazılmıştır. Her şiirin başlığı bulunmakta olup 24b'de yazılan şiirin son satırı sayfaya sığmadığından derkenara eklenmiştir. Metnin birkaç sayfasında düz yazı bulunmaktadır.

Mecmu'a 15 Türkçe 5 Arapça şiirden oluşmaktadır. Bir tane de Arapça mensur metin kaleme alınmıştır. Mahlası tespit edilemeyen şiirler de mevcuttur. Ayrıca "Elifnâme" türünde bir şiir bulunmaktadır. Şiirin mahlas bölümünde Za'îfî'nin ismi geçmektedir ancak elde bulunan Rumelili Za'îfî (ö. 1557'den sonra) *Dîvân*'ında şiir bulunmamaktadır.⁴

⁴ Türk Edebiyatı'nda tezkireler incelendiğinde 7 tane aynı isimde şair bulunmaktadır.

Mecmu'ada tamlamalar esre veya ötre ile gösterilmiştir. Çeviriyazı hazırlanırken metindeki tamlamalar harekesine uygun olarak yazılmıştır.

1.1.2 SK HME 3845'de Kayıtlı Şiir Mecmu'asının İçeriği

1.1.2.1 Şiir Mecmu'asında Yer Alan Şairler ve Şiirleri

Mecmu'ada sırasıyla Münâcât, Nasîhat, Nazm, Hatm-i Şehr-i Ramazân, Nazm–Beytullâh, Nazm-ı Beyt-i Şerîf, Nazm-ı Nasîhat, Nasîhatnâme, Nazm-ı Mevlûdü'n-Nebî, Nazm-ı Mevlûd-i Şerîf, Medh-i Rasûl, Kasîde-i Derûnî, Medh-i Rasûl, Kasîde-i Münâcât, Kasîde, Kasîde-i Enbîyâ, Nazm-ı Elifnâme, Nazm, Nazm-ı Nasîhat, Kasîde-i Medh-i Rasûl, Nazm-ı Muhtâc başlıklı şiirler bulunmaktadır.

Mecmu'adaki şiirlerde çoğunlukla tasavvuf konuları işlenmiştir. Bazı şiirlerden örnekler şunlardır:

2a'da bulunan Nasîhat başlıklı şiirde şair ölüm anını betimlemiştir. Yakınların üzülmesi, kabre konduktan sonra bedenin böcekler tarafından yenileceğini, sorgu meleklerinin geleceğini canlı bir şekilde anlatmıştır.

4a'da yer alan Hatm-i Şehr-i Ramazân başlıklı şiirde şair, Ramazân ayından önce gelen ayları bildirerek Ramazân ayı boyunca yapılan ibadetleri anlatmıştır. Kadir gecesinin faziletinden de söz etmiştir. Aynı zamanda şeytanın zincire vurulmasını Hz. Muhammed'in "*Ramazân ayı girince Cennet kapıları açılır, Cehennem kapıları kapanır ve merede-i şeyâtîn zincire vurulur.*" Hadisiyle bildirmiştir. Ayrıca Mûnker ve Nekir'in bu ayda sual sormayacağını da anlatmıştır.

7b'de bulunan Nazm-ı Beyt-i Şerîf başlıklı şiirde ise şair Hac yolculuğunun evrelerini anlatmıştır. Şam'ın yolculuğun başlangıç noktası olduğunu, yolculuğun dokuz ay sürdüğünü ve Hacda yapılan ibadetlerden söz etmiştir.

Mecmu'ada Abdülahad Nûrî, Fakîr, İmamoğlu, Mustafâ, Şâdî Baba, Şeyh Derûnî, Üsküdarlı Sâfî ve Za'îfî'nin şiirleri mevcuttur. Aynı zamanda mahlası belirlenemeyen şiirler de mecmu'ada yer almaktadır.

Hayatlarına ulaşılabilen şairlerin hayatları, mecmu'ada yer alan şiirlerin sırasıyla aşağıda belirtilmiştir. Ayrıca şairler ve şiirlerini gösteren çizelge de yer almaktadır.

Çizelge I: SK HME 3845’de Kayıtlı Şiir Mecmu‘asında Yer Alan Şairler ve

Şiirler

Şair	Manzūmesi	Varak Numarası
Şâdî Baba	Münâcât	1b
Üsküdarlı Sâfî	Naşihat	2a
Fakîr	Naẓm	3b
Şeyh Derûnî	Hatm-i Şehr-i Ramazân Naşihatnâme	4b 10a
İmamoğlu	Naẓm	6b
Abdulahad Nûrî	Naẓm-ı Mevlūd-i Şerîf	12a
Za‘îfî	Naẓm-ı Elifnâme	17a
Mustafa	Naẓm	18b

Şâdî Baba/ Baba Şâdî-i Sofyâvî (ö.1862?)

Sofyalı bir tekke şairidir. Mahlas olarak gerçek adını kullanmıştır. Kendisi “*Mecmu‘a-i Letâif*” isimli cöngünde Şâdî Baba, Baba Şâdî-i Sofyâvî, Baba Şâdî gibi isimler kullanmıştır. Doğum ve ölüm tarihlerine dair kesin bir bilgi bulunmayan şairin cönkteki bazı bilgi ve tarihlerden yola çıkılarak 1772-1862 arasında yaşadığı düşünülmektedir. Tımar sahibi olan Şâdî, subaşılık, Balkan Harbi memuriyeti, kışla tamiri, Sofya telgrafhanesi ve hapishanesi yapımından sorumlu memuriyet gibi görevlerde bulunmuştur. Hayatı, kişiliği ve eserleriyle ilgili bilgiler “06 Mil. Yz. Cönk 109”da kayıtlı cönkteki bilgilerle sınırlıdır. Şair, cönkteki şiirlerinde kendisinin bir değeri olmadığını, sadece rahmete vesile olması için yazdığını belirtmiştir. Şiirleri tasavvufî içeriklidir.⁵ Çalıştığımız mecmu‘ada bulunan şiiri, şairin cöngünde yer almamaktadır.

⁵ Hamiye Duran, *Şâdî Baba ve Şiirleri*, Bizim Büro Basım Yay., Ankara, 2011, s.33-36

Üsküdarlı Sâfi (ö.1901)

1862’de adı Mustafa olan şair Yanya’da doğmuştur. Babası şair Mehmed Emin Nüzhet Bey’dir. Beş yaşındayken babasını kaybettikten sonra Sâfi’yi ağabeyi Ali Cevâd Bey yetiştirmiştir. Paşakapısı Rüştîyesi’ni bitirip dini ilimleri öğrenmiştir. Farsça, Arapça ve edebiyat dersleri almıştır. Şiirlerinde “Sâfi” mahlasını kullanmıştır. Tahrirat memurluğu, Farsça öğretmenliği, mühimme kâtipliği görevlerini yaptıktan sonra İstanbul’da yaşamaya başlamıştır. Bir süre Damat Mahmut Celâleddin Paşa(ö.1903) ile tanışmış ve onun maaşlı nedimi olmuştur. Damat Mahmut Celâleddin Paşa’nın Avrupa’ya kaçmasından sonra Halep’e sürülmüştür. 1901’de burada vefat etmiştir. Manastırlı Rifat Bey, “Çıkıp cem‘ söyledi tarih-i fevtin / Safâ-yı cennete azmetti Sâfi” (1319) beytiyle vefatına tarih düşürmüştür. Yaşadığı dönemde edebiyat çevresinin dikkatini üzerine çekmiştir. *Şiir-i Sâfi, İslâm-ı Hazret-i Ömer yâhûd Bir Hârîka, Nev-Bâve-i Kavâid-i Fârisî, Cidâl-i Sa‘dî bâ-Müddeî ve Dîvânçe-i Sâfi* isimli eserleri bulunmaktadır.⁶

Şeyh Derûnî (ö.??)

Edebiyatımızda Derûnî mahlasını kullanan sekiz şair bulunmaktadır, bu şairler şunlardır:

Ahmed Derûnî, (ö.?), İstanbulludur. Destan söylemede başarılıdır.

Derûnî, (XVIII. yüzyıl), Rumelilidir. Pazvandoğlu Destanı’nın yazarıdır.

Çelebi Derûnî, (ö.1561). Fûzûlî ve Mevlânâ Şemsî’ye nâzîreler söylemiştir.

Derûnî, (ö. 1544), İzniklidir. Şiirleri âşıkânedir.

Derûnî, (ö.1650), Vardar Yenice’sindendir. Kalem ehli zümrasındandır.

Derûnî, (ö.1561), Bağdat’da yeniçerilik yapmıştır.

Derûnî, (ö.1568), Manisalıdır. Musikî sahasında maharetlidir.

Torun/Karlı Derûnî, , (ö.?) XVII. yüzyılda yaşadığı sanılmaktadır. Karlıdır. Halk aşığıdır.

Bu şairler incelendiğinde hiçbirinin Şeyh Derûnî mahlasını kullanmadığı görülmüştür. Mecmu‘ada yer alan şiiri, Derûnî mahlasını kullanan diğer şairlerin şiiriyle karşılaştırıldığında bir benzerlik olmadığı ve herhangi bir dîvânda yer almadığı tespit edilmiştir.

⁶ Alim Yıldız, *Üsküdarlı Sâfi*, TDV-İA, 35.cilt, TDV Yay., İstanbul, 2008, s. 470-471

Abdülkadir Erkal, *Üsküdarlı Sâfi ve ‘Şi’r-i Sâfi İsimli Eseri*, Atatürk Üni., Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, sayı 36, Erzurum, 2008, s.99-103

İmamoğlu (ö.??)

Hayatı hakkında bilgi bulunmayan İmamoğlu'nun varlığı Şükrü Elçin'in "Akdeniz'de ve Cezayir'de Türk Halk Şâirleri" adlı eserindeki İmamoğlu mahlaslı üç şiirden tespit edilebilmektedir. Elçin, İmamoğlu'nun adını 17. asır âşıkları içerisinde zikreder."⁷

Abdülahad Nûrî (ö.1651)

Abdülahad Nûrî 1003/1595 yılında Sivas'ta doğmuştur. Adı Abdülahad, lakabı Evhadüddin, mahlası Nûrî'dir. Sultan III. Mehmet (1595-1603)'in, dayısı Abdülmecid Sivasî'yi İstanbul'a çağırmasının ardından onunla İstanbul'a gitmiştir. Eğitime İstanbul'da devam etmiştir.⁸ Şiirlerinde tasavvufî konuları işleyen Abdülahad Nûrî'nin dili sade ve akıcıdır. Bazı kaynaklarda otuzdan fazla eser verdiği bilgisi bulunmaktadır ancak bunlardan sadece on dört tanesinin yazma nüshası tespit edilebilmiştir. Bu eserleri şunlardır: *Dîvân-ı İlâhiyât*, *Risâletün fî-Deverânî's-Sûfiyye*, *Terceme-i Te'dibü'l-Mütemerridîn*, *er-Risâletü's-Semâ'iyetü'l-Mülzimetü li'l-Münkirîn*, *Mir'âtü'l-Vücûd ve Mirkâtü's-Şühûd*, *Riyâzü'l-Ezkâr ve Hıyâzü'l-Esrâr*, *Hikmetü't-Te'âruz fî-Sûreti't-Tenâkuz*, *Risâletün fî-Tayyi'l-Mekân*, *Kasmü'l-Mübtedi'in bi-Sinâni's-Sünne*, *Te'dibü'l-Mütemerridîn*, *el-'Adlû ve'l-İksât beyne't-Tefrîti ve'l-İfrât*, *İsbâtü'l-'Âlim ve's-Şu'ur li-men-Kâne min-Ehli'l-Kubûr*, *Risâletün Müte'allikatün bi-Kavlihi Te'âlâ ve en-Leyse li'l-İnsâni illâ mâ-se'â*, *İnkâzü't-Tâlibîn an-Mehâvi'l-Gâfilîn*. 1651'de İstanbul'da vefat etmiştir.⁹ Mecmû'ada yer alan şiiri *Dîvân*'ında bazı farklarla yer almaktadır. Çeviriyazı yapılırken mecmû'a esas alınmıştır. Ek-1 bölümünde şiirin *Dîvân*'da bulunan şekli yer almaktadır.

Za'îfî

Edebiyatımızda Za'îfî isminde 7 şair bulunmaktadır:

Akbaba İmamı Şeyh Mehmed Zaîfî Efendi, (d.?-ö.1115) hat, musikî ve şiirle uğraşmıştır.

⁷ Emine Çakır, İmamoğlu, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/imamoglu> (Erişim Tarihi: 08.01.2020)

⁸ Osman Türer, *Osmanlılarda Tasavvufî Hayat- Halvetîlik Örneği- Mehmed Nazmî Efendi'nin Hediyyetü'l-İhvân'ı*, İnsan Yay., İstanbul 2011, s.2-498-512

⁹ Vehbi Kahveci, *Abdülahad Nûrî'nin Kastamonu'daki Yayın Çalışmaları: 1921-1923 Yüksek Lisans Tezi*, Kastamonu, 2015, s.32

Abdullah Uçman, *Abdülahad Nûrî*, TDV-İA, 1. Cilt, TDV Yay., İstanbul, 1988, s.178-179

Hüseyin Akkaya, *Abdülahad Nûrî* - <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nuri-abdulahad> (Erişim Tarihi: 17.03.2019)

Za'îfî (d.?-ö.?), dîvân şairidir. Hayatı hakkında tek bilinen Kanuni döneminde hayatta olduğu.

Za'îfî Efendi (d.?-ö.?), Anteplidir. Müfessirdir.

Mehmed Za'îfî (d.?-ö.?), Kastamonuludur. Lâtîfî'nin yakın arkadaşıdır.

Gelibolulu Za'îfî (d.?-ö.?), Geliboluludur. Bilinen tek eseri *Gazavâtnâmes*idir.

Muhammed Za'îfî (d.1650-ö.?), bilinen tek eseri *Ahbârü'l-İber* adlı mesnevisidir.

Pîr Muhammed Za'îfî (d.1494-ö.?), Karatovalıdır. Rumelili Za'îfî olarak da bilinmektedir. Manzum ve mensur 15 eseri vardır.¹⁰ Mecmu'a ve *Dîvânı* karşılaştırılmıştır, ancak mecmu'adaki şiir *Dîvân*'ında bulunmamaktadır.¹¹

1.1.2.2 Şiir Mecmu'asında Yer Alan Mahlası Bilinmeyen Şiirler

Mecmu'ada mahlası belirlenemeyen 14 adet şiir bulunmaktadır. Şiirlerden bölümler çeşitli kaynaklarda taranmış ancak şairlerine dair bilgi tespit edilememiştir. Mecmu'ada yer alan Tabîb ve Fakîr mahlaslı şairin kim olduğu, kaynaklar taranmasına rağmen bulunamamıştır. Ayrıca mecmu'ada Mustafa mahlaslı şiirler de bulunmaktadır. Mustafa ismindeki şairler ve şiirden bölümler kaynaklarda tarandığında da müelliflerine dair bir bilgiye ulaşılammıştır.¹²

1.1.2.3 Şiir Mecmu'asında Yer Alan Şiirler ve Özellikleri

Mecmu'a, 15 Türkçe, 5 Arapça şiir ve 1 Elifnâmeden oluşmaktadır. Bir tane de Arapça mensur metin kaleme alınmıştır. 13 Türkçe şiirin ölçüsü bulunurken 2 şiirin ölçüsü bulunmamaktadır. Aynı zamanda Arapça şiirler ve Elifnâmenin vezni yoktur. Mecmu'ada hem aruz hem de hece ölçüsüyle yazılmış şiirler bulunmaktadır. Şiirlerde çeşitli bahirlerden farklı kalıplar kullanılmıştır. Aşağıda kullanılan aruz vezinlerinin şiirlere dağılımı çizelge ile gösterilmiştir.

¹⁰ Za'îfî, <http://teis.yesevi.edu.tr/arama>, (Erişim Tarihi: 03.06.2020)

¹¹ Kâmil Akarsu, *Za'îfî Dîvânı (Metin, Tahlil Ve Sistemik Endeks) Doktora Tezi* – Ankara, 1990

¹² TDV-İA, TDV Yay., İstanbul, 2008

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> (Erişim tarihi: 08.04.2020)

<http://teis.yesevi.edu.tr/arama> (Erişim Tarihi: 22.02.2020)

Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Ders Kitapları, Anadolu Üni. Yay., Eskişehir, 2008

Abdülbaki Gölpınarlı, *Türk Tasavvuf Şiiri Antolojisi*, İnkılâp Yay., İstanbul, 2004

http://tebdiz.com/index.php?sayfa=arama_sonuc_yenisite, (ErişimTarihi: 22.02.2020)

<https://mestap.com/>

Çizelge II: SK HME 3845’de Kayıtlı Şiir Mecmu’asında Türkçe Şiirlerde

Kullanılan Vezin ve Şiir Sayısı

Vezin	Şiir sayısı
fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün	3
fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün	2
mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün	1
8’li hece ölçüsü	2
7+7=14’lü hece ölçüsü	2
8+8=16’lı hece ölçüsü	1
müstef‘ ilün müstef‘ ilün müstef‘ ilün müstef‘ ilün	1
11’li hece ölçüsü	1
Toplam	13

1.1.2.4 Şiir Mecmu’asında Yer Alan Şiirler ve Şekil Özellikleri

Mecmu’ada yer alan şiirler dinî bilgileri öğretme amaçlı olduğundan şekil hüsusiyetlerine fazla önem verilmeden yazılmıştır. Şiirlerde pek çok yerde vezinler aksamaktadır. Veznin aksadığı yerlerde durum metin içinde dipnotlarla gösterilmiştir. Bu dipnot örnekleri şöyledir:

Örnek-1: Çoğu mısra 14’lü hece ölçüsüne uymasına rağmen bazı mısralarda vezin aksamaktadır. Bazı mısralar da “Fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün” veznine uymaktadır.

Örnek-2: Bu mısrada vezin aksamaktadır.

1.1.2.5 Şiir Mecmu'sında Kullanılan Arkaik Sözcükler, Deyimler ve Kalıp İfadeler

Mecmu'ada yer alan arkaik sözcükler, deyimler ve kalıp ifadelerin açıklamaları sayfa numaralarıyla aşağıda belirtilmiştir.

Yaka yırtmak : Farsça kökenli bir isim tamlaması olan “çâk-ı girîbân” edebiyatımızda aşığın sevgilisine duyduğu aşktan rakiple beraber olduğu şüphesiyle âh u zâr ederek yaka yırtmasıdır. “Divân edebiyatında âşık sevgilisi uğruna dövünür ve yakasını yırtar. Kalem ucu yarık olduğu için yakasını yırtmış olarak telakki edilir.”¹³ 2b

Ağaçtan at: Şair tabutu ağaçtan bir at olarak nitelemiştir. 2b

Gönüdürler : “Uğurlamak, göndermek” anlamına gelen “göndürmek” fiilinin geniş zaman 3.çoğul kişiye çekimlenmiş şeklidir.¹⁴ 2b

Kûs-i rihlet: Tam anlamı yolculuk kösüdüdür. Edebiyatımızda çoğunlukla ecel ânını betimlemiştir. 3b

Eylegil: “Eyle –“ anlamına gelmektedir.Eski Anadolu Türkçesinde, emir kipi 2. Tekil şahıs için eksiz ve -Gıl biçimiyle kullanılmıştır ancak Osmanlı Türkçesinde azalarak ortadan kalkmıştır.¹⁵ 4a

Eydirmek: Sözcük anlamı meylettirmek, çevirmek, döndürmektir. ¹⁶Burada “ettirin” anlamında kullanılmıştır. 5a

Hal: Altın, gümüş, elmas gibi zînet anlamına gelmektedir. 6b¹⁷

Egnine karalar giymek: Egin [eyin] sırt, arka anlamına gelmektedir. ¹⁸ Günümüzde daha çok “karalar bağlamak” olarak geçen “karalar giymek” ise yas tutmak anlamına gelmektedir. 7a

Eşiğine yüz sürmek: Bir isteğinin yerine getirilmesi için bir kimseye yalvarmak, önünde eğilmek anlamına gelmektedir. 7b

Yaprağın açmak: Metinde “Hüccac yaprağın açar” şeklinde geçen deyimle dervişlerin ihramı, cübbesi kastedilmiştir. 7b

¹³ İskender Pala, **Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü**, Akçağ Yay., Ankara, 1991, s.109

¹⁴ Cem Dilçin, **Yeni Tarama Sözlüğü**, TDK Yay., Ankara, 2009, s.97

¹⁵ Mustafa Sarı, **Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlıcaya Türkçede Art Zamanlı Değişmeler**, AYK 38.Uluslararası İcanas Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongre Bidirisi, I. Cilt 2007, s.1507

¹⁶ Cem Dilçin, **a.g.e.**, s.87

¹⁷ Muallim Naci, **Lugat-ı Naci**, s.441

¹⁸ Cem Dilçin, **a.g.e.**, s.78

Temcid etmek: Arapça “yüceltme” anlamına gelen “temcid” sözcüğü, “etmek” yardımcı fiiliyle bir terkip oluşturmuştur. 8a

Balkamak: parlamak anlamlarına gelmektedir. 8a

Olısar: Olacak anlamında kullanılmıştır. 18a

Gör e: “Bak bakalım” anlamını taşımaktadır. 19a

Ne ekdinse biçmen gerek: Bu şekilde metinde geçen ifade günümüzde “ne ekersen onu biçersin” şeklinde kullanılmaktadır. 19b

Yola uğramak: “Yola uğramak” deyimini günümüzde “yola düşmek” şeklinde kullanılmaktadır. Yola çıkmak anlamına gelmektedir. 22b

Ağlayuben: “Ağlamak” anlamına gelmektedir. 23a

Tebsermek: Metinde dudakların tebsermesi olarak geçen fiil kuryup çatlamak anlamına gelmektedir. 23a

Kulak urmak: Günümüz Türkçesinde bu deyim “kulak vermek” e dönüşmüştür. “Dikkatle dinlemek” anlamına gelmektedir.. 23b

1.2 SK YB 2617’de Kayıtlı Şiir Mecmu’ası

1.2.1 SK YB 2617’de Kayıtlı Şiir Mecmu’asının Genel Özellikleri ve Tavsifi

Çalışmanın konusu olan bu mecmu’a Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar 2617’de kayıtlıdır. Mecmu’a 177x125 – 125x60 mm ölçülerindedir. 46 varaktan oluşmaktadır. Mecmu’anın son sayfasında yer alan ketebede istinsah tarihi yer almaktadır. “Fî gurre-i Zilhicce sene-i 1255” ibarasinden mecmu’anın Mart 1840’ta yazıldığı tespit edilmiştir. Müstensihe dair bir bilgi bulunmamaktadır.

Cildi ve kapakları bulunmayan mecmu’a nesih yazıyla Avrupa kağıdına tek sütun olarak yazılmıştır. Kağıdı aharlı ve nohûdî renktedir. Böcek hasarlı olan mecmu’anın is mürekkebiyle yazıldığı düşünülmektedir. Başlıklar sürh mürekkeple yazılmıştır. Her sayfada reddâde bulunmaktadır. Bazı sayfalarda mürekkep dağılmaları görülmektedir. XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX. yüzyıllarda yaşamış şairlerin şiirleri yer almaktadır.

Her ne kadar mecmu’a ilâhî mecmu’ası olarak kayıtlıysa da bu tanım bir tür adı olmaktan ziyade mecmu’ada yer alan şiirlerin dini içerikli olduğunu ifade etmektedir. Bu nedenle mecmu’alarda birçok nazım şekliyle yazılmış şiirler bulunmaktadır.

Mecmu‘a 41 şiirden oluşmaktadır. HME 3845’te kayıtlı mecmu‘ada olduğu gibi bu mecmu‘ada da “Kasîde-i Şerîf” başlıklı bir “Elifnâme” bulunmaktadır. Bu şiirde de Za‘îfî’nin adı geçmektedir.

Osmanlı Türkçesi ile yazılan mecmu‘ada mahlası tespit edilemeyen şiirler de bulunmaktadır. Mecmu‘ada çok eski metinlerde rastlanılan “dal” harfinin üzerine nokta konularak yazımı görülmektedir. Örnek vermek gerekirse Farsça “çehre, bakış, görüş” gibi anlamları bulunan “dîdâr” sözcüğü “dîzâr” olarak yazılmıştır. Ayrıca yazımı farklı olan bazı sözcükler de mevcuttur.

1.2.2 SK YB 2617’de Kayıtlı Şiir Mecmu‘asının İçeriği

1.2.2.1 Şiir Mecmu‘asında Yer Alan Şairler ve Şiirleri

Mecmu‘ada sırasıyla Na‘t-ı şerîf ‘aleyhi’s-salâtü ve’s-selâm , İlâhî , İlâhî Mâh-ı Mevlûd-i Şerîf, İlâhî Münâcât , İlâhî, Na‘t-ı Şerîf, Na‘t-ı Şerîf ‘aleyhi’s-Salâtü ve’s-Selâm, Kasîde-i Şerîf, İlâhî-i Dünya, Der Makâm-ı Gazel, İlâhî, Kasîde-i Şerîf, Kasîde-i Şerîf, Kasîde-i Şerîf, İlâhî Murg u Sabâ, İlâhî-i Bülbül, İlâhî Der Makâm-ı Seher, İlâhî-i Cennet, Kasîde-i Şerîf, İlâhî Muhammed Mustafa, Kasîde-i Şerîf, İlâhî Münâcât, İlâhî, İlâhî Münâcât, İlâhî Münâcât, İlâhî Münâcât, İlâhî, Kasîde-i Şerîf, İlâhî, İlâhî, İlâhî, Acem Makâmı, İlâhî, İlâhî, Kasîde-i Şerîf, Kasîde-i Şerîf, Kasîde-i Şerîf, İlâhî, İlâhî, İlâhî, İlâhî, İlâhî, Kasîde-i Şerîf başlıklı şiirler bulunmaktadır.

Mecmu‘ada Abdülahad Nûrî, Ahmed Câhidî, Âşık Kuloğlu, Âşık Yunus, Bolevî İsâ Efendi, Derviş Dede, Eşrefoğlu Rûmî, Meftûnî, Niyâzî Mısırî, Şems-i Tebrîzî, Şeyyâd Hamza, Üftâde, Yunus Emre ve Za‘îfî’nin şiirleri mevcuttur. Ayrıca mahlası belirlenemeyen şiirler de mecmu‘ada bulunmaktadır.

Mecmu‘adaki şiirlerde çoğunlukla tasavvuf konuları işlenmiştir. Bazı şiirlerden örnekler şunlardır:

12a’da yer alan Kasîde-i Şerîf başlıklı şiirde şair dünyanın geçici olduğundan, dünyada yapılan hatalardan ve bu yoldan dönülmesi gerektiğini ifade etmektedir. Şiirin sonlarında da tövbe etmeyi öğütlemektedir.

18a’daki İlâhî Muhammed Mustafa başlıklı şiirde ise şairölümden sonraki hayattan söz etmektedir. Kabirde kemiklerin kırıldığını, tenlerin çürüdüğünü ve ne gecenin ne gündüzün bilineceğinden öz etmektedir.

31b’de bulunan Kasîde-i Şerîf başlıklı şiirde şair, ölümün Allah’tan gelen bir emir olduğunu anlatmaktadır. Şiirin içerisinde annesine ağlamaması için öğüt vermektedir.

Mahlası belirlenen şairlerin hayatları mecmu’ada yer alan şiirlerin sırasıyla aşağıda belirtilmiştir. Ayrıca şairler ve yazdıkları şiirleri gösteren çizelge de yer almaktadır.

Çizelge III: SK YB 2617’de Kayıtlı Şiir Mecmu’asında Yer Alan Şairler ve Şiirler

Şair	Manzūmesi	Varak Numarası
Eşrefoğlu Rûmî	Na‘t-ı Şerîf ‘aleyhi’s Şalâtü Ve’s Selâm	1a
Abdülahad Nûrî	İlâhî Mâh-ı Mevlūd-i Şerîf İlâhî	3b 41b
Âşık Yunus	İlâhî Münâcât Der Makâm ı Gazel İlâhî İlâhî	4a 9b 24a 30a
Bolevî İsâ Efendi	Na‘t-ı şerîf	6a
Za‘îfî	Kasîde-i Şerîf	7a
Niyâzî Mısrî	İlâhî-i Dünyâ Kasîde-i Şerîf İlâhî	8b 13a 43b
Yunus Emre	İlâhî-i Bülbül İlâhî-i Cennet İlâhî Münâcât İlâhî Münâcât	14b 16a 25b 27a

	İlāhî Kasīde-i Şerīf İlāhî	36a 39a 40b
Âşık Kuloğlu	Kasīde-i Şerīf	17b
Şeyyād Hamza	Kasīde-i Şerīf	21b
Şems-i Tebrîzî	İlāhî	37a
Üftâde	İlāhî	34a
Ahmed Cāhîdî	İlāhî ‘ Acem Maḳāmı	35a
Derviş Dede	İlāhî	41b
Meftûnî	İlāhî	43a

Eşrefoğlu Rûmî (ö.1470)

Babası Eşref Ahmet olan şair İznik’te doğmuştur. Eşrefoğlu Rûmî’nin doğum tarihi bilinmemektedir. Bazı şiirlerinde Eşrefzade ve Rûmî mahlaslarını kullanmıştır. Bursa’da Çelebi Sultan Mehmet (i.t. 1413/1411) medrasesinde eğitim görmüştür. Ancak daha sonra Kadiri tarikatinden Şeyh Hüseyin’e (ö.?) intisap etmiş ve Bursa’da bir tekke kurmuştur. Halvetîlikle Kadirîliği birleştirerek “Eşrefiyye” kolunu kurmuştur. Daha sonra İznik’e geçmiş ve 1470’te vefat etmiştir. Eşrefoğlu’nun *Dîvânı* ve *Müzekki’n-Nüfûs* adlı mensur Türkçe bir eseri vardır. *Dîvânı* 1826’da İstanbul’da basılmıştır. Asaf Halet Çelebi (ö.1958) *Müzekki’n-Nüfûs* ve yazmalardan yararlanarak *dîvânı* yeni alfabeye 1944’te bastırmıştır. Bu basıma göre Eşrefoğlu’nun 129 şiirinden 40’ı heceyledir ve hepsi Yunus tarzındadır, çoğu Yunus Emre’ye naziredir.¹⁹ Eşrefoğlu Rûmî’nin mecmu‘ ada yer alan “Na‘t-ı şerīf ‘aleyhi’s-Şalātü Ve’s-Selām” başlıklı şiiri matbu *Dîvânı*nda bulunmaktadır.

¹⁹ Abdülbaki Gölpınarlı, *Türk Tasavvuf Şiiri Antolojisi*, İnkılap Yay., İstanbul, 2004, s.63
 Abdurrahman Güzel, *Türk Halk Şiiri Ders Kitabı*, Anadolu Üni. Yay., Eskişehir, 2012, s.129
 Mustafa Tatcı *Eşrefoğlu Rûmî - Dîvân-ı İlâhiyât*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay, Ankara, 2014, s.5-18

Abdülahad Nûrî (ö.1651)

SK HME 3845’de de şiiri bulunduğundan ve orada hayatı anlatıldığından bu kısımda hayatına yer verilmemiştir. Mecmu’ada yer alan iki şiirinden biri SK HME 3845’de de yer almaktadır. Mevcut iki şiiri de *Dîvân*’ında mevcuttur ancak arada büyük farklılıklar bulunmaktadır. Çeviriyazı yapılırken mecmu’a esas alınmıştır. Ek-1 bölümünde şiirlerin *Dîvânda* bulunan şekli yer almaktadır.

Âşık Yunus (ö.??)

Doğum tarihi bilinmeyen Âşık Yunus, Bursalı olup şiirleri hem konu bakımından hem mahlas bakımından Yunus Emre’nin şiirleriyle karışmıştır. XV. yüzyılda hazırlanan Bursa mecmu’asında Âşık Yunus’a ait şiirler yer almaktadır. Âşık Yunus’un müridinin Bursalı Emir Sultan (ö.?) olduğu yazdığı bir şiirinden anlaşılmaktadır. Şiirlerinde dil yalın ve süsten uzaktır.²⁰ *Dîvânı* bulunmamaktadır.

Bolevî İsâ Efendi (ö.1715)

1637 Bolu doğumlu olan şair, ilk eğitimini dedesi Hasan Efendi’den almıştır. İstanbul’da hem fen bilimleri hem dini ilimleri öğrenmiştir. 1665 yılında Orta Cami vâizi olmuştur. Bir süre vâizlik ve irşad görevinden sonra 1711’in sonunda Süleymaniye Cami kürsü şeyhliğine tayin edilmiş ve ömrünün sonuna kadar bu görevde kalmıştır. 1715’te Mısır’da vefat eden şair, şiirlerinde “Mahvî” mahlasını kullanmıştır. *Müfîdü’l-İ’râb fi’n-Nahv, Devâ-i Emrâz, Nizâmü’l-Edviye, Fezâilü’ş-Şühûr ve’l-Eyyâm, Vahdet-i Vücûd, Dîvân-ı Mahvî* isimli eserleri bulunmaktadır.²¹

Za’îfî

Şairin SK HME 3845’de şiiri bulunduğundan burada hayatına tekrar yer verilmemiştir. “Kasîde-i Şerîf” başlıklı “Elifnâme” türünde bir şiiri bulunmaktadır. İki SK HME 3845’de yer alan Elifnâmeyle SK YB 2617’de yer alan Elifnâme birbirinden farklıdır.

Niyâzî-i Mısırî (ö.1694)

Asıl adı Mehmed olan şair 1618’de Malatya’da doğmuştur. Hem dini ilimleri hem fen bilimleri öğrenmiştir. Arapçayı öğrendikten sonra Bağdat’tan başlayarak bütün Arap yarımadasını dolaşmış ve Mısır’a gidip bir Kâdîrî şeyhinin yanına yerleşmiştir. Otuz yaşında

²⁰ Mustafa Tatcı, **Bursalı Âşık Yûnus**, H Yay., İstanbul, 2019, s.15-22

²¹ Abdullah Kızılcık, **Bolevî İsâ Efendi**, TDV-İA, 1.cilt, TDV Yay., İstanbul, 2016, s.204-205

Hamdi Birgören, **İsâ Mahvî, Sukûkizâde, Şeyh İsâ Mahvî Efendi**, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/isa-mahvi-sukukizade-seyh-isa-mahvi>, (Erişim tarihi: 13.04.2020)

Mısır'dan ayrılıp Anadolu'ya gelmiştir. Sonrasında halife unvânıyla Uşak, Çal ve Kütahya'da irşâd çalışmalarında bulunmuştur. Bir süre sonra Bursa'ya yerleşip Ulu Câmi yakınlarında bir dergâhta irşâdına devam etmiştir. Bir süre Edirne'de kaldıktan sonra tekrar Bursa'ya dönmüştür. 1694'te Limni'de vefât etmiştir. “Niyâzî” mahlasını kullanan şair Mısır'da öğrenim gördüğü için şiirlerinde “Mısırî” mahlasını da kullanmıştır. Hem Arapça hem Türkçe eserleri bulunan şairin dervişlerin el kitabı özelliği taşıyan bir *Dîvân* bulunmaktadır.²² Mecmu'ada yer alan şiirleri *Dîvân*ında da vardır; ancak bazı farklar yer almaktadır. Mecmu'anın sonunda yer alan şiirde mahlas bulunmamaktadır. Şiirin bazı bölümleri Niyâzî-i Mısırî'nin *Dîvân*'ında yer alan bir şiire benzemektedir. Bu sebeple müstensihin şiiri değiştirerek mecmu'aya eklediğini düşünmekteyiz. Metin yazılırken mecmu'a esas alınmıştır, şiir farkları Ek-1 bölümünde gösterilmiştir.

Yunus Emre (ö.1320)

Yunus Emre'nin hayatına dair bilgiler azdır. Doğduğu, yaşadığı yer hakkında anlatılan hikayelerle çeşitli yerlerde onun için yapılmış mezarlar Yunus Emre'nin mezarının bulunduğu yeri de belirsiz hale getirmiştir. Yunus Emre'den sonra yaşayan ve ondan etkilenecek şiirlerinde Yunus mahlasını kullanan çok sayıda şair olmuştur. 1320'de vefat etmiştir. XV. yüzyılda yazıya geçirilen Hacı Bektaş-ı Veli (ö. 1271) *Velâyetnâme*'sinde, XVI. yüzyılda yazılan Taşköprülüzâde'nin (ö.1561) *Şakâyk-ı Nu'mâniyye*'sinde ve Lâmi'î'nin (ö. 1531) *Nefehâtü'l-Üns*'ünde yer alan bilgilere göre Yunus Emre Tapduk'un dervişidir ve Sarıköy'de vefat etmiştir. Şiirlerini hem aruz hem hece ölçüsüyle söylemiştir. Şiirlerinde aşk, gönül, gönül yıkmama, nefis, nefis terbiyesi, cömertlik, tevazu gibi konuları işlemiştir. *Risâletü'n-Nushiyye* adlı bir mesnevisi ve *Dîvân*'ı olmak üzere iki eseri vardır. Türk edebiyatında Türkçe mesnevisi ve *dîvân*ı olan ilk şairdir.²³ Mecmu'a'da Yunus mahlaslı şiir bulunmaktadır. Bu şiirler matbu *Yunus Emre Dîvân*ında tarandığında sadece mecmu'adaki bir şiirin *Dîvân*da yer aldığı tespit edilmiştir. *Dîvân* ve mecmu'a arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır. Şiirin *Dîvân*daki şekli Ek-1 bölümünde gösterilmiştir.

²² Hazırlayan Mahmut Sadettin Bilginer, *Mısırî Niyâzî Dîvânı Şerhi*, Baha Matbaası Yay., İstanbul, 1976, s.7-10
Mustafa Aşkar, *Niyâzî Mısırî*, TDV-İA, 33.cilt, TDV Yay., İstanbul, 2007, s.166-169

²³ Kemal Yavuz, *XIV-XV. Yüzyıllar Türk Edebiyatı Ders Kitabı*, Anadolu Üni. Yay., Eskişehir, 2013 s.17,18,19

Âşık Kuloğlu (ö.??)

XVII. yüzyıl halk şairlerinden biri olan Âşık Kuloğlu'nun hayatına dair çok bilgi bulunmamaktadır. Şiirlerinden IV. Murat'ın (i.t. 1623/1640) Bağdat Seferi'ne katıldığı anlaşılmaktadır. Âşık Kuloğlu'nun ismi Evliya Çelebi'nin (ö.1684?) *Seyahatname*'sinde degeçmektedir. Hem yiğitlik şiirleri hem de aşk şiirleri söyleyen Âşık Kuloğlu'nun dili sade ve akıcıdır. 40 yaşlarında öldüğü bilinmektedir.²⁴ *Dîvânı* bulunmamaktadır.

Şeyyâd Hamza (ö.??)

Hayatı hakkında fazla bilgi bulunmayan Şeyyâd Hamza'nın son araştırmalara göre XIII. yüzyılın son çeyreğinde doğduğu tespit edilmiştir. Şeyyâd Hamza'nın dili Yunus Emre'ye yakındır, içten, açık ve öğretici yazmıştır. Manzûmelerinde Peygamber sevgisine geniş yer veren Şeyyâd Hamza şiirlerini hece ve aruz vezniyle yazmıştır. Anadolu'daki ilk güzel na' t örneklerini vermiştir. Edebiyatımızda Yunus'tan sonra kasîde nazım şekliyle na' t yazan şairdir. İki çocuğunu da Akşehir'de ortaya çıkan vebâ salgınında yitiren Şeyyâd Hamza edebiyatımızda mersiyeleyle öne çıkmıştır. *Yusuf u Züleyha*, *Dâstân-ı Sultan Mahmud*, *Ahvâl-i Kıyâmet*, *Mi'râc-Nâme*, *Vefât-ı Hazreti Muhammed Aleyhisselâm* isimli eserleri bulunmaktadır. Bu eserlerin yanı sıra çeşitli mecmu'alarda on altı şiiri bulunmaktadır.²⁵ Mecmu'ada yer alan Kâsîde nazım şeklindeki na' tı ile *Vefât-ı Hazreti Muhammed Aleyhisselâm* isimli eserindeki na' t arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır, bu farklılıklar Ek-1 bölümünde gösterilmiştir.

Şems-i Tebrîzî (ö.1248)

Muhammed Şemseddin, 1186'da Tebriz'de dünyaya gelmiştir. İlk eğitimini Tebrîz'de Ebûbekir Sellebaf (Sepetçi Ebûbekir)'den (ö.?) almıştır. Uzun süre onun yanında kaldıktan sonra Secaslı Şeyh Rükneddin'den (ö.?) ders almıştır. 1244'te Konya'ya gelmiştir. Mevlânâ ile medraseye gitmiştir. Mevlânâ ve Şems her zaman birlikte Hakk'ı anmıştır. 1248'de İran'da vefat etmiştir. Şems-i Tebrîzî'nin bazı sohbetleri sırasında, Mevlânâ ile konuşurken aralarında geçen konuların, soru ve cevapların toplandığı *Makalât* isimli eseri vardır.²⁶

²⁴ Cahit Öztelli, *Üç Kahraman Şair: Köroğlu, Dadaloğlu, Kuloğlu*, Milliyet Yay., İstanbul, 1974, s.278

Ali Berat Alptekin, *Türk Halk Şiiri Ders Kitabı*, Anadolu Üni. Yay., Eskişehir, 2012, s.204

²⁵ Kemal Yavuz, *XIV - XV. Yüzyıllar Türk Edebiyatı Ders Kitabı*, Anadolu Üni. Yay., Eskişehir, 2013, s.33,34,35

²⁶ Çeviren Mehmet Nûrî Gençosman, *Şems-i Tebrîzî - Makalât*, Ataç Yay. 2009, s.10-20
Semih Ceyhan, *Şems-i Tebrîzî*, TDV-İA, cilt 38, TDV Yay., İstanbul, 2010, 511-516

Mehmet Muhyiddin Efendi (Üftâde) (ö.1580)

Mehmet Muhyiddin Efendi 1490'da doğmuştur. Mesleği ipekçilik (kazzaz) olan babası oğlunu da bu mesleğe yönlendirmiştir. Bu işe başladığı sıralarda Hızır Dede'yi (ö.1484) tanımış onun hizmetinde bulunmuştur. Hızır Dede, Üftâde'nin zâhiri ilimleri öğrenmesini istemiştir. On sekiz yaşında Ulu Cami fahri müezzini olmuştur. Caminin vakfı kendisine hizmeti karşılığında ücret takdir etmiştir. Ücreti aldığı gece rüyasında şöyle bir ses duyduğu rivâyet olunur: “Sen Üftâde (düşen, düşmüş) oldun” yani dini bir hizmeti maddi bir şeye sattığı için manevi olarak bulunduğu makamdan düştüğü söylenir. Bu rüyadan sonra şiirlerinde “Üftâde” mahlasını kullanmaya başlamıştır. Müezzinlik, imamlık ve imam hatip görevlisi olarak çalışmıştır. 1580 yılında vefat etmiştir. *Dîvânı* ve *Hûtbı Mecmu'ası* vardır. *Dîvân*'ında tasavvuf konulu altmış kadar şiiri vardır.²⁷ Müellifin mecmu'ada bulunan şiiri *Dîvân*'ında bulunmaktadır. İki şiir arasındaki fark Ek-1 bölümünde gösterilmiştir.

Âhmed Câhidî (ö.1659)

Şairin doğum tarihi bilinmemektedir. Edirne'de doğmuştur. Edirne'de iyi bir eğitim gören şair hem dini ilimleri hem fen bilimleri öğrenmiştir. Eğitimini tamamladıktan sonra Çanakkale'ye gitmiştir. Şiirlerinde Câhidî ve Lutf-ı Hak mahlaslarını kullanan şairin eserlerinde sade bir dil görülmektedir. Şiirlerinde Yunus Emre etkisi bulunmaktadır. Çoğunlukla tasavvufi şiirler yazmıştır. 1659'da Çanakkale'de vefat etmiştir. *Kitabu'n-Nasîha* ve *Tevhîd-i Zât* isimli eserlerinin yanında tasavvufi şiirlerinden oluşan bir *Dîvânı* vardır.²⁸ Mecmu'ada yer alan şiiri *Dîvânı*nda bazı farklılıklarla bulunmaktadır, şiirin *Dîvânı*daki şekli Ek-1 bölümünde mevcuttur.

Derviş Dede

Eldeki kaynaklardan hareketle Derviş Dede mahlasını kullanıp mecmu'ada şiiri yer alabilecek üç şair bulunmaktadır:

Derviş Dede/Derviş Çelebi, XVI. yüzyıl Dîvân şairidir. Doğum tarihi bilinmeyen şair, Konya doğumludur. Taavvuf konularını işleyen şiirler yazmıştır.²⁹

²⁷ Mustafa Kara, *Aşk Bülbülü Hz. Üftâde ve Dergâhı*, Bursa Büyükşehir Belediyesi Yay., Bursa, 2014, s.10-25

²⁸ Abdullah Aydın, *Ahmed Câhidî ve Dîvânı*, Akademik Bakış Dergisi, Kırğızistan, 2013, Sayı 36

Nihat Azamat, *Câhidî Ahmed Efendi*, TDV-İA, 7.cilt, TDV Yay., İstanbul, 1993, s.16-17

²⁹ Hüseyin Gönel, *Derviş Dede/Derviş Çelebi*, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-dervis-dede-dervis-celebi> (Erişim Tarihi: 12.06.2020)

Yayabaşızâde Derviş Dede'nin doğum tarihi bilinmemektedir. XVI. yüzyıl Dîvân şairidir, Farsça ve Türkçe şiirler yazmıştır.³⁰

Derviş Ahmed Dede Tekirdağ doğmuştur. Doğum tarihi bilinmeyen şair, XVIII. yüzyıl şairi, Arapça, Farsça ve Türkçe şiirlerinin yanında Batı dilleriyle de şiir yazmıştır.³¹

Meftûnî

Eldeki kaynaklardan hareketle Meftûnî mahlasını kullanıp mecmu'ada şiiri yer alabilecek üç şair bulunmaktadır:

Bunlardan biri Sultan IV. Mehmed'in(i.t.1648/1687) oğludur. II. Mustafa,(i.t. 1695/1703) İstanbul'da doğmuştur. İyi bir eğitim gören II. Mustafa, şair, müzisyen ve hattattır. Yazdığı ilk şiirlerinde Meftûnî mahlasını kullanmıştır. Daha sonra şiirlerini İkbâlî mahlasıyla kaleme almıştır. 1704 yılında vefat etmiştir. *Dîvânı* bulunmamaktadır.³²

Doğum ve ölüm tarihi bilinmeyen bir başka Meftûnî hakkında elimizde sadece Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi'nde kısa bilgi bulunmaktadır. Buradan kendisinin XIX. yüzyılda yaşadığı öğrenilmiştir.³³

Ahmed Meftûnî, XVIII. yüzyıl Anadolu aşığıdır. Doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir.³⁴

1.2.2.2 Şiir Mecmu'asında Yer Alan Mahlası Bilinmeyen Şairlere Ait Şiirler

Mecmu'ada mahlası belirlenemeyen 17 adet şiir bulunmaktadır. Şiirlerden parçalar tarandığında şairlerine dair bir bulguya rastlanamamıştır.³⁵

1.2.2.3 Şiir Mecmu'asında Yer Alan Şiirler ve Özellikleri

Mecmu'a 40 şiir ve bir Elifnâmeden oluşmaktadır. Yer alan şiirlerin bir kısmı aruz vezniyle, bir kısmı da hece ölçüsüyle yazılmıştır. Şiirlerde çoğunlukla 8'li hece ölçüsü

³⁰ Şerife Ördek, **Yayabaşızâde Derviş Dede**, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-yayabasizade-dervis-dede> (Erişim Tarihi: 12.06.2020)

³¹ Beyhan Kesik, **Derviş Ahmed Dede**, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-dervis-ahmed-dede> (Erişim Tarihi: 12.06.2020)

³² Bilal Güzel, **Meftûnî/İkbâlî**, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/meftuni-ikbaliii-mustafa> (Erişim Tarihi: 12.02.2019)

³³ Kollektif, **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, cilt 6, Dergah Yay., İstanbul, 1990, s.89

³⁴ Pınar Karataş, **Ahmed Meftûnî**, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/meftuni-ahmed> (Erişim Tarihi: 05.06.2020)

³⁵ **TDV-İA**, TDV Yay., İstanbul, 2008
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> (Erişim tarihi: 08.04.2020)
<http://teis.yesevi.edu.tr/arama> (Erişim Tarihi: 22.02.2020)

kullanılmıştır. Aruz vezniyle yazılan şiirlerde ise farklı bahirlerden farklı kalıplar kullanılmıştır. Hece ölçüsüyle yazılan bazı şiirler aruz veznine de uymaktadır. Bazı şiirlerde de vezin bulunmamaktadır. Aşağıda kullanılan vezinlerin şiirlere dağılımı çizelge ile gösterilmiştir.

Çizelge IV: SK YB 2617’de Kayıtlı Şiir Mecmu’asında Kullanılan Vezin ve Şiir Sayısı

Vezin	Şiir sayısı
mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün	9
fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün	1
fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün	4
mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün	1
16’lı hece ölçüsü	1
7’li hece ölçüsü	1
14’lü hece ölçüsü	1
8’li hece ölçüsü	17
11’li hece ölçüsü	3
vezni yok	3
Toplam	41

1.2.2.4 Şiir Mecmu’asında Yer Alan Şiirler ve Şekil Özellikleri

Mecmu’ada yer alan şiirler dinî bilgileri öğretme amaçlı olduğundan şekil hüsusiyetlerine fazla önem verilmeden yazılmıştır. Şiirlerde pek çok yerde vezinler aksamaktadır. Veznin aksadığı yerlerde durum metin içinde dipnotlarla gösterilmiştir. Bu dipnot örnekleri şöyledir:

Örnek-1: Bu mısırada vezin aksamaktadır.

Örnek-2: Bu dizede ölçü bozulmaktadır.

1.2.2.5 Şiir Mecmu‘asında Kullanılan Arkaik Sözcükler, Deyim ve Kalıp İfadeler

Mecmu‘ada yer alan deyim ve kalıp ifadeler açıklamalarıyla ve kullanıldığı sayfa numaralarıyla aşağıda belirtilmiştir.

Kolak: Yamuk, düzgün olmayan anlamlarına gelmektedir. 2b

Hülle tonu biçmek: Cennet elbisesi dikmek anlamına gelir. 4b

Destgîr olmak: Destgîr sözcüğü Farsça’da “yardımcı” anlamına gelmektedir.³⁶ Türkçe “olmak” yardımcı fiiliyle beraber kullanılarak geçen şiirde Rasulallah’tan yardımcı olması beklenmiştir. 5a

Dermend-i mücrim: Farsça “dertli” ve Arapça “suçlu” sözcüklerinden oluşan bu terkipte şair dertli bir suçlu olduğunu beyan etmektedir.5b

Eşiğine yüz sürmek: Bir isteğinin yerine getirilmesi için bir kimseye yalvarmak, önünde eğilmek anlamların gelmektedir. 6b

Hayâle düşmek: Şair şiirinde Hz. Muhammed’i görmeyi çok istediğini bu şekilde ifade etmiştir.7b

Siyyemâ : Özellikle anlamına gelmektedir. 8a

Mizan gözü: Terazî kefesî anlamında kullanılmıştır. 10b

Yüzüne sim yaşı akmak: Hz. Muhammed’in göz yaşı gümüşe benzetilmiştir. 10b

Sası: Fenâ, murdar anlamlarına gelmektedir. 11a

Tebreşmek: Titremek anlamına gelmektedir. 11a

Yağı erimek: Atasözleri ve deyimler sözlüğünde “içinin yağı erimek” olarak geçen deyim, telaş ve kaygıyla üzülmek anlamına gelmektedir. ³⁷ 11^b

³⁶ Mehmet Kanar, **Farsça-Türkçe Sözlük**, Birim Yay., İstanbul, 1998, s.287

³⁷ **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü**,

<https://sozluk.gov.tr/?sözcük=y%C3%BCre%C4%9Fi%20bo%C4%9Faz%C4%B1na%20t%C4%B1kanmak>,
(Erişim Tarihi: 17.12.2019)

Ciğerin pâre pâre olması: Farsça “parça” anlamına gelen “pâre” sözcüğü ciğerin parça parça olması; çekilen acıyı, hüznü belirtmektedir.³⁸ 11b

Kuş eylemek: Şair burada öldüğü gece kuş gibi günahsız olma isteğini Allah’a arz etmiştir. 12a

Gel e: “Gel bakalım” anlamına gelmektedir. 13b

Rahman’ın kösü: HME’de “Rihlet-i kûsi” olarak geçen sözcük, YB’de “Rahman’ın kösü” olarak karşımıza çıkmıştır. Şair bu sözle ecel ânını betimlemiştir. 15b

Talabumak: Metinde istemek anlamında kullanılmıştır. 17a

Kırın dökülmek: Saça, sakala kır düşmesi, beyazlaması anlamına gelmektedir. 19b

Şin: Ma‘mur, bayındır anlamına gelmektedir. 20a

Ucub etmek: Kendini beğenme, büyük görme anlamına gelmektedir. ³⁹ 20b

Bühtân etmek: Bir kimseyi yapmadığı şeyi yapmış olmakla suçlama, iftira atma anlamına gelmektedir. ⁴⁰ 20b

Soruşmak: Emilmek, ıslak bir şeyin suyu çekilmek, kurumak anlamlarına gelmektedir.⁴¹ 21b

Urûc etmek: Arapça “urûc” ve Türkçe “olmak” yardımcı fiiliyle kurulan terkip, yükselmek anlamında kullanılmaktadır. 23b

Ökmek: “Önmek” olarak da bilinen fiil gizlice beklemek anlamına gelmektedir. 32a

Dûş olmak: Farsça “omuz” anlamına gelen⁴² “dûş” sözcüğü Türkçe “olmak” yardımcı fiiliyle terkip oluşturmuştur. “Hemdem olmak” anlamında kullanılmıştır. 34b

Hûlkum: Arapça “boğaz” anlamına gelen “hûlkum” sözcüğünü şair “can boğaza geldiğinde” şeklinde kullanmıştır. 39a

Tövbeye öğretmek: Şair şiirinde “tövbeye öğret dilini” diyerek âşık seslenmektedir. Dilini tövbeye alıştırmayı gerektiğini beyan etmektedir. 40a

Yüzünü tutmak: Şiirde “dergâha tutdum yüzüm” şeklinde geçmektedir. Yüzünü çevirmek, bulunmak gibi anlamlarda kullanılmıştır. 41a

³⁸ Mehmet Kanar, **a.g.e**, s.126

³⁹ <https://www.luggat.com/index.php#ceviri>, (Erişim Tarihi: 17.03.2020)

⁴⁰ İlhan Ayverdi, **Misalli Büyük Türkçe Sözlük**, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul, 2005, s.434

⁴¹ Cem Dilçin, **a.g.e**, s.190

⁴² Mehmet Kanar, **a.g.e**, s.298

Înâyet kılmak: Arapça “İsteme, amaçlama, ilgilenme, önem verme” gibi anlamları bulunan inâyet sözcüğü Türkçe “kılmak” yardımcı fiiliyle bir terkip oluşturmuştur. İslami kaynaklarda Allah’ın hayırlı işlerde kişiyi başarılı kılması anlamında kullanılmıştır.⁴³ 41b

Mâh-ı tâban: Farsça bir terkip olan mah-ı tâban, parlayan ay anlamına gelmektedir.⁴⁴ Sevgili için kullanılmaktadır. 43b

⁴³ Kasım Turhan, **Înâyet**, TDV-İA, 22.cilt, TDV Yay., İstanbul, 2000, s.265-266

⁴⁴ Mehmet Kanar, **a.g.e**, s.550

İKİNCİ BÖLÜM

SK HME 3845 ve YB 2617 NUMARALI ŞİİR MECMU'ALARININ METNİ

2.1 Metinlerin Kuruluş Yöntemi

- Mecmu' alardaki şiirlerin varak numaraları şiirlerin başında veya içinde köşeli ayraç ile gösterilmiştir.
- Mecmu' alardaki bazı şiirlerde harf eksiklikleri bulunmaktadır. Bu eksiklikler köşeli ayraç içinde gösterilmiştir.
- Mecmu' alarda bazı şiirler dîvânlarla karşılaştırıldığında yazım farklılığı olduğu görülmüştür. Bu farklılıklar Ek-1 bölümünde gösterilmiştir.
- Metin okunurken harekelere bağlı kalınmıştır. Bazı sözcük ve eklerin yazımında farklılıklar olsa da hareke esas alınmıştır. Örneğin -up eki kimi zaman -up/-üp şeklinde, kimi zaman -ıp/-ip şeklinde yazılmıştır.
- Bazı şiirler hem aruz hem de hece ölçüsüyle uyum sağlamaktadır. Bu sebeple şiirler iki vezin açısından incelenmiştir. Ancak bazı şiirlerde tek vezin söz konusudur.
- Metnin yazımında bazı sözcükler vezin ve anlam uyumu açısından metinden çıkarılmış ve bu durum dipnotlarla gösterilmiştir.
- Mecmu' alardaki yazım yanlışları düzeltilmiş ve bu durum dipnotlarla gösterilmiştir.
- Metinlerde var olan ayetlerin Türkçe anlamları için Diyanet İşleri Başkanlığı meali kullanılmıştır.
- Metinde veznin aksadığı yerlerde bu durum dipnotlarla belirtilmiştir.

2.2 Çizelge V: Çeviriyazı İşaretleri

ا (ā)	a, ā	ص	ş
ا (ā)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ž, d
ب	b, p	ط	t
پ	p	ظ	z
ت	t	ع	‘
ث	s	غ	ğ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	k
ح	h	ك	k, g, (ñ)
خ	h	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	z, d	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ی	y, ı, i, ī
		ء	’

2.3 SK HME 3845'de Kayıtlı Şiir Mecmu'asının Metni

[1b] **Münâcât** [fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Ravḍa gülzârına nālânına geldim yâ Rasûl
Ki medetsiz ḳulunam dermâna geldim yâ Rasûl
- 2 Ümmetiñdenem ğarîbem ey şefâ' at menba' ı
‘ Arz-ı ḥalîme naẓar ḳıl dîvâne geldim yâ Rasûl⁴⁵
- 3 Cümle ‘ âlem oldu peydâ hep seniñ nuruñ içün
Sen gibi ihsânı çok sulṭâna geldim yâ Rasûl
- 4 Şem' -i ruḥsârına karşı dem-be-dem yanmaḳda dil
Bir za' if pervâneym sūzâna geldim yâ Rasûl
- 5 Deñdi şânında seniñ levlâke levlâk yâ Ḥabîb
İns ü cinniñ mefḥarî gufrâna geldim yâ Rasûl

- [2a]
- 6 Rûz-ı maḥşerde şefâ' at ḳıl nebîler serveri
Sâ'ilem muḥtâcınam ihsâna geldim yâ Rasûl
 - 7 Kemter-i ‘ abd-i gedâdır **Şâdi** ḳapuñda seniñ
Cümleñiñ muḥtârısın a' ṭâna geldim yâ Rasûl

⁴⁵ Bu mısırda vezin aksamaktadır.

Naşihat [fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Bir gün bir avuç fenādan göçmeğe fermān ola
Kurula çengāl-i ecel bir ulu ķervān ola
- 2 Tatlu cānını bedenden ala ' Azrā 'il emīn
Şoyalar nazik libāsın bu teniñ ' üryān ola
- 3 Kala gözlerin görmeden hem kulağın işitmeden⁴⁶
Yıkıla bu ten sarāyı hāk ile yeksān ola
- [2b] 4 Tahta üzre yatırıp yuvayalar bu tenimi
Yaķasız yensiz tön ile vaħdet-i seyrān ola
- 5 Cümle mālī ile mülki hānumānın terk idüp
Elvedā' idüp koya bir ' acep cevlan ola
- 6 Ağlaşalar yavruların yırtalar hem yaķaların⁴⁷
Ağlamaķdan hāset ile gözleri giryān ola
- 7 Bir ağacdan ata bindirüp götürür⁴⁸ dört kişı
Yer altında koyalalar bu teniñ mihmān ola⁴⁹

⁴⁶ Bu mısradā vezin aksamaktadır.

⁴⁷ Bu mısradā vezin aksamaktadır.

⁴⁸ Metinde “götürürler” yazmasına karşı vezin gereği “götürür” okunmuştur.

⁴⁹ Bu mısradā vezin aksamaktadır.

- 8 Dağıla kabri üstünden okuyan dostlar kamu
Tenhā kabri içine kalup başına zindān ola⁵⁰
- [3a] 9 Çöke kırtlar kuşlar anda yeyeler nāzik teniñ
Mār u mūra mūnis olup cigerin büryān ola
- 10 Gele Mūnker⁵¹ Nekir anda ideler saña sual
Heybetinden zehreler çāk ol dilin hayrān ola
- 11 Ger şeqāvetle göçerseñ nic 'olur haliñ seniñ
Yedügin zaqqūm zehri giydüğün kaṭrān ola
- 12 Luṭf idüp eger Mevlā imān ile göçürürse⁵²
Hüriler mūnis yerin hem bāğ ile bostān ola
- 13 Koyısın maḥşer güninde yüzi aq şādān ola
Hem şefi' in rüz-ı kıyām Aḥmed-i Muḥtār ola
- 14 Ğayret it ey Şāfi gel 'ömrin āḥir olmadan⁵³
Yoldaşın tā son nefesde dīn ile imān ola
- [3b] 15 Kıl hülūs üzre naṣīḥat cümle mü 'min kullara
Tā elinde rüz u maḥşer ḥüccet-i burhān ola

⁵⁰ Bu mısradaki vezin aksamaktadır.

⁵¹ Metinde şeklinde yazılmıştır.

⁵² Bu mısradaki vezin aksamaktadır.

⁵³ Bu mısradaki vezin aksamaktadır.

Nazm [8+8=16'lı hece ölçüsü]

- 1 Ne yatırsın be hey gâfil yetiş қаатарına тақıl
Hıç yolcu yatar [mı] gâfil Hақа yalvar şehirlerde
- 2 Çalındı rıhletin kûsı semâ' a irmedi sesi
Ne yatırsın be hey ' âşî Hақа yalvar şehirlerde
- 3 Bu dünyāya neye geldin delîl gitdi bunda қaldın
Ėaflet uyқusuna daldın Hақа yalvar şehirlerde
- 4 Bu dünyānıñ қavli yalan bākî қalmaz bunda қalan
Ey uyқuya meşğul olan Hақа yalvar şehirlerde
- 5 Dilsiz eylegil virdi zıkreyle Hālıқın ferdi
Hemān vaқt-i tulū' irdi Hақа yalvar şehirlerde
- 6 **Fakîr** eydür giden gelmez bu dünyāda kimse қalmaz
Şon pişmanlık ısshı қalmaz Hақа yalvar şehirlerde

[4a]

Hatm-i Şehr-i Ramazān [fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Merhabā hoş geldin ey şehr-i ramazān merhabā
Müjdeci geldi önünce şehr-i şa' bān merhabā
- [4b] 2 Oldı teşrifiñle mesrūr cümle mü 'min mü 'mināt
On bir aya kıldı Mevlā seni sulţān merhabā
- 3 Çok zamān muntazır idi cümle 'āşıklar saña
Hasretiñle hem dökerler dīdeler⁵⁴ kân merhabā
- 4 Farz kıldı gündüzünde şavmı Rabbü'l- 'ālemin
Emrine eyler itā' at ehl-i imān merhabā
- 5 Hem gicesinde terāvīh sünnet-i peygamberin
Ümmet olan itmez anda aşlā nokşān merhabā
- 6 Hep kudūm ile açıldı cümle cennet bābları
Oldı mu' allağ sen gelince bāb-ı nīrān merhabā⁵⁵
- 7 Bir hadişinde buyurdi ol Rasūl-i Kā'ināt⁵⁶
Bağlanur zencīre şeytān şimdi el-ān merhabā
- [5a] 8 Cennet-i Firdevs-i a' lā 'āşık imiş şā'ime
Hem tilāvet eyleyene sen de Kūr'ān merhabā

⁵⁴ Metinde “dīdelerden” yazmasına karşın vezin gereği “dīdeler” okunmuştur.

⁵⁵ Bu mısradaki vezin aksamaktadır.

⁵⁶ Hz. Muhammed'in "*Ramazān ayı girince Cennet kapıları açılır, Cehennem kapıları kapanır ve merede-i şeyâtīn zincire vurulur.*" Hadisine telmih vardır.

- 9 Hem lisānıñ hıfz idenler halka iftār ittiren
Maḥvolur cümle günāhı mişl-i şıbyān merḥabā
- 10 Her gice iftār maḥalli niçe yüz biñ ‘āşiniñ
‘Afv ider cürm ü günāhın sende Raḥman merḥabā
- 11 Hem ḥesapsız ecre nā’ıl sende olan şā’imin
Bu şevāpdan kaldı maḥrūm bunca biñ cān merḥabā
- 12 Sende istiğfār iderler rüz u şeb şems ü kamer
Cümle ḥayvān her nebāt-ı bāğ-ubostān merḥabā
- 13 Hep müsāvidir faqirler aḡniyālar zümrası
Oldı zāhir dürlü ni‘met sūḳ-ı meydān merḥabā
- 14 Hepimizin sende dā’im cümle cennet köşkleri
Hülle ṭonların giyerler ḥūri ḡilmān merḥabā
- 15 Leyle-i ḳadri içinde gizledi Bārī Ḥuda
Ol gice iḥyā idenler buldı rıdvān merḥabā
- 16 O gice bir gicedir kim bir ḥayra biñ aydan ziyāde⁵⁷
Hep Muḥammed ümmetinedir bu iḥsān merḥabā

⁵⁷ Bu mısradā vezin aksamaktadır.

17 Çün melekler nāzil olur hem daḥı Rūḥu'l-emin
Herkese virür selāmı cinn ü insān merḥabā

18 Tā giceler şubḥ olunca yerleri idüp tavāf
Andan iderler semāver yine seyrān merḥabā

[6a] 19 Hiç suāl itmez bu ayda kimseye Munker Nekir
Hem ḥisap yo[k]tur kurulunca olur dīvān merḥabā⁵⁸

20 Nice yüz biñ köşk virürler şā'im olan kıllara
Şāfi altun [hem] gümüşden la'l ü mercān merḥabā

21 Şanmayın ağzı kokusun misk ü 'anberden laṭif
Öyle buyurdı ezelden Rabb-i yezdān merḥabā

22 **Şeyḥ Derūnī** 'āşī kıldur 'āşık-ı bīçāredir
Kıl şefā' at senden olur añā dermān merḥabā

⁵⁸ Bu mısra da vezin aksamaktadır.

Nazm

[6b]

Beytullāh [mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Zehī gözlerle görürler cemālin Ka' betullāhıñ
Zehī diller ki buldılar vişālin Ka' betullāhıñ
- 2 []⁵⁹
Zehī cānlar ki teslīmdir yolunda Ka' betullāhıñ
- 3 Zehī tenler ki giydiler Harem içinde iḥrāmı
Zehī cānlar ki teslīmdir yolunda Ka' betullāhıñ
- 4 Zehī diller ki çağırır olur lebbeyk ile sa' deyk
Çıkar seb' a semāvata şadāsı Ka' betullāhıñ
- 5 Yapılmış kûbe içinde āb-ı zemzem mürûr ider⁶⁰
O kuyu şöyle yakındır öñüne Ka' betullāhıñ
- 6 Tāmu odına yanmazlar içenler āb u zemzemden
Günahkāra kefaretdir tavāfı Ka' betullāhıñ
- 7 Kānı ol dökülen yaşlar yalın ayak kabaḳ başlar
Bināsına konan taşlar hep ağlar Ka' betullāhıñ

[7a]

⁵⁹ Bu mısra bulunmamaktadır.

⁶⁰ Metinde, “Yapılmış bir kûbe içinde āb-ı zemzem mürûr ider” yazmasına karşın vezin gereği “bir” sözcüğü atılmıştır.

- 8 Karalar geymiş egnine şanasın şöyle mātemdir
Görenler gözyaşın döker libāsın Ka‘betullāhıñ
- 9 Yazılmış altun hal[y] ile tolayı kemer olmuş [ol]
Ki ak gümüşle bezenmiş kapısı Ka‘betullāhıñ⁶¹
- 10 Nūhın tufānı olıcak melekler göğe çekildi⁶²
Yıkılmadı bozulmadı bināsı Ka‘betullāhıñ
- 11 Ne medhıdem ben anı ki melekler gökden indiler
Ki beş tağdan getürdiler taşını Ka‘betullāhıñ
- 12 İlāhı Seyyidı Settār Mevlā Şafā vü Merve haqqı çün⁶³
Bize dağı naşib eyle tavafıñ Ka‘betullāhıñ
- 13 **İmāmoğlu** şükürler kıl saña dağı naşib oldı
Eşiğiñe yüzi sürmek mübārek Ka‘betullāhıñ

⁶¹ Metinde, “bezenmiştir” yazmasına karşın vezin gereği “bezenmiş” yazılmıştır.

⁶² Metinde, “çekildiler” yazmasına karşın vezin gereği “çekildi” yazılmıştır.

⁶³ Bu mısara da vezin aksamaktadır.

Nazm-ı Beyt-i Şerîf [7+7=14'lü hece ölçüsü]

- [8a]
- 1 ' Aşk ile girdim yola düşdüm deryāya çöle
Naşib olmaz her kula şükür elḥamdülillāh
- 2 Çöllerin kumu ince gözlerim uçdan uca
Giderler gündüz gice dā'im elḥamdülillāh
- 3 Develer tevḥid ider çañları temcîd ider
Ḥuccāclar tekbîr ider şükür elḥamdülillāh
- 4 Develer kıtar kıtar ayakları kuma batar
Ne mişāl ne kuvvet yeter kâdir elḥamdülillāh
- 5 Develerin çañları 'arşa çıkar onları
Beytullāh'ın yolları döndi elḥamdülillāh
- 6 Maḥfil önünce geçer ḥuccāc yaprağın açar
Develer cümle uçar çölde elḥamdülillāh
- 7 Çıkdım 'Arafat tağına baktım sağıma şolıma
Firdevs-i a' lā bağına girdim elḥamdülillāh
- 8 Onda vardır bir çukur görünce tekbîr getir
Nûrlar balḳayup yanur Beytte elḥamdülillāh
- [8b]
- 9 Ḥacerü'l-esved sağında Zemzem-i şerîf önünde
Şanki cennet ırmağında içtim elḥamdülillāh

10 Yüceler yücesine hocalar hocasına
Bugün Qadir gicesine irdim elhamdülillāh

11 Bir güninden bir günine sen şefā‘at kânına
Şanki cennet bāğına girdim elhamdülillāh

12 Allāh Vāhid Zü‘l-celāl şerīki yok bī-miṣāl
Zātına irmez zevāl Qādir elhamdülillāh

13 Vāsıtasız nūr çıkar cümle etrāfı tutar
Misk ü ‘anberler koçar koçdum elhamdülillāh

14 Medīneniñ kulları söyler A‘rāb dilleri
Ravḍasınıñ nūrları balқыr elhamdülillāh

[9b] 15 Beytullāha yöneldi yüzüm giydiğim beyaz ihram bizim⁶⁴
Ka‘betullāha yüzüm sürdüm elhamdülillāh

16 Pervāz idüben uçdum yüce tağları geçdim
Mā-i Zemzemden içdim kandım elhamdülillāh

17 Ka‘beniñ üstü kara dört etrāfı menāre
Görenler yanmaz nāra şükür elhamdülillāh

⁶⁴ Bu mısra da vezin aksamaktadır.

Nazm-ı Naşihat [mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Gel ey ğāfil utan Hāḡdan yakın bil ölümü zinhār
Seni var eyledi yoktan yakın bil ölümü zinhār
- 2 Şuçun bil eyleyüp āhı gözetme manşüb cāhı
Hemān zikreyle Allāhı yakın bil ölümü zinhār
- 3 Bu mülk bākī deġil bildik buñā biz gitmeġe geldik
Yeter nefis ardına geldik yakın bil ölümü zinhār
- 4 Yazıktır 'ömrine yazık bulagör bir kāmīl-i ḡazık
Ḥāzırla yarına azık yakın bil ölümü zinhār
- 5 Kaṡarıñ düz qorlar yola konaqçılar şaġa şola
Deġişme cevheri pula yakın bil ölümü zinhār
- 6 Ecel irüp emān virmez bu gözler yer daġı görmez
Bu fırşatlar ele geçmez yakın bil ölümü zinhār

[10a]

Naşihatnâme [7+7=14'lü hece ölçüsü⁶⁵]

- 1 Zehr-i kandır bu dünyā şu şanup içme şaķın
Bu   m  r serm  yesin n  hak yere şaşma şaķın
- 2 H  k lis  n virdi sa na zikreyle tesb  h itmeğe
Kızup   ybet iftir  ya ağzını a ma şaķın
- 3 Y  ri    lim meclisine bir na  ihat almağa
Evliy  lar şo betinden düz olup kaçma şaķın
- 4 Kend  ne her ne şanursan şan anı m  'minlere
Ehl-i   m  n arasında kimse seçme şaķın
- 5 Diz   k  p k  mil önüne izn-i dest  r olmadan
Kendi r  y  nla izinsiz sen ge  p gitme şaķın

[10b]

- 6 Z  hir u bütün cen  h  n eyleyüp perv  z k  l
Bir   nadiyle u ars  n aldanup uçma şaķın
- 7 M  r  sid-i k  mil me   y  h h  zmetinde d  'im ol
T   kem  le   rmeyince her p  re uçma şaķın
- 8 R  z u   eb sa'y eyle d  im olma takv  dan c  d  
  'tik  d   H  d  dan a l   bir   adem   apma şaķın

⁶⁵ çoğu mısra 14'l   hece ölüsüne uymasına kar  ş  n bazı mısralarda vezin aksamaktadır. Bazı mısralar da "F  'il  t  n f  'il  t  n f  'il  t  n f  'ilün" veznine uymaktadır.

- 9 Ğark olup āb u revāna ger olursan da şehīd
Şeyh Derūnī dir ki nāmerd köprüsin geçme şaķın

[11a]

Nazm-ı Mevlūdū'n-Nebi [fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn]

1 Ey Hudādan luṭf u iḥsān isteyen
Mevlūd-i pāk-i Rasūlallāha gel
Cennet içre ḥūri ḡilmān isteyen
Mevlūd-i pāk-i Rasūlallāha gel

2 Na' t-ı pāki cān u dilden diñle sen
Maḥz-ı nūr-ı Ḥakdır ol zat-ı ḥasen
Oldıgınca dīnde şağ u esen
Mevlūd-i pāk-i Rasūlallāha gel

3 Fikridüp dünyāda elbet göçmegi
Cennete āḥır şırāṭı geçmegi
Ḥavz-ı kevşerden dilersen içmegi
Mevlūd-i pāk-i Rasūlallāha gel

[11b]

4 Ol Rasūlūñ toğdıḡı şāh-ı gümān
Leyle-i ḡadre müşābihdir hemān
Bulmaḡ istersen cehennemden emān
Mevlūd-i pāk-i Rasūlallāha gel

5 Meclis-i mevlūdden dūr olma müdām⁶⁶
Ol Rasūle vir şalāt ile selām
Cennet-i a' lāda istersen maḡām
Mevlūd-i pāk-i Rasūlallāha gel

⁶⁶ Bu mısırada vezin aksamaktadır.

[12a]

Nazm-1 Mevlūd-i Şerîf [fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

1 Sende toğmuşdur Muḥammed Muştafā
Merḥabā ey māh-ı mevlūd merḥabā
Sende olmuşdur bu 'ālem pūr ziyā
Merḥabā ey māh-ı mevlūd merḥabā

2 Sende geldi o şefāa' t menba' ı
Sende zāhirdir o nūruñ maṭla' ı
Sensin elṭāf-ı Ḥudānıñ mecma' ı
Merḥabā ey māh-ı mevlūd merḥabā

[12b]

3 Cehl ile azmış iken ḥalk-ı cihān
Küfr ile dolmuş iken kevn ü mekān
Nūr-ı imān sende olmuşdur a' yān
Merḥabā ey māh-ı mevlūd merḥabā

4 Her kaçān kim sende mevlūd okunur
Şanasın 'uşşāka ol gün 'id olur
Hiç gönüllerde kasāvet mi kalur
Merḥabā ey māh-ı mevlūd merḥabā

5 Ol vücūda 'illet olan şāh-bāz
Anıñ içün Ḥaḳka itdükde niyāz
Umaram nār içre mü'min kıomaz
Merḥabā ey māh-ı mevlūd merḥabā

[13a]

6 Ol şabîyi kim Hüdâsı medh ıde
Kim bile kıadrin anıñ bu dünyede
Anı vaşşâf olmada **Nûrî** n'ide
Merhabâ ey mâh-ı mevlûd merhabâ

Medh-i Rasûl⁶⁷

- 1 Elḥamdülillāhi'llezī
Nevvere ḵulūbe'l-‘ārifīn
- 2 Bi-nūri Muḥammedini'llezī
Yeḵūlu fī sucūdiḥī
- 3 Ümmetī ümmetī vā ümmetā
Ve ve‘ade cennāti'n-na‘īmi
- 4 Bi-mütābe‘ati Muḥammedini'llezī
Yeḵūlu fī yevmi'l-‘araṣāti
- 5 Ümmetī ümmetī vā ümmetā
Ve ve‘ade ceḥīmi li'l-füsāḵi
- 6 Ve'l-küffāri bi-muḥālefetihī
Muḥammedini'llezī yeḵūlu fī yevmi'l-mīzāni
- 7 Ümmetī ümmetī vā ümmetā
Fe-tefekkerū keyfe yekūn⁶⁸

⁶⁷ Metnin tamamı Arapçadır. Herhangi bir vezin bulunmamaktadır. Yazma eserdeki tertibe göre mısra düzeni şeklinde buraya alınmıştır. Bütün metnin anlamı sondaki dipnotta verilmiştir.

⁶⁸ Âriflerin kalplerini nurlandıran Allah'a hamdolsun

Secdelerinde şöyle söyleyen Hz. Muhammed'in nûruyla:

“Ümmetim, ümmetim, vah ümmetim.” Ki onlara cenneti vaad etti

Arasat günü şöyle diyen Hz. Muhammed'e tâbi olmaya karşılık:

“Ümmetim, ümmetim, vah ümmetim.” Vaad etti fasıklara

Ve kafirlere, mîzân günü şöyle söyleyen Hz. Muhammed'e muhalefet etmeye karşılık:

“Ümmetim, ümmetim, vah ümmetim.” Düşünün, nasıl oluyor

- 8 el-Hālū ezā'ı meleke'l-mevti
Ḥattā kıāle fı āḫiri 'ömrihı
- 9 Ümmetı ümmetı vā ümmetā
Elḥamdülillāhi'llezı muḫyiyi'l-ecsād
- 10 Yevme yünādı vā Muḫammedā vā Muḫammedā vā Āḫmedā
Ve kem min 'āşı yünādı yevme'l-kıyāmeti
- 11 Vā Muḫammedā vā Muḫammedā vā Āḫmedā
Ve kem min tāriki's-şalāti yünādı yevme'l-kıyāmeti
- 12 Vā Muḫammedā vā Muḫammedā vā ḫasretā
Ve kem min 'āfin vālideyni yünādı yevme'l-kıyāmeti
- 13 Vā Muḫammedā vā Muḫammedā vā veyletā
Ve kem min zālimin yünādı yevme'l-kıyāmeti
- 14 Vā Muḫammedā vā Muḫammedā vā kıurbenā
Ve cı'e yevme'izin bi-cehennemı⁶⁹
- 15 Yeḫülü'l-enbiyā'ı 'aleyhimü's-şalāt
Ve's-selāmu nefsi nefsi nefsi

⁶⁹ “Ki Cehennem de o gün getirilmiştir.” Fecr 89/23 âyetine telmih vardır.

16 Ve yeķŭlŭ Muħammedin ŧallallāhŭ ‘aleyhi

Lā es’elŭ nefsi bel es’elŭ

17 Ŭmmeti űmmeti vā űmmetā el-medet

Ey Fahr-ı ‘Ālem hem ŧefi‘-i műznibīn⁷⁰

Nāzil oldu ħaķķına “raħmeten li’l-‘ālemīn⁷¹” iŧidende vaŧfını budur lisānına hemīn eŧ-ŧalātu ve’s-selāmŭ ‘aleyke yā ŧādiķa’l-va‘dű’l-emīn yā Rasűluallāh el-medet.⁷²

⁷⁰ Olur űlűm meleģinin ezāsi (esnasında) Ki dedi O (Resűl) űmrűnűn sonunda
“Ŭmmetim, űmmetim, vah űmmetim.” Bedenlere hayat veren Allah’a hamdolsun,
“Ah Muhammed, ah Muhammed, ah Ahmed!” diye çağrılan gűnde. Nice āsi vardır seslenir kıyamet gűnű:
“Ah Muhammed, ah Muhammed, ah Ahmed!” diye. Nice namazı bırakan vardır seslenir kıyamet gűnű:
“Ah Muhammed, ah Muhammed, ne yazık!” Nice ebeveynini unutan vardır seslenir kıyamet gűnű:
“Ah Muhammed, ah Muhammed, ne yazık!” Nice zālīm vardır ki seslenir kıyamet gűnű:
“Ah Muhammed, ah Muhammed, ne yazık!” O gűn cehennem getirildiğinde,
Enbiyā -salāt ve selām onların űzerine olsun- “Nefsīm, nefsim, nefsim.” der.
Hz. Muhammed sallallāhŭ aleyhi ve’s-sellem ise ŧűyle ŧűyler: “Nefsīm iēin istemiyorum,
Ŭmmetim, űmmetim, āh űmmetim iēin istiyorum.” Ah, medet! Ey fahr-i ālem hem gűnahkarların ŧefaatēisi!

⁷¹ Enbiyā suresi 107. ayete telmih vardır.

⁷² Salāt ve selām senin űzerine olsun, ey vaadine sādık, emīn olan Allah Resűlű, medet! Bu mısra mecmu‘ ada iki kez yazılmıştır.

[14a]

Ḳaşıde-i Derūnī⁷³

1 Elḥamdülillāhil'lezī meşnū' atü fevḳa'l 'ulā
el-Fāṭiri'l-ferdil'lezī maḥlūḳātü taḥte's-serā

2 Şallū 'alā bedri'd-dücā şallū 'alā nūri'l-Hüdā
Şallū 'alā baḥri'l-verā a' nī nebiyyi'l-Muştafā

3 Efneytü 'ömrī fi'l-hevā vā ḥasretā vā ḥasretā
Zāya' tü a' zāye'l-ḳuvā vā ḥasretā vā ḥasretā

4 A' nī⁷⁴ 'amā min 'ibreti⁷⁵ ḳalbī ḳasā min şehveti

[14b]

'Ömrī fenā min ḡafleti senden medet yā rabbenā yā rabbenā

5 Ḳad ḡarranī ṭūli'l-emeli ḳad fātenī ḥüsni'l-'ameli
Ḳad cā'enī vaḳti'l⁷⁶-eceli yā rabbenā yā rabbenā

6 Tübtü lenā⁷⁷ aḳdāmenā şekḳil lenā mizānenā
Fāḡfir lenā 'işyānenā yā rabbenā yā rabbenā⁷⁸

⁷³ Metnin tamamı Arapçadır. Herhangi bir vezin bulunmamaktadır. Yazma eserdeki tertibe göre mısra düzeni şeklinde buraya alınmıştır. Bütün metnin anlamı sondaki dipnotta verilmiştir.

⁷⁴ Aynî "عَيْنِي" şeklinde olduğu düşünülmektedir.

⁷⁵ 'Abreti şeklinde olduğu düşünülmektedir.

⁷⁶ Vaḳtū'l şeklinde olduğu düşünülmektedir.

⁷⁷ Sebbit lenā ثَبِّتْ لَنَا şeklinde olduğu düşünülmektedir.

⁷⁸ Hamd, yukarıların yukarısını yaratan Allah'adır.

Yerin altını yaratan tek yaratıcıya.

Salât edin gecenin dolunayına, salât edin hidâyet nuruna.

Salât edin verâ denizine yani Nebî Mustafa'ya

Tükettim ömrümü hevâda, ah yazık, ah yazık!

Telef ettim kuvvetini azâlarımın, ah yazık, ah yazık!

Gözüm kör oldu göz yaşımdan, kalbim katılaştı arzularımdan.

Ömrüm tükendi ḡafletimden, senden meded ey Rabbimiz, ey Rabbimiz.

Ṭül-i emel aldattı benî, ḥüsni-i amel (vakti) geçip gitti.

Ecel vakti bana erişti, ey Rabbimiz, ey Rabbimiz.

Ayaklarımızı sâbit, mizânımızı ağır kıl.

Bağışla bizi ey Rabbimiz, ey Rabbimiz.

Medh-i Rasûl⁷⁹

- 1 Yâ Rasûlallâh cemâlin keşefe'd-düca⁸⁰ değil mi
Hâbibâsîñ kemâlin belega'l- 'ulâ⁸¹ değil mi
- 2 Eşigiñ taşına baş koyalar âdem şalâtîñ
Ayağın turâbı ey şâh tâc-ı enbiyâ değil mi
- [15a] 3 İki kaşların kemânı şeb kadr-i kâbe kevseyn⁸²
Biri kâf-ı kulhûvâllâh⁸³ biri kul kefa⁸⁴ değil mi
- 4 İki gözlerin kemâli nâzil oldu Nûr ve'n-Necm⁸⁵
Birisi Nûn ve'l-Ğalem biri ve'đ-Đuĥâ⁸⁶ değil mi
- 5 İki bir güzide adın seniñ ey ĥabîbu'r-raĥmân⁸⁷
Biri Aĥmed Muĥammed biri Muştafa değil mi
- 6 Gel anıñ yoluna seri fedâ kıl şafa bul a cân
Sen anıñ şafâsın gör ne 'aceb şafa değil mi

⁷⁹ Ne aruz ne hece ölçüsü bulunmaktadır, yazma eserdeki düzene göre yazılmıştır.

⁸⁰ "Gecenin karanlığını aydınlattı."

⁸¹ "En yüksek mertebeye erişti."

⁸² "İki yay aralığı" Necm sûresinin 9. âyetinden nâkıs iktibas yapılmıştır. "(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahût daha az oldu."

⁸³ "De ki: Allah ..." İhlâs sûresi 1. âyetine telmih yapılmıştır. "De ki: "O, Allah'tır, bir tektir." İhlas, 112/1.

⁸⁴ "De ki: ... yeter." Rad sûresinin 43. âyetine telmih yapılmıştır. "İnkâr edenler, "Sen peygamber değilsin" diyorlar. De ki: "Benimle sizin aranızda şahit olarak Allah ve bir de yanında kitap (Kur'an) bilgisi bulunanlar yeter." Rad, 13/43.

⁸⁵ Nûr ve Necm sûrelerine telmih yapılmıştır.

⁸⁶ Kalem ve Duĥâ sûrelerine telmih yapılmıştır.

⁸⁷ Kâfir mümin ayırmadan yarattığı bütün varlıklara merhamet eden, nîmet veren Raĥmân'ın sevgilisi.

Ḳasīde-i Münācāt ⁸⁸

- 1 Yā Ḥayyu yā Ḳayyūm el-meded
Yā Bāsītü yā Vedūdü el-meded
- 2 Yā vesīletene'l-^ç uz mā
Yā cābira'l-münkirīn
- [15b] 3 Elā yā Rasūlallāhi el-meded
Yā melāze'l-^ç ācizīn el-meded
- 4 Yā men fī ġadin külle'l-enbiyā
Bī-cenābihī taḥte livā'ihī
- 5 Yeḳülüne nefsi nefsi
İllā ente yā Muḥammed teḳülü
- 6 Ümmetī ümmetī el-meded
Yā men yeḳülü ene lehā fe-hüve lehā meded
- 7 Yā men bihī teftaḳī'l-ekvāni el-meded
Yā cedidi'l-Ḥaseneyni ve imāme's-ṣeḳaleyni
- 8 Ve nebiyyi'l-ḥarameyni el-meded
Yā mefze'a's-ṣeḳaleyni

⁸⁸ Metnin tamamı Arapçadır. Herhangi bir vezin bulunmamaktadır. Yazma eserdeki tertibe göre mısra düzeni şeklinde buraya alınmıştır. Bütün metnin anlamı sondaki dipnotta verilmiştir.

9 Yā kenze'l-mā'i hīne'l-meded

Yā 'arīza'l-cāhi ve yā şifā'e

10 El-Ḳulübü ve devāhā meded

Yā ebā Fāṭimete'z-Zehrā

11 Yā ebe'l-Ḳāsimü el-meded

Yā şefi'a men yuşallī

12 Ve yüsellim 'āleyke'l-meded

Yā Rasūlallāhi ferriḥ kerbenā

13 Mā rā'eke'l-kerbü illā veşā

Ve yā netīcete'l-kevneyni el-meded

14 Yā men telūzü külle'l-enbiyā'i

Ve'l-fuḳarā'i ve ene minhüm el-meded

[16a]

15 Yā Rasūlallāhi ecberü kesrenā

Yā ḥabīballāhi entüm ḳaşdunā

16 Yā nebīya'llāhi ve keşefe 'annā

Yā ḥabībī ve ṭabībī el-meded⁸⁹

⁸⁹ Ey Hayy (Bütün varlıkların hayat kaynağı, ebedî ve hakîkî hayat sâhibi) ey Kayyûm (Kendi zâtı ile kâim olan, varlığında ve varlığının devâmında her şey kendisine muhtaç olduğu halde kendisinin hiçbir şeye ihtiyâcı olmayan, bütün mahlûkâtı var kılıp varlığını devam ettiren), medet! Ey Bâsıt (Kulların rızkını istediği gibi yayıcı olan), ey Vedûd (Kullarını çok seven, onları lutfâ, ihsâna garkeden; sevilmeye lâyık ve müstahak yalnız kendisi olan) medet! Ey en büyük vesilemiz, ey kalbi kırıkların gönlünü alan!
Ey Allah'ın Resûlü medet, âcizlerin sığınağı medet!
Ey âhirette tüm enbiyâ hûzûrunda, sancağının altında olan

Kaşide⁹⁰

- 1 Şamedün mālīkūn zıddūn eḥādūn mālīkūn ṣānī
Ente mucī 'ūn ebediyyūn ḫul men dūneke ṣānī
- 2 Ente Rabbī ve recā 'i ve cemālī ve kemālī
Ve mu'īnūn ve müzillūn ebeden muşliḫū ṣe' nī
- 3 Fe-tüvālī netü bādī netü ḫākī netü nārī
Netü şüret netü cevher netü cismī netü cānī
- 4 Fe-te'āleyte a'liyyen ve teḫaddeste veliyyen
Ve te'azzemte ḫuvveten naẓarūn minke keḫfānī
- [16b] 5 Fe-leke'l-ḥamdü veliyyen ve leke's-şükrü naşīran
En ezküreke keşīran bi-lisānī ve cenānī⁹¹

“Nefsim, nefsim.” derken onlar, sadece sen ey Muhammed dersin.

“Ümmetim, ümmetim!” diye, medet. Ey “Ben bunun (şefaati) içinim.” diyen ve şefaatin kendisi için olduğu kimse, medet!

Ey bütün varlıklar kendisi ile var olan, medet! Ey Hasaneyn'in dedesi, ey insanların ve cinlerin (sakaleyn) imamı!

Ey Hameyn'in nebisi, medet! Ey insanların ve cinlerin korunağı!

Ey suyun hazinesi (...) el medet, ey şerefi ve makamı azim (geniş) olan!

Ey kalplerin şifası ve devâsı medet! Ey Fâtımâ'nın babası, muhabbetime karşı yumuşak ol!

Ey Ebu'l-Kâsım medet! Ey sana salât ve selâm edenlerin şefaatchisi, medet!

Ey Resûlullah, üzüntülerimizi gider. Seni görünce üzüntü diner. Ey iki âlemin de neticesi, medet!

Ey tüm enbiyânın ve fukaranın kendisine sığındığı, ben de onlardanım, medet!

Ey Allah'ın Resûlü, sensin kırıklığımızı iyileştiren. Ey Allah'ın sevgilisi sensin maksadımız!

Ey Allah'ın nebisi, (üzüntümüzü) gider, ey sevgilim ey tabîbim medet!

⁹⁰ Metnin tamamı Arapçadır. Herhangi bir vezin bulunmamaktadır. Yazma eserdeki tertîbe göre mısra düzeni şeklinde buraya alınmıştır. Bütün metnin anlamı sondaki dipnotta verilmiştir.

⁹¹ Her türlü istek ve ihtiyacı karşılayacak güce sâhip bulunan, hiç kimseye veya hiçbir şeye muhtaç olmayan Samed'tir, mülkün, her şeyin gerçek sâhibi ve mutasarrıfı olan Mâlik'tir ikinci bir mâlike imkân tanımayan birdir. Sensin ebedî korunak, söyle var mı sen başka kimse?

Sen Rabbim, ümidim, cemâlim, kemâlim. Sensin yüce bir duruma getiren, şerefli, haysiyetli ve îtibarlı kılan, aziz eden Mu'izz, dilediğini hor ve hakir eden, zillile düşüren Müzill. Sensin daima hâlimi ıslah eden.

Benim yardımcısın. Ne rüzgârsın, ne toprak, ne de ateş. Ne sûret, ne cevher, ne cisim, ne can.

Ululukta yücesin, imanlı kullarının dostu olarak ve onlara yardım ederek mukaddessin, kudretinde aklın ve hayâlin alamayacağı, gözün göremeyeceği kadar sonsuz büyük ve azametlisin. Tarafından bir nazar yeterlidir bana.

Dilimle ve canımla çokça zikrederek, dost olman hasebiyle hamd, yardımcı olman hasebiyle de şükür sanadır.

Kaşide-i Enbiyâ⁹²

- 1 Emîrû'l-mü'minîne biṭā'ati nebiyyihî Muḥammedin
Ellezi kâle kâle fi yevmi cezâ'i
- 2 Ve ve'adehümü'l-cennete bi-mutâbe'ati Rasûlihî Muḥammedin
Ellezi kâle fi'l-yevmi'n-nuşûri ümmetî ümmetî
- 3 Men nevvera'l-'alemîne bi-nûri ḥabîbihî Muḥammedin
Ellezi kâle fi sücûdihî ümmetî ümmetî
- 4 E'adde'l-'azâbü li'l-'uşâti bi-muḥâlefeti
Rasûlihîl'lezi kâle 'inde'l-mîzânî ümmetî ümmetî
- [17a] 5 Ellezi kâle lâ es'elûke illâ ümmetî ümmetî
Şefâ'atî li-ehli'l-kebâ'iri min ümmetî ümmetî
- 6 Ellezi kâle fi du'â'ihî ümmetî ümmetî
Ellezi kâle 'inde velâ'ihî muteveccihen
- 7 İle'l-ka'beti ümmetî ümmetî
Yâ ṭabîb⁹³

⁹² Metnin tamamı Arapçadır. Herhangi bir vezin bulunmamaktadır. Yazma eserdeki tertîbe göre mısra düzeni şeklinde buraya alınmıştır. Bütün metnin anlamı sondaki dipnotta verilmiştir.

⁹³ Allah, cezâ günü ümmetim ümmetim diyen nebîsi müminlerin emiri olan Hz. Muhammed'e itaati emretti. Ve onlara, herkesin diriltildiği kıyamet günü ümmetim ümmetim diyen resûlü Muhammed'e tâbi olmaya karşılık cenneti vaad etti.

Ki O, secdelerinde ümmetim ümmetim diyen sevgilisi Hz. Muhammed'in nuruyla âlemleri nurlandırdı.

Mizânda ümmetim ümmetim diyen resulüne âsi olanlara azap hazırladı.

Ki O Resûl, "Ümmetimden, ümmetimden başkasını istemiyorum, şefaaim ümmetimin, ümmetimin büyük günah işleyenleri içindir." dedi.

Nazm-1 Elifnâme⁹⁴

1 [ا] Elif kaddiñ yâ Rasûlallâh yüzüñ envâr-ı zat

[ب] Bilenler kadrinî gönölünde tutmaz müşkilât

2 [ت] Te‘âlallâh yaratdı kudretin izhâr idüp

[ث] Şüreyyâ kıлмаğ için ‘ayn-ı zâtından şafâ

3 [ج] Cihâna gelmesen tutmaz idi ‘âlemler qarâr

[ح] Hâyâliñle yaratdı bu ‘âlem şeş cihân

[17b]

4 [خ] Hudâ gönderdigi için Furkân ey Nebî

[د] Delâlet eyleyüp ümmetlere buldı necât

5 [ذ] Zelîl olmaz gönül viren saçın sevdâsına

[ر] Revân olup müfessirler okurlar ve’l-mürselât⁹⁵

6 [ز] Ziyâde ‘âşıkam göster cemâlin Ka‘besin

[س] Sübhânellezî esrâ⁹⁶ saçın leyle’l-berât

7 [ش] Şefâ‘ at senden umar pîr gök ehli kamu

[ص] Şalavât getürür ismiñ işitse kâ’inât

Odur dualarında “Ümmetim, ümmetim” diyen. Odur hükümranlığında Ka’beye yönelerek “Ümmetim, ümmetim.” diyen. Ey, tabîb.

⁹⁴ Metinde herhangi bir vezin bulunmamaktadır. Yazma eserdeki tertîbe göre mısra düzeni şeklinde buraya alınmıştır.

⁹⁵ Mürselat Sûresi

⁹⁶ İsrâ Sûresi, 1. ayetten nâkıs iktibas yapılmıştır. “Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed’i) bir gece Mescid-i Haram’dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa’ya götüren Allah’ın şâni ne yüzedir. Hiç şüphesiz O, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir.”

8 [ض] Ža‘ifler derdiniñ dermānısın yā Rasūl

[ط] Ṭarīķin ‘askeri bildi ordılar ve’l-‘ādiyāt⁹⁷

9 [ظ] Zuhūr itdi yüzüñ ve’ş-şems et-tīn ve’d-ḍuhā⁹⁸

[ع] ‘İlminden muvaḥḥidler oқurlar fe’s-sābiḥāt⁹⁹

[18a]

10 [غ] Ğamzeñ oқları kāfirleriñ bağrın deler

[ف] Firār iden ҡapundan olısardır kendi māt

11 [ق] Qarīb eyle beni cāna ҡapundan itme yād

[ك] Ki şāḥib-i mu‘cizātsın Hāķ virūpdür beliyyāt

12 [ل] La‘liñ dürleriñ inkār ider münkirler

[م] Murādınca göstermedi mi mu‘cizāt

13 [ن] Ne var lūṭfeyleseñ vaşlın şarābın bendene

[و] Vallāhi yeterdi baña ol āb u ḥayāt

14 [ه] Hūmādır ṭal‘atiñ ismiñ Muḥammed Muşṭafā

[لا] Adın işitdi tereddī lā menāt

⁹⁷ Adiyāt Sûresi, “Soluk soluğa süratle koşan, (koşarken ayaklarını) vurarak ateş çıkaran, sabah erkenden baskın yapan, orada tozu dumana katan ve düşman topluluğunun ortasına dalan atlara andolsun ki, insan gerçekten Rabbine karşı pek nankördür. Hiç şüphesiz buna kendisi de şahittir.

Hiç şüphesiz o, mal sevgisi sebebiyle çok katıdır. Acaba o bilmiyor mu ki, kabirlerde bulunanlar çıkarıldığı ve kalplerdeki ortaya konulduğu zaman, işte o gün onların Rabbi kendilerinin her halinden mutlaka haberdardır.”

⁹⁸ Şems, Tin ve duhâ surelerine telmiḥ yapılmıştır.

⁹⁹ Naziat Sûresi 3. ayetten nâkıs iktibas yapılmıştır. “Söküp çıkaranlara, yavaşça çekenlere, yüzdükçe yüzenlere, yarıştıkça yarışanlara, iş düzenleyenlere andolsun.”

15 [ع] Yā ile yād kı1 Zā‘îfi her ‘āşıkın cür‘asın

Nüş iden ‘āşıklara her sözlerim kând-ı nebât

[18b]

Nazm [8' li hece ölçüsü]

- 1 Tamām āḥir zamān oldu
Nice olur ḥāllerimiz
Eyü gitti fitne geldi
Fāsīd oldu dillerimiz
- 2 Hīç günāhlardan kaçılmaz
Ḥelāl ḥarāmdan seçilmez
Mālāya' nīden geçilmez
Ġıybet söyler dillerimiz
- 3 Kimse hīç söz tutmaz oldu
Doğrı yola gitmez oldu
Bülbülümüz ötmez oldu
Diken oldu güllerimiz
- 4 Ȑapu Ȑapu hep gezildi
Mālāya' nīler düzüldi
Geçti ȓalmadı nūrları
Ȑā aȓar sellerimiz
- 5 Oğlan uşak almaz sözden
Ȑayālar gitdi cümlemizden
Uşandılar hep namāzdan
Ȑutmaz oldu bellerimiz

6 Hakkıñ taķdiri bozulmaz
Zamān bir dahı düzelmez
Ėamdan ķasavetden gezilmez
Vırān oldu yollarımız

[19a]

7 Terāzū toĖrı tartılmaz
Ölümden kimse ķurtulmaz
Gizli ‘ayıplar örtülmez
Açıldı hep güllerimiz

8 Dīni kimse şormaz oldu
Cemā‘ ate varmaz oldu
Baylar zekāt virmez oldu
Ėabīş oldu mällarımız

9 İşimiz hep ĥased oldu
Kimi ķurt esed oldu
İşimiz hep fesād oldu
Ėayır itmez ellerimiz

10 **Muṣṭafā** ĥālin bilmedi
Şād olup hiç gülmedi
Aşlarda lezzet ķalmadı
AĞı oldu yallarımız

11 Dağı neler gelür gör e

Oğul babaya dir bire

‘Avrat tābi’ olmaz ere

Ağa oldu kullarımız

[19b]

Nazm-1 Naşihat [müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün]

- 1 Ey ṯalibi dünyā olan tahs̱il idüp gitsen gerek
Olsañ eger şāh-ı cihān bir gün koyup gitseñ gerek
- 2 Çekseñ niçe yıllar naşib dünyā seniñ farz eyle hep
Qabri anar mısın ' aceb topraq olup yitseñ gerek
- 4 Sen bu fenādan ' āqıbet bir gün olup gitseñ gerek
Bu murğ-ı cān pervāzını tayrān idüp uçañ gerek
- 5 Gel māsivādan çek eliñ ğamdan ğalāş eyle cānıñ
Bir gün olup uğrar yoluñ bir köprüden geçseñ gerek
- 6 Bitmez işe itme heves geç fāniden ğavgāyı kes
Āhır bozulur bu kafes türāb olup yitseñ gerek
- 7 Gel ' ömriñi itme telef gör neyledi bunda selef
Eger arpa eger ' alef ne ekdiñse biçseñ gerek

[20a]

- 8 H̱isāb iderler mālını anda göresin ğālını
Ol defter-i a' mālını [sen] okuyup görmeñ gerek
- 9 Ey kul işiñ ṯul-i emel iğlāş ile eyle ' amel
Qarşundadır cām-ı ecel bir gün olup içseñ gerek

Kaşide-i Medh-i Rasûl¹⁰⁰

1 Eş-şalâtü ve's-selâmü 'aleyke yâ men re'isü'l-enbiyâ'i ve tâcü'l-aşfiyâ'i ve imâmü'l-hüdâ ve'l-yakîni lâ raybe fihi hüden li'l-muttekin, Muḥammed bin 'Abdillâhi Rasûli Rabbi'l-'âlemîn. eş-Şalâtü ve's-selâmü 'aleyke yâ şâhibe's-serefi ve'l-minberi ve'l-havzi ve'l-keşşeri ve'd-dîni ve's-şer'î'l-eşhürî ve's-şefâ'ati fi'l-maḥşeri Muḥammed bin 'Abdillâhi nebiyyi Rabbi'l-'âlemîn. eş-Şalâtü [20b] ve's-selâmü 'aleyke yâ men zü'l-vechi'l-cemîli ve'r-re'yi'l-aşli li'l-Muḥtafâ ve'l-müctebâ min İsmâ'îl ve evlâdi İbrâhîmü'l-Ḥalîl Muḥammed bin 'Abdillâhi 'Abdi'l-celîl. eş-Şalâtü ve's-selâmü 'aleyke yâ men hüve'd-dâ'î ile's-şalâhi ve's-şavâbi'l-mezkûri fi külli'l-kitâbi, el-mevşûfu fi sûreti'l-aḥzâbi, Muḥammed bin 'Abdillâhi, şefî'î'l-müşeffâ' yevme's-sü'âl, ve'l-cevâbi. eş-Şalâtü ve's-selâmü 'aleyke yâ men seyyidi'l-âfâki ve'l-eṭrâfi ve ḥâkimi'l-bilâdi min âfâki el-âfâki ve nâfizü'l-ḥükmi bi'l-'adli ve'l-eṭfâfi Muḥammed bin 'Abdillâhi, şâhibu'l-hulki ve'l-eṭfâf. eş-Şalâtü ve's-selâmü 'aleyke yâ men ente 'âşimuhü ve Cebra'ilü ḥâdimuhü ve'l-Burâkatü ve Sidreti'l-müntehâ merḳadehü ve maḳâmehü ve kâbe [21a] ḳavseyni ev ednâ¹⁰¹ maṭlabuhü ve ḥarâmuhü, Muḥammed bin 'Abdillâhi, maḥbûbi Rabbi'l-'âlemîn. eş-Şalâtü ve's-selâmü 'aleyke yâ mine's-şekḳâku'l-ḳameru¹⁰² işâretuhü ve mâ-zâga'l-başaru ve mâ-ṭâga¹⁰³ fi ve himmetuhü ve'r-rütbetü ve'l-Ḳur'ân ḥuüccetuhü ve'l-Ka'betü ḳibletuhü ve'd-dünyâ ma'ḳûduhü el-'uḳbâ mevcûduhü ve'r-Rabbü ma'bûduhü ve'l-ma'bûduhü maḳşûduhü Muḥammed bin 'Abdillâhi, şâhibü'l-havzi ve'l-livâ'i eş-Şalâtü ve's-selâmü 'aleyke yâ men şâhibü't-tâci ve'l-'alemi ismuhü meḳtûbetün 'âle'l-levḫi ve'l-ḳalemi ve cismühü's-şerîfu medfûnun fi'l-Medîneti'l-münevvereti ve'l-Ḥarami, Muḥammed bin 'Abdillâhi, Seyyidi'l-'Arabi ve'l-'Acemi ve imâmi'l-Mekketi ve'l-Medîneti ve'l-Ḥarami. eş-Şalâtü ve's-selâmü 'aleyke yâ bedri't-tamâmi, nûri'z-zulmi, şâhibu'l-ğamâmi, şefî'î'l-müznibîn yevme'l-ḳiyâmeti, Muḥammed bin [21b] 'Abdillâhi'd-dâ'î ilâ dâri's-selâmi. eş-Şalâtü ve's-selâmü 'aleyke yâ şemse'd-ḍuḥâ¹⁰⁴ bedri'd-dücâ, nûri'l-verâ, şâhibü kâbe ḳavseyni ev ednâ¹⁰⁵, Rasûli's-şakaleyni ve nebiyyi'l-muḥteremeyni ve şefî'î men fi'd-dâreyni ve zeyne'l-meşriḳayni ve'l-mağribeyni, Muḥammed bin 'Abdillâhi, şâhibü'l-cumu'ati ve'l-'ideyni. eş-Şalâtü ve's-selâmü 'aleyke yâ men nûre'l-meşriḳayni ve ziyâ'u'l-mağribeyni ve şâhibe'l-Ka'beti ve'l-merveteyni ve ceddî'l-ḥaseneyni'l-eḥsaneyni, Rasûli Rabbi'l-'âlemîne. eş-Şalâtü ve's-selâmü 'aleyke yâ men şâhibe'l-aḥlâki'l-ḥamîdeti ve's-şiyemi nûri's-şemsi min

¹⁰⁰ Metnin tamamı Arapçadır. Düzyazı şeklinde yazılmıştır. Bütün metnin anlamı sondaki dipnotta verilmiştir.

¹⁰¹ Necm sûresinin 9. âyetinden nâkis iktibas yapılmıştır. “(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahût daha az oldu.”

¹⁰² Kamer Sûresi 1.ayetden nâkis iktibas yapılmıştır. “Kıyamet yaklaştı ve ay yarıldı.”

¹⁰³ Necm Sûresi 17.ayetden nâkis iktibas yapılmıştır. “Göz (gördüğünden) şaşmadı ve (onu) aşmadı.”

¹⁰⁴ Duḥâ Sûresine telmih yapılmıştır.

¹⁰⁵ Necm sûresinin 9. âyetinden nâkis iktibas yapılmıştır. “(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahût daha az oldu.”

nûri'l-ekmeli ve'l-keremi, eşrefi'l-eşrâfi ve ekremi'r-rusuli'l-eslâfi ve menba'î'l-cûdi ve'l-elţâfi. eş-Şalâtü ve's-selâmü 'aleyke Muhammed bin ' Abdillâhi bin ' Abdi'l-Muţţalib Hâşimî bin ' Abdi'l-Menâfi. eş-Şalâtü ve's-selâmü 'aleyke [22a] yâ men vechühü'l-cemîli ve şer'ahü delîli ve aşluhü min İbrâhîme'l-Halîli ve şîfâtuhü fi't-Tevrâti ve'z-Zebûri ve'l-İncîli ve'l-Furkânî ümmetî ümmetî yâ ze'l-luţfî ve'l-keremi ve 'alâ âlihî ve şahbihî ecma'îne ve'l-ğamdulillâhi Rabbi'l-âlemîn.¹⁰⁶

¹⁰⁶ Salât ve selâm enbiyânın başı, asfîyânın tâci, içinde hiçbir şüphe bulunmayan hidâyet ve yakînin imamı, sakınanlar için rehber, Hz. Muhammed b. Abdullah, âlemlerin Rabbi'nin resûlü olan senin üzerine olsun! Salât ve selâm senin üzerine olsun; ey şerefın, minberin, havzın, Kevser'in, dinin ve en meşhûr şeriatın, mahşerde şefaatin sahibi Hz. Muhammed b. Abdullah âlemlerin Rabbi'nin resûlü. Salât ve selâm senin üzerine olsun; ey güzel yüz ve hikmet sahibi Halîl İbrâhim'in evlâdından, İsmâil'den seçilmiş, seçkin, Hz. Muhammed b. Abdullah, ululuk ve celâl sahibi Celîl'in kulu. Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey fazilete ve doğruluğa çağıran, Kitâb'ın tümünde zikredilen, Ahzâb sûresinde vâsfedilen Hz. Muhammed b. Abdullah, suâl ve cevap (hesap) gününde şefaati umulan ve şefaati kabul edilen. Salât ve selâm senin üzerine olsun, ufukların ve yönlerin efendisi, ufukların ötesindeki beldelerin hâkimi, hükmü adalet ve lütuflarla tenfiz eden, Hz. Muhammed b. Abdullah, faziletlerin ve ihsanların sahibi. Salât ve selâm üzerine olsun, ey (Allah'ım) senin himâye ettiğin, hâdimi Cebrâil, Burâk ve Sidretü'l-müntehâ tahtı ve makamı, kâbe kavseyn ev ednâ (iki yay arası yada daha yakını) matlubu ve kendisine saklı olan, Hz. Muhammed b. Abdullah, âlemlerin Rabbi'nin sevgilisi olan. Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey işaretleriyle kamerin yarıldığı, "Göz ne şaştı, ne aştı.", himmeti, rütbe ve Kur'ân hücceti, Ka'be kiblesi, dünya kendisine bağlı, ukbâ kendisi için var olan, Rab mâbudu ve Mâbud, maksûdu olan Hz. Muhammed b. Abdullah, havz ve sancağın sahibi. Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey tâcın ve sancağın sahibi, ismi Levh ve Kalem'de yazılı, şerefli bedeni Medînetü'l-münevvere ve'l-harem'de medfûn, Hz. Muhammed b. Abdullah, arabın ve acemin efendisi, Mekke, Medîne ve Harem'in imamı. Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey dolunay, karanlığın nuru, bulut sahibi, kıyamet gününde günahkarların şefaatchisi, Hz. Muhammed b. Abdullah, selâmet yurduna çağıran. Salât ve selâm senin üzerine olsun kuşluk vaktinin güneşi, gecenin ayı, kâinatın nuru, kâbe kavseyn ev ednâ'nın (iki yay arası ya da daha yakını) sahibi, insanların ve cinlerin Resûlü, Mekke ve Medîne'nin nebisi, dünya ve âhirette olanların şefaatchisi, iki doğunun ve iki batının süsü, Hz. Muhammed b. Abdullah, Cuma gününün ve iki bayramın sahibi. Salât ve selâm senin üzerine olsun, iki doğunun nuru, iki batının ziyâsı, Kâbe'nin ve Safâ ve Merve'nin sahibi, en güzel olan Hasan ve Hüseyin'in dedesi, âlemlerin Rabbi'nin resûlü. Salât ve selâm senin üzerine olsun, ey övülmüş ahlâkın ve hüyların sahibi, mükemmelliğin ve keremin nurundan olan güneşin nuru, şerefli ve itibarlı kimselerin en şerefli, geçmiş elçilerin en cömerti, keremin ve lütufların menbaı. Salât ve selâm senin üzerine olsun ey yüzü güzel, şeriatı rehber, aslı Halîl İbrâhim'den, sıfatı Tevrat, Zebur, İncil ve Furkân'da 'Ah ümmetim, ümmetim.' olan. Ey lütuf ve kerem sahibi. Âlinin, ashabının tümünün üzerine olsun. Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun."

[22b]

Nazm-1 Muhtāc (11'li hece ölçüsü)

1 El-firāk günleri geldi el-firāk
Kātı yakın şanma menziller ırāk
Eşiyle dostıyla helâlleşerek
Göç zamanı geldi göçüñ hacılar
Göç zamānı geldi göçüñ kardaşlar

2 Yücumüz yüklendi uğradık yola
Allāhıñ ismiyle alalum dile
Allāh şala yine geledüm eve
Göç zamanı geldi göçüñ hacılar
Göç zamanı geldi göçüñ kardaşlar

[23a]

3 Kulak urun imdi diñleñ bu sözi
Tokuz aylık yoldur uzakdır yarı
Cümleñiz du' ādan unutman bizi
Göç zamanı geldi göçüñ hacılar
Göç zamanı geldi göçüñ kardaşlar

4 Gidecegim uzak uzak yazılar
Du' ādan unutmañ bizi kuzılar
Göç zamanı geldi göçüñ hacılar
Göç zamanı geldi göçüñ kardaşlar

[23b]

- 5 Kimi ağlayuban kimisi güldi
Dudaqlar tebserüp şarardı şoldı
Gelenler geldi gidene yol oldı
Göç zamanı geldi göçüñ hacılar
Göç zamanı geldi göçüñ kardaşlar

- 6 Eşin dostın yükletsünler yükünü
Bilmez oldum ırak ile yakını
Konşularım helâl itsün haqqını
Göç zamanı geldi göçüñ hacılar
Göç zamanı geldi göçüñ kardaşlar

- 7 Haq naşib eylese varsam oraya
Toğuz ay hasretlik düştü araya
Dönüp bakma dünyā mülki serāya
Göç zamanı geldi göçüñ hacılar
Göç zamanı geldi göçüñ kardaşlar

[24a]

- 8 Haq yolına geçen oğuldan kızdı
Aqıtın kan ile yaşları gözden
Hażreti Muḥammede selām eyleyin bizden
Göç zamanı geldi göçüñ hacılar
Göç zamanı geldi göçüñ kardaşlar

9 Kimse bilmez bu Mevlânıñ işidir
Gözlerimden akan asret yaşıdır
Şām-ı şerif menziller başıdır
Göç zamanı geldi göçüñ hacılar
Göç zamanı geldi göçüñ kardaşlar

[İlâhi] [8'li hece ölçüsü]¹⁰⁷

[24b]

- 1 İlâhî günâhım çokdur
Medet senden Kerîmullâh
Saña layık ʿamel yokdur
Medet senden Kerîmullâh
- 2 Ölümü hiç aınamadım
Haţâlardan uşanmadım
Oluban nefsime ılanmadım
Medet senden Kerîmullâh
- 3 Bu gönlüm hevâya mâ'ildir
ʿİlim ile ʿâmil değildir
Katı âkıllar arasında ğâfildir
Medet senden Kerîmullâh
- 4 İlâhî dilerim senden
Beni kırtar bu nefsimden
Kaldım ğaflet sebebinden
Medet senden Kerîmullâh
- 5 Günâhıma nazar itme
Beni ʿâşîlere kıatma
Cehennem odına yakma
Medet senden Kerîmullâh

¹⁰⁷ Her ne kadar çoĒu mısra 8'li hece ölçüsüyle yazılmış olsa da bazı mısralarda vezin aksamaktadır.

2.4 SK YB 2617'de Kayıtlı Şiir Mecmu'asının Metni

[1a] Na't-ı Şerif 'Aleyhi's-Şalâtü ve's-Selâm [mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

1 Cemi'-i enbiyâlardan Muḥammed cümleñiñ şāhı

Yüzi nûrından almışlar melekler şems ile mähı

2 Melekler 'âciz oldılar anuñ sırr-ı sülûkundan

Ki biñ yılda varamazlar anuñ bir demde vardıǵı¹⁰⁸

3 Yedi kat gökleri gecdi ḳadem 'arş üstüne başdı

İrişdi "Ḳābe Ḳavseyn"¹⁰⁹e ṭavāf eyledi dergāhı

4 Bu Eşrefoǵlu Rûmîniñ günāhı çoḳdur'ināyet¹¹⁰

[1b] Şefā'at ḳıl Muḥammed sen ki sensin cümleñiñ şāhı

¹⁰⁸ Metinde bu dizenin sonunda müstensihin eklediǵi düşünölen sözcüǵü yazmaktadır. Ancak bu sözcüǵün bulunması hem vezni hem kafiyeyi bozduǵundan metne alınmamıştır.

¹⁰⁹ Necm suresi 9. Ayetten nâkis iktibas yapılmıştır. "Peygambere olan mesafesi) iki yay aralıǵı kadar, yahût daha az oldu. -

¹¹⁰ Metin ile Eşrefoǵlu Rûmî Dîvânı arasında bazı farklar bulunmaktadır. Ek-1'de gösterilmiştir.

İlāhī [mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün)

1 Hāk'a şükridelüm her bār yaratdı şūret-i insān
Kim oldur fā'il-i muhtār anıñ emrindedir ekvān

2 Düzen oldur kamū resmi odur ihyā iden cismi
Gerekdir kim anıñ resmi kamū dilde ola destān

[2a] 3 Cihānı eyleyen pür nū[r] kamūyı eyleyen ma' mūr
Odur yağdıran yağmur bitürdi bāğ ile bostān

4 Çün evvelde düzen oldur kamū naqşı yazan oldur
Girü soñra bozan oldur inan mü' min iseñ inan

5 Nāzar kıl söz uşūline ki işlerden huşūline
Şalāt eyle resūline getürdi ayet-i Qur'ān

6 Hāk'a her dem 'ibādet kıl [2b] bu nefse ki 'adāvet kıl
Gice gündüz [ri]yāzet¹¹¹ kıl bulasın sen dağı rıdvān

7 Hāzer eyle menāhiden elin çek gel melāhiden
Yanup derdi İlāhiden ola bu ciger büryān

8 Her işde emrini gözle Rasūlūñ izini izle
Yürekde 'aşkını gizle kim oldur cānla cānān

¹¹¹ Metinde şeklinde yazılıdır.

- 9 Şaķın dünyāya aldanma fānī saña ala şanma
‘Adüvdür [3a] düst ola şanma dişin biler saña her an
- 10 Anuñ ile harābını řu şanma gel řarābını
İçüp ğaflet řarābını içinde olmağıl seķrān
- 11 Eger ‘āķıl isen kişi vir anuñ yolına baři
Gözünden dola yer yaři nitekim dökölür bārān

İlāhī Māh-ı Mevlūd-i Şerīf [fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]¹¹²

[3b]

1 Sende doğmuşdur Muḥammed Muṣṭafā

Merḥabā ey māh-ı mevlūd merḥabā

Sende olmuşdur bu 'ālem pūr şafā

Merḥabā ey māh-ı mevlūd merḥabā

2 Sende geldi ol şefā' at menba' [1]

Sende zāhirdir o nūruñ maṭla' ı

Sensin elṭāf-ı Ḥudānıñ mecma' ı

Merḥabā ey māh-ı mevlūd Merḥabā

3 Ol Ḥabībi kim Ḥudāsı medḥ ide

Kim bile ḳadrin anıñ bu dünyede

Anı vaşşāf olmada **Nūrī** tende

[4a]

Merḥabā ey māh-ı mevlūd merḥabā

¹¹² Bu şiir HME 3845'de de bulunmaktadır.

İlāhī Mūnācāt [8’li hece ölçüsü]¹¹³

1 Muḥammed anadan toĝdı
Kāfirler İslāma geldi
Ḳur’ān Muḥammede indi
Muḥammed toĝduĝı gice

2 Muḥammed anadan düşdi
Kāfirlerin ‘aqlı şaşdı
Nice biñ kilisā yere gecdi
Muḥammed toĝduĝı gice

3 Ḳundaĝı şarılmış gider
Melekler seyrini ider
Cennete mücdeci gider
Muḥammed toĝduĝı gice

4 Cennetiñ ḳapısı açıldı
‘Āleme rahmet saçıldı
Ḥülle ṭonları biçildi
Muḥammed toĝduĝı gice

[4b]

¹¹³ Bu şiir şairin *Dîvânı*’nda yer almamaktadır. Bkz: Mustafa Tatcı, **Dîvân-ı Yûnus Emre**, H Yay., İstanbul, 2020, Hazırlayan Mustafa S. Kaçalın, **Dîvân**, SK Fatih Kitaplığı, s. 3889/2, Ebru Kuydu, **Yûnus Emre Divanı’nın Bursa Nüshası (Giriş-Metin-Dil İncelemesi-Dizin) Yüksek Lisans Tezi**, Bursa, 2015

5 ' **Āşık Yūnus** nedir bu işler

Yeşillendi taşlar taşlar

Meyve virdi her ağaclar

Muhammed toğduğı gice

İlāhī [fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Merhabā [ey] Seyyidü'l-Kevneyni yā Bedrü'l-budūr
Merhabā ey iki 'ālem fahrı miftāhū's-sudūr

[5a]

- 2 Sensin ol maḥbūb-ı Hāk hem enbiyālar serveri
İsmi pākiñ ḥürmetine itdi her eşyā zuhūr

- 3 Zāt-ı pākiñ serveri ekmel 'uyūnı kâ'ināt
Pertevi na' lîniñ olmışdur şey-i zulmāta nūr

- 4 Hāk olunmuş her ne varsa cümleñiñ zikri budur
Ente nūrun fevka nūrdur kamu vaḥş u [hem] tıyūr

- 5 Kendi nūrından yaratdı Hāk seni yā Muştafā
eş-Şalātü ve's-selāmü [5b] bedri yā veche's-surūr

- 6 Destgır ol yā Rasūlallāh bize yevmü'l-kıyām
Ola ihyā cümle mevtālar kaçan nefḥ ola sūr

- 7 Kim piyāde kim süvār olup ḥalā'ıķ gideler
Varalar mahşer yerinde cem' ola ehl-i kubbūr

Na't-ı Şerîf [fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Derdmend-i mücrimem dermāna geldim yā Rasūl
Sā'ilem muhtāciñam ihsāna geldim yā Rasūl
- 2 Ka'be-i [6a] vaşlıñ yolunda sa'y idüp düşdüm ğarīb
Ġayretim var cānımı kurbāna geldim yā Rasūl
- 3 Nār-ı hasret cāna geçdi cān atup cānı saña
Aşğ ile dīdārıñı seyrāna geldim yā Rasūl
- 4 İtme **Mahvī** bendeni red ey şefā'at menba'ı
Sen gibi ihsānı çok sultāna geldim yā Rasūl

Na't-ı Şerif 'Aleyhi's-Şalātü ve's-Selām [mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün)

- [6b]
- 1 Elā yā raḥmet-i Raḥmān şefā' at yā Rasūlallāh
Çü sensin şadıma der[m]ān şefā' at yā Rasūlallāh
 - 2 Dilerim ki saña varam mübarek ravḍa'nı görem
Eşiğine yüzüm süre[m] şefā' at yā Rasūlallāh
 - 3 Bi-ḥaqqı leyle-i ḳadri olasın 'ālemiñ bedri
Şefā' at mülkünün şadı şefā' at yā Rasūlallāh
 - 4 Bi-ḥaqqı leyle-i mi' rāc olasın 'āleme sertāc
Emīr senden gedā muḥtāc [7a] şefā' at yā Rasūlallāh
 - 5 Bi-ḥaqqı leyle-i Ma' būd olur 'āleme maḳşūd
Adıñ Aḥmed özüñ Maḥmūd şefā' at yā Rasūlallāh

Kaşide-i Şerif¹⁴

- 1 [ا] Allāh'ıñ habībi yā Muḥammed Muştafā
[ب] Bizim çün sen şefi' i ol yā Muḥammed Muştafā
- 2 [ت] Te'ālallāh virüpdür cümle mü'min kullara
[ث] Senāmuz Ḥaḳḳ'a dā'im ol Muḥammed Muştafā
- 3 [ج] Cihāna gelmemişdir seniñ gibi ḥüsn-i pāk
[7b] [ح] Ḥicābıñ perdesin Ḥaḳ üzerinde kaldı ḥāk
- 4 [خ] Ḥayaliñe düşeli bu vücudum oldu ḥāk
[د] Delil ol bu Zā'ife gel Muḥammed Muştafā
- 5 [ذ] Zünūbum ḳat' i çoḳdur sen uṭandırma bizi
[ر] Raḥīm ü Zü'l-keremden sen dile şucumuzu
- 6 [ز] Ziyāde zār-ı kılsam kimse ḳayırmaz bizi
[س] Sen selāmet perdesin aç gel Muḥammed Muştafā
- 7 [ش] Şefā' at dile Ḥaḳdan bu zā'if ümmet içün
[ص] Şalāt getüreniñ 'afv ider Mevlā suçun
- 8 [ض] Zā'if oldu vücūdum eccl gözün eccl gücün
[ط] Ṭabībim derde dermān ol Muḥammed Muştafā

¹⁴ Metinde herhangi bir vezin bulunmamaktadır. Yazma eserdeki tertibe göre mısra düzeni şeklinde buraya alınmıştır.

[8a]

9 [ظ] Zuhūr itdi hemîşe 'āleme nūruñ seniñ

[ع] 'İlmiñ pür kemāldır siyyemā mürüvvetleriñ

10[غ] Ğafletde kıomayup destgîr ol bize

11[ف] Fermānını al gel Muḥammed Mustafā

12[ق] Qarāra şabrımız yok gün inince mişil kadar

[ك] Kerīm ü Zü'l-keremden ola iḥsān ol kadar

13[ل] Livā'ü'l-ḥamdi al gel görmeyin maḥzūn gider

[م] Melāmet olmasunlar gel Muḥammed Mustafā

14[ن] Nefsī nefsi çağrışurlar maḥşer günü

[و] Varup dergāha çıkar ehl-i maḥşeriñ onı

15[ہ] Hidāyet olmaz iseñ nice olur kuluñ ḥālī

[8b]

[لا] Lāyık olur mı cennete kıl yā Muḥammed Mustafā

16[ی] Yaratdı göği çün seniñ nūruñ ile

Faḥr-i 'ālem Ḥaḳ nebisiñ şek getürmem bu dile

17 Yarın ol maḥşer günü cümle mü'minler ile

Bu Zā'ife kıl şefā'at gel Muḥammed Mustafā

İlāhî Dünyā [mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]¹¹⁵

- 1 Uyan ğafletden ey nā'im seni aldamasun dünyā
Yağañı al elinden kim seni soñra ider rüsvā
- 2 Ne şandın sen bu ğaddarı ki tā böyle anı sevdiñ
Anı her kim ki sevdiyse [9a] dīni oldu [onun] yağmā
- 3 'Adāvet kıılma kimseyle saña nefsin yeter düşmān
Ki senden ayrılmaz 'ömri āhır olunca tā¹¹⁶
- 4 İştidin Hāḡ Rasūlünden nice āyāt-ı iḡbārı
Velī benden ki kār itmez bu öğütler saña aşlā
- 5 Bu zāhir gözünü örtüp baña tut cān ile gönlüñ
Ki her bir sözümi tut kim nice biñ cevher-i ma' nā
- 6 Kemāl-i devlet isterseñ okı āyāt-ı aḡbārı
[9b] Ki her ḡarfiñ içinde var Niyāzī dürrile yektā

¹¹⁵ Bu şiir, şairin Dîvânında yer almaktadır. Metin ile *Eşrefoğlu Rûmî Dîvânı* arasında bazı farklar bulunmaktadır. Ek-1'de gösterilmiştir. Bkz: Kenan Erdoğan, **Niyâzî-i Mısrî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı**, Akçağ Yay., Ankara, 1998

Hazırlayan Mahmut Sadettin Bilginer, **Mısrî Niyâzî Dîvânı Şerhi**, Baha Matbaası Yay., İstanbul, 1976,

¹¹⁶ Bu mısra da vezin aksamaktadır.

Der Maḳām-ı Ġazel [11'li hece ölçüsü]¹¹⁷

1 Cānım ḳurbān olsun senin yoluña
Adı güzel kendi güzel Muḥammed
Şefa'āt eyle bu kemter ḳuluna
Adı güzel kendi güzel Muḥammed

2 Mü' min olanlarıñ çokdur cefāsı
Āhiretde olur zevḳ u şafāsı
On sekiz biñ 'ālemiñ Mustafāsı
Adı güzel kendi güzel Muḥammed

[10a]

3 Varup 'arş üstünde seyrān eyleyen
Kürsiniñ üstünde cevḻān eyleyen
Mi' rācında ümmetini dileyen
Adı güzel kendi güzel Muḥammed

4 'Āşık Yūnus neyler cihānı sensiz
Sen Ḥaḳ peygāmbersin şeksiz gümānsız
Saña inanmayan gider imānsız
Adı güzel kendi güzel Muḥammed

¹¹⁷ Bu şiir şairin *Dîvânı*'nda yer almamaktadır. Bkz: Mustafa Tatcı, **Dîvân-ı Yūnus Emre**, H Yay., İstanbul, 2020, Hazırlayan Mustafa S. Kaçalın, **Dîvân**, SK Fatih Kitaplığı, s. 3889/2, Ebru Kuydu, **Yūnus Emre Divanı'nın Bursa Nüshası (Giriş-Metin-Dil İncelemesi-Dizin) Yüksek Lisans Tezi**, Bursa, 2015

İlāhī [6+5=11'li hece ölçüsü]

[10b]

1 Kıyāmet kopunca maḥşer yerine
Yeşil şancagıyla gelür Muḥammed
Mü'minler muştular biri birine
Āh ümmetim der de ağlar Muḥammed

2 Ümmetiñ acı düşmüş üzerine
Yaşı sim aḳar yüzine [gözine]
Parmağını ḳomuş mīzān gözüne
Āh ümmetim der de ağlar Muḥammed

3 Cennetiñ köşkleriñ Ḥaḳ kendi bezer
Mü'minler içinde seyridüp gezer
Ġayrı peygamberler ümmetden bezer
Āh ümmetim der de ağlar Muḥammed

[11a]

4 'Alī şancağını almış eline
Seyir idüp gezer maḥşer yerine
Ḥasanı Ḥüseyni almış yanına
Āh ümmetim der de ağlar Muḥammed

5 Cehennemi gördi ḳalkdı yürdi
Duyan ümmetleriñ yağı eridi
Ümmetiñi zebānīler süridi
Āh ümmetim der de ağlar Muḥammed

6 Gün tūtulup cehennem bu sinemden
Tūtaklar tebreşir hem[ān] isminden
Tūrmamış ūmmetiñ sasımından
Āh ūmmetim der de aġlar Muḥammed

Kaşide-i Şerif¹¹⁸

[11b]

1 Yā Rabbi beni yakma yakup küle döndürme
Çerāgım söndürme kabre varduğum gice

2 Her kim yüzi kara cigeri pāre pāre
Mevlāmdan olur çāre kabre varduğum gice

3 Şana şundum elimi sen bilürsün hālimi
Toğrı göster yolumı kabre varduğum gice

4 Döner çarkı felegim kabul olur dileğim
Yoldaş eyle melegim kabre varduğum gice

[12a]

5 Yā Rabbi beni şaşırma yüz üstüne düşürme
Zebānileri üşürme kabre varduğum gice

6 Yā Rabbi beni kuş eyle kıtarımı gümüş eyle
İmāna yoldaş eyle kabre varduğum gice

¹¹⁸ Metinde herhangi bir vezin bulunmamaktadır. Yazma eserdeki tertibe göre mısra düzeni şeklinde buraya alınmıştır.

Ḳaṣīde-i Şerīf [8'li hece ölçüsü]

- 1 Vīrāne olıcaḡ dünyā
Dünyām var deyü neylersin
Ṭopraqdan cürüyen tene
Tenim var deyü neylersin

- 2 Gidegör toḡrı yollara
Ḥaḡ raḡmet ide ḡullara
Ḥarāma şunan ellere
Elim var deyü neylersin

[12b]

- 3 Bülbül 'āşıkdır güllere
Dā'imā ḡonar dallara
Ġıybet söyleyen dillere
Dilim var deyü neylersin

- 4 Şaḡın girmeginiz ḡana
Ḥizmet it ehl-i 'irfāna
Ḥarāmı seçmeyen cāna
Cānım var deyü neylersin

- 5 Söyleme yavuz sözleri
Ġayet ḡolaḡ ol izleri
Bāṭıl görmeyen gözleri
Gözüm var deyü [13a] neylersin

6 ‘ Aceb ol kişi kim n’ola
 ‘ Ömürceęi gelmez yola
 Zıkrullāh itmeyen dile
 Dilim var deyü neylersiñ

7 Var Allāhdan amān dile
 Muḥammed yardımcıñ ola
 Ḥelālden olmayan mālā
 Mālım var deyü neylersiñ

Kaşide-i Şerif [mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]¹¹⁹

- [13b]
- 1 Uyan ğafletden ey nā'im Hāka yalvar şehirlerde
Döküp acı yaşın dā'im Hāka yalvar şehirlerde
- 2 Kabusunda durup her bār yüzini dergāha tūt var
Yürekden kıl dem-ā-dem zār Hāka yalvar şehirlerde
- 3 Şehirlerde acılur gül anıñ çün zār ider bülbül
Uyanup derdiyle ey dil Hāka yalvar şehirlerde
- 4 Gel e miskīn-i bīçāre 'amel it gezme avāre
Dilerseñ derdiñe çāre Hāka yalvar şehirlerde
- [14a]
- 5 Acılup bāb-ı Sübhānī dökülür feyz-i Rabbānī
Şacılur 'afv-ı ğufrānī Hāka yalvar şehirlerde
- 6 Şehirde uykudan uyan Niyāzī durma derdle yan
Ola kim irişe dermān Hāka yalvar şehirlerde

¹¹⁹ Bu şiir, şairin Dîvânında yer almaktadır. Metin ile *Eşrefoğlu Rûmî Dîvânı* arasında bazı farklar bulunmaktadır. Ek-1'de gösterilmiştir. Bkz: Kenan Erdoğan, **Niyâzî-i Mîsrî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı**, Akçağ Yay., Ankara, 1998

Ali Öztürk, **Niyâzî-i Mîsrî**, Ketebe Yayınevi, İstanbul, 2018

Hazırlayan Mahmut Sadettin Bilginer, **Mîsrî Niyâzî Dîvânı Şerhi**, Baha Matbaası Yay., İstanbul, 1976

İlāhī Murğ u Sabā [8'li hece ölçüsü]

- 1 Cümle kuşlar uyanmadan
Uyan vakit şabāḥ oldu
Cān ğaflete boyanmadan
Uyan vakit şabāḥ oldu

- 2 Çok uyuma ğaflet başar
Seni ʿibādetden keser
Seher rahmet yeli eser
Uyan vakit şabaḥ oldu

[14b]

- 3 Kānı senüñ anan atan
Her işine ḥile kıtan
Namāz kılmayıp [da] yatan
Uyan vakit şabaḥ oldu

- 4 Sen de ğāfil olup yatma
Günāh deryāsına batma
Devleti yabana atma
Uyan vakit şabaḥ oldu

İlāhī-yi Būlbūl [8'li hece ölçüsü]¹²⁰

- 1 İsmi sübhān virdiñ mi var
Bağçelerde yurduñ mı var
Bencileyin derdiñ mi var
Karīb karīb ötme bülbül
- [15a] 2 Bilirem 'āşıksın güle
Gülüñ hālinden kim bile
Bizim bāğda olan güle
Dolanıp söz etme bülbül
- 3 Bilirem 'āşıksın virde
Mecnūnem gāyet de serde
Sinemdeki olan derde
Sen de bir derd etme bülbül
- 4 Kanat bükür uçar mısın
Deñiz deryā geçer misin
Benim gibi uçar mısın
Feryād feryād ötme bülbül

¹²⁰ Bu şiir şairin *Dîvânı*'nda yer almamaktadır. Bkz: Mustafa Tatcı, **Dîvân-ı Yûnus Emre**, H Yay., İstanbul, 2020, Hazırlayan Mustafa S. Kaçalın, **Dîvân**, SK Fatih Kitaplığı, s. 3889/2, Ebru Kuydu, **Yûnus Emre Divanı'nın Bursa Nüshası (Giriş-Metin-Dil İncelemesi-Dizin) Yüksek Lisans Tezi**, Bursa, 2015

İlāhī der Maḳām-ı Seher [mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Elā ey tālīb-i 'ukbā gözet gelsün [15b] seher vakti
Hemān gāfil olup yatma Hāḳa yalvar seher vakti
- 2 Ne yatırsun behey ḳardaş icābet vaktidir elān
Bārī 'afv ider belki Hāḳa yalvar seher vakti
- 3 Yatma ki anda yatasın Hāḳıñ emrini tutasın
Dā'imā raḥmete batasın Hāḳa yalvar seher vakti¹²¹
- 4 N'ola ki yataniñ ḥālī hıçbir nesneye iremez¹²²
Ne yatarsun behey deli Hāḳa yalvar seher vakti
- 5 Çalındı Raḥmāniñ kösi [16a] çıkardı semā'ı sesi
Ne yatarsun behey 'āşī Hāḳa yalvar seher vakti
- 6 Ābdest al mescide yūri anda gider yūziñ kiri
Hāzır olmuş yüz bin ḥūrī Hāḳa yalvar seher vakti¹²³
- 7 Aşlıñ bir avuç toprakdan seni var eyledi yoḳdan¹²⁴
Naşīb ister iseñ Hāḳdan Hāḳa yalvar seher vakti

¹²¹ Bu mısra da vezin aksamaktadır.

¹²² Bu mısra da vezin aksamaktadır.

¹²³ Bu mısra da vezin aksamaktadır.

¹²⁴ Bu mısra da vezin aksamaktadır.

İlāhī-yi Cennet [8'li hece ölçüsü]¹²⁵

- [16b]
- 1 Hep cennetiñ ırmaqları
Aķar Allāh deyu deyu
Çıkmış İslām bñlbñlleri
Öter Allāh deyu deyu
- 2 Şalınur tñbā dalları
Hem Qur'ān okur dilleri
Cennet bāğınıñ gülleri
Kõķar Allāh deyu deyu
- 3 Hāķķa zikreder gülleri
Zñmrñtdendir yapraķları
Öz dikendendir budāķları
Çıķar Allāh deyu deyu
- 4 Aydan aydıdır yüzleri
Misk-i 'anberdir sözleri
Kõşkñnden hñrī kızları
Baķar Allāh deyu deyu

¹²⁵ Bu şiir *şairin Dîvânı*'nda yer almamaktadır. Bkz: Mustafa Tatcı, **Dîvân-ı Yûnus Emre**, H Yay., İstanbul, 2020, Hazırlayan Mustafa S. Kaçalın, **Dîvân**, SK Fatih Kitaplığı, s. 3889/2, Ebru Kuydu, **Yûnus Emre Divanı'nın Bursa Nüshası (Giriş-Metin-Dil İncelemesi-Dizin) Yüksek Lisans Tezi**, Bursa, 2015

5 Hep melekler rahmet çeker
Kimler [17a] yeyüp kimler ier
İdris nebî hülle biçer
Sübhānallāh deyu deyu

6 **Yūnus** eydür emrim tuta
Koma bugüni yarına
‘Āşıkların dīdārına
Bağar Allāh deyu deyu

Ḳaṣīde-i Şerīf [8+8=16'lı hece ölçüsü]

- 1 Gözüm nūrı Fāḥr-i Cihān yetiş yā Muḥammed yetiş
‘ Āleme gün gibi toğan yetiş yā Muḥammed yetiş
- 2 Yeşil şancaqlarıyla bir anı gören cān talabur
‘ Aceb gulüv [17b] itdi kāfir yetiş yā Muḥammed yetiş
- 3 Ḥaḳḳa ırmış erler ile aḳ şaḳallı pīrler ile
Cümle peygāamberler ile yetiş yā Muḥammed yetiş
- 4 Ġāziler ḳana boyandı yandı şol yüreğim yandı
Yok demidir bize şimdi yetiş yā Muḥammed yetiş
- 5 Bizim aḥvālımız yeydir ‘ Alīyi sen bize gönder
Ḳanatlı Burağa bindir yetiş yā Muḥammed yetiş
- 6 Ey **Ḳuloğlu** cānlar cānı iki cihānıñ sulṭanı
Derdimüzüñ [18a] ol dermānı yetiş yā Muḥammed yetiş

İlāhī Muḥammed Muṣṭafa [8'li hece ölçüsü]

1 Ādem oğlu sīnelerde
 Ḳurılup Ḳurılup yatır
 Şol nāzik tenler çürümüş
 Kemikler dökülüp yatır

2 Yalnız yatmayup ḳorḳan
 Pirede sinekden ürken
 Ṭül-i emel fikir iden
 Ḳabr içinde girmiş yatır

3 Ne ḳapusı var ne ba[h]çe
 Ne gündüz bilür ne gice
 Yılan çıyan toptoluca
 Ḳıvrılup ḳıvrılup yatır

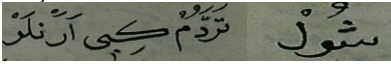
4 Yol eylemiş ḳarıncalar
 Aḳ kızıl gülden tāzecler
 Şol [kim] selvi boylucalar
 Serilüp serilüp yatır

5 Dünyāda her iş bitirmiş
 Cümle düzenin taḡıtmış
 Bir uzun uyḳuya yatmış
 Gözlerin acmayup yatır

[18b]

- [19a]
- 6 Yılan çıyan etin yemiş
Kimi kurumuş kimi çürümüş¹²⁶
Kimini otlar bürümüş
Yüriyüp yüriyüp yatır
- 7 Üstlerinde otlar bitmiş
Kiminde baykuşlar ötmüş
Kiminde ağaclar bitmiş
Diñleşip diñleşip yatır
- 8 Şol yayan yürümeyenler
Al yeşil tön geymeyenler
Dürlü dürlü [şol] ni' metler
Toprağa düşmüş[ler] yatır
- 9 Ğanī şol qāḍīler bekler
Aq şakallı güzel pīrler
Şol tereddüm[?] gib'erenler¹²⁷
Devrilüp devrilüp yatır
- 10 Ne erkek bilür [19b] ne dişi
Ne bey bilür ne şubaşı
Cümlesinin bitmiş işi
Eller kavışdırup yatır

¹²⁶ Bu dizede ölçü bozulmaktadır.

¹²⁷ Metinde şeklinde yazılmıştır ancak ölçü gereği bu şekilde okunmuştur.

11 Hîçe taşları yıkılmış
Şacı şaķal kırk dökülmüş
Oddan kapular açılmış
Ağlaşup ağlaşup yatır

12 Kimin kabri şöyle şıkılmış
Gözleri patlamış çıķmış
Yılan ' akreb şöyle şokmuş
Dolaşıp dolaşıp yatır

13 Kimi yatır şöyle mestān
Selām [olsun] [20a] her gün dostdan
Kiminin kabri gülistān
Şin [hem] şādān olup yatır

14 Kimine [hep] du' ā olmuş
' Azāb küllü ref' i olmuş
Kimine [hep] rahmet itmiş
Sevinüp sevinüp yatır

15 Kimin şöyle unutmuşlar
Du' ādan maḥzūn itmişler
Adın bile unutmuşlar
Yerinip yerinip yatır

16 Münāfıkıñ hālın göre
Hak nazār itmez anlara
Bunda anda yüzi kara
Eyi gibi görünüp yatır

[20b]

17 'Ucb idüp kendin görenler
Mazlūmine zulm idenler
Hem ğıybet bühtān idenler
Dillerin çiyneyip yatır

18 'Ālemlere bu'z idenler
'Ömri [hep] zāyi' idenler
Şol komşusun incidenler
Dillerin çeyneyip yatır

19 Ğammāzların hālın göre
Hak nazār itmez anlara
Bunda anda yüzi kara
Eyi gibi gömernib yatır

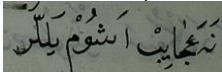
20 Şol zekātuñ virmeyenler
Haccın eda itmeyenler
Beş vakt namāz [21a] kılmayanlar
Kara geymiş [hepsi] yatır

- 21 Dürüst âbdest almayanlar
Ebed namâz kılmayanlar
İmâmdan öñdin inenler
Başı merkep olmuş yatır
- 22 Hîçbir dem evden gitmeyen
Anadan ayrı yatmayan
Gice gündüz uykuya kıanmayan¹²⁸
Kefen tönun geymiş yatır
- 23 Zaḥm kıatı şol ḥastalar
Yenilmez derdi üsteler
Şol ma' şūmı nevresteler¹²⁹
Anadan atadan ayrılup yatır
- 24 Ne ' acāyib eşüm yellər[?]¹³⁰
Anadan ayrıldı oğlanlar
Döküldi kıaldı rahleler
Sebaqlar virilüp yatır
- 25 İçi [hep] toptolu olmuş
Nāzik tenler ḥarāb olmuş
Şoruş kıuru kıafa olmuş
Kemikler dökülüp yatır

[21b]

¹²⁸ Bu dizede ölçü bozulmaktadır.

¹²⁹ Bu dizede ölçü bozulmaktadır.

¹³⁰

Kaşide-i Şerif [mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Senüñ 'aşkıñ kamu derde devādır yā Rasūlallāh
Senin katında hācetler devādır yā Rasūlallāh
- 2 Yüzüñden şād olan kullar terinden açılan güller
Senüñle derdli [22a] gönüller şifādır yā Rasūlallāh
- 3 Senüñ yüzün gören gözler ne ay görür ne yıldızlar
Senüñle gice gündüzler ziyādır yā Rasūlallāh
- 4 Hālilem başda ni' meti dürüst alnında hil' atı
Mūsā elinde heybeti 'aṭādır yā Rasūlallāh
- 5 Senüñle irdiler Zāta daḥi envā-ı lezzāta
İşñ erbāb-ı hācāta 'aṭādır yā Resūlallāh

İlāhī Mūnācāt [mefā' ilün mefā' ilün]

[22b]

- 1 Buyurdi şāñına levlāk
Kim ider ẓadrini idrāk
Cemāliñ ḥaqqı nūrı pāk
Beyāndır yā Rasūlallāh

- 2 Saña ḥādīm durur Cibrīl
Nice vaşfiñ ide bu dil
Seniñ 'ilmiñde her müşkil
'Ayāndır yā Rasūlallāh

[23a]

- 3 Bu yerde merḳād-i pākiñ
Ki rūh-ı tāk-ı eflākiñ
Saña laṭīf zāt-ı pākiñ¹³¹
Ḥasendir yā Rasūlallāh

- 4 Ḥayāliñ gösterüp bir yüz
Anuñla oldı cānım söz
İşim dā'im gice gündüz
Fiğāndır yā Rasūlallāh

- 5 Seni Ḥaḳ eyledi muḥtār
İdindi zātına hem yār
Seniñ faḍliñ iden inkār
Yalandır yā Rasūlallāh

¹³¹ Bu mısra da vezin aksamaktadır.

[23b]

6 Cemāliñ Sûre-i Raḥmān
Vücûduñ dertlere dermān
Çün sensin 'āleme sulṭān
Necātdır yā Rasûlallāh

7 'Urûc idüp semāvāta
İrişdin 'ālî ḥaşrete
Beşāretiñ bu ümmete
Cināndır yā Rasûlallāh

8 Ḥayālînden eşer irdi
Ki şabrımı bile virdi
Saña bu qalbimiñ derdi
Nişāndır yā Rasûlallāh

[24a]

İlāhī [8'li hece ölçüsü]¹³²

1 Dolap niçün iñilersin
Derdim vardır iñilerim
Ben Mevlāya 'āşık oldum
Anıñ içün iñilerim

2 Benim adım dertli dolap
Şuyum aķar yalap yalap
Böyle emir itmiş Çalab
Anıñ içün iñilerim

[24b]

3 Ulu dağlar ağacıyam
Ne tatluyam ne acıyam
Ben Mevlāya du'ācıyam
Anıñ içün iñilerim

4 Beni bir dağda buldılar
Kolum kanadım kırdılar
Dolaba lāyık gördiler
Anıñ içün iñilerim

¹³² Bu şiir *Yûnus Emre Dîvânı*'nda yer almamaktadır. Bkz: Mustafa Tatcı, **Dîvân-ı Yûnus Emre**, H Yay., İstanbul, 2020, Hazırlayan Mustafa S. Kaçalın, **Dîvân**, SK Fatih Kitaplığı, s. 3889/2, Ebru Kuydu, **Yûnus Emre Divanı'nın Bursa Nüshası (Giriş-Metin-Dil İncelemesi-Dizin) Yüksek Lisans Tezi**, Bursa, 2015

5 Dülgerler her yanım yondı
Her a' zām bir yere kondı
Bu inildiye Hāq geldi
Anıñ içün inilerim

[25a]

6 Şuyum alçağdan çekerim
Döner yüksekden dökerim
Görün ben neler çekerim
Anıñ içün inilerim

7 'Āşık Yūnus benim adım
Günden güne artar derdim
Ben Mevlāya du' ācıyım
Anıñ içün inilerim

İlāhī münācāt [8'li hece ölçüsü]¹³³

[25b]

1 [Yā] Rabbenā yā Rabbenā

Meded eyle kıyāmetde

Vağfirlenā Zūnūbenā

Meded eyle kıyāmetde

2 Bu dünyāda yokdur vefā

Gelen kişi çeker cefā

Ḥaqqıñ ḥabībi Muḥammed Muştafā¹³⁴

Meded eyle kıyāmetde

3 Gülşende bülbüller şakır

Su 'āl ider Munker Nekīr

[26a]

Ey Ḥazret-i Ebū Bekir

Meded eyle kıyāmetde

4 Gökleri seyr iden kamer

Ġāfil olan gözün yumar

Ey Ḥazret-i cānım 'Ömer

Meded eyle kıyāmetde

¹³³ Bu şiir şairin *Dîvânı*'nda yer almamaktadır. Bkz: Mustafa Tatcı, **Dîvân-ı Yûnus Emre**, H Yay., İstanbul, 2020, Hazırlayan Mustafa S. Kaçalın, **Dîvân**, SK Fatih Kitaplığı, s. 3889/2, Ebru Kuydu, **Yûnus Emre Divanı'nın Bursa Nüshası (Giriş-Metin-Dil İncelemesi-Dizin) Yüksek Lisans Tezi**, Bursa, 2015

¹³⁴ Bu dizede ölçü bozulmaktadır.

5 Cümle melekler āsumān
Cebrā'il andırdı Qur'ān
Ey Hāzret-i nūr-ı 'Osmān
Meded eyle kıyāmetde

[26b]

6 Bu dünyāda çokdur velī
İnanmışam saña belī
Tañrı'nın Arşlanı 'Alī
Meded eyle kıyāmetde

7 Yaramaz huyunu kesen
Nefsi şeytānı [hep] başan
Sevdigim Hüseyin Hasan
Meded eyle kıyāmetde

8 **Yūnus** der ki gāfil yatma
Günāh deryāsına batma
Şehidler anası Faṭma
Meded eyle kıyāmetde

İlāhī Mūnācāt [8'li hece ölçüsü]¹³⁵

[27a]

- 1 Seyritdim cennet evlerin
Sekiz yerde kapısı var
‘ Āşık oldum bahārına
Ne ‘ acāyīb yapısı var

- 2 Cennetde dört ırmağ akar
Dördü de bir yerden çıkar
Degme şulara beñzemez
Ne ‘ acāyīb aķışı var

[27b]

- 3 Cennetde tūbā ağacı
Köki ‘ arşidan aşığı
Öter bülbüller turacı
Ne ‘ acāyīb ötüşi var

- 4 Evvel bahārdır evleri
Hiç solmaz anıñ gülleri
‘ Arşa tokunur yelleri
Ne ‘ acāyīb esişi var

¹³⁵ Bu şiir şairin *Dîvânı*’nda yer almamaktadır. Bkz: Mustafa Tatcı, **Dîvân-ı Yûnus Emre**, H Yay., İstanbul, 2020, Hazırlayan Mustafa S. Kaçalın, **Dîvân**, SK Fatih Kitaplığı, s. 3889/2, Ebru Kuydu, **Yûnus Emre Divanı’nın Bursa Nüshası (Giriş-Metin-Dil İncelemesi-Dizin) Yüksek Lisans Tezi**, Bursa, 2015

[28a]

5 Kerpiçleri altun gümüş
Görenler murāda irmiş
Ḥaḳ didārın 'ayān görmüş
Ne sevgili kulları var

6 Anda olmaz gündüz gice
Anı bilmez değme hoca
Mü'minleri uçdan uca
Ne 'acāyib köşkleri var

7 Cennetde hūrī kızları
Şekerden tatlu sözleri
'Aqıllar alur nazları
Ne 'acāyib zīneti var

8 **Yūnus** bir sevdāya düşmüş
'Aşkıñ şarābından içmiş
Şanursun kim bahār içmiş
Ne 'acāyib kokuşu var

İlāhī Mūnācāt [4+4+3=11'li hece ölçüsü]

[28b]

- 1 ' Aqıl pādīshāhdır göñüldür vezīr
Cānı tende hāzır kendisi nāzır
Yelkenim kuruldı gemimdir hāzır
Her seher vaqtinde eyyām gözledim
Her seher vaqtinde dīdār özledim

[29a]

- 2 Her seher vaqti kalķabilsem řu hayırsız adadan¹³⁶
Gūnāhlar mevc olmuş gelür öteden
İlāhī sen řakla gemim hařadan
Her seher vaqtinde eyyām gözledim
Her seher vaqtinde dīdār özledim
- 3 Gemimiñ şanbarı boş dayanmaz
Ėaflet almış gözlerimi uyanmaz
Ecel geldi derler [29b] řalbim inanmaz
Her seher vaqtinde eyyām gözledim
Her seher vaqtinde dīdār özledim

[30a]

- 4 Gemimiñ tařtası çoķdan çürükdür
' Āřık olanların bağrı yanıkdır
Aęlama hey gözler Tañrı tanıkdır
Cümle ' ālem uyur Haķ uyanıkdır
Her seher vaqtinde eyyām gözledim
Her seher vaqtinde dīdār özledim

¹³⁶ Bu dizede ölçü bozulmaktadır.

İlāhī [7'li hece ölçüsü]¹³⁷

- 1 ‘Aşkıñ ile ‘āşıklar
Yansun yā Rasūlallāh
İçüp ‘aşkın şārabiñ
Kansun yā Rasūlallāh
Ey ‘āşıklar şādıklar
‘Aşka şalādır şalā

[30b]

- 2 Ol seni sevenlere
Kıl şefā‘ at anlara
Mü’min olan tenlere
Cānsın yā Rasūlallāh
Ey ‘āşıklar şādıklar
‘Aşka şalādır şalā

- 3 Ol seni seven kişi
Virir yoluna başı
İki cihān güneşi
Sensin yā Rasūlallāh
Ey ‘āşıklar şādıklar
‘Aşka şalādır şalā

¹³⁷ Bu şiir şairin *Dîvânı*’nda yer almaktadır. Bkz: Mustafa Tatcı, **Dîvân-ı Yûnus Emre**, H Yay., İstanbul, 2020, Hazırlayan Mustafa S. Kaçalın, **Dîvân**, SK Fatih Kitaplığı, s. 3889/2, Ebru Kuydu, **Yûnus Emre Divanı’nın Bursa Nüshası (Giriş-Metin-Dil İncelemesi-Dizin) Yüksek Lisans Tezi**, Bursa, 2015

[31a] 4 ' Āşıkam ben dildāra
Yol bulamam gülzāra
Seni sevmeyen nāra
Yansun yā Rasūlallāh
Ey 'āşıklar şādıklar
'Aşka şalādır şalā

5 ' Āşık Yūnusūñ cānı
' Ālemleriñ sultānı
' İlm ü şefā' at kāmı
Sensin yā Rasūlallāh
Ey 'āşıklar şādıklar
'Aşka şalādır şalā

Ḳaṣīde-i Şerīf [8'li hece ölçüsü]

[31b]

1 Bize Ḥaḳdan emir geldi

Söyle anam ağlamasun

Emānetim olsun size

Söyle anam ağlamasun

2 Ağlayup yakmasın beni

Da' vācı olurum maḥşer günü¹³⁸

Anam sever ise beni

Söyle anam ağlamasun

3 Ḳarışmasın Ḥaḳ işine

Aḡu ḳatmasın aşına

Aḡlasun kendi başına

Söyle anam ağlamasun

4 Melekler yanıma durdı

Gözyaşından su 'āl şordı

Anam ağladıkça beni vurdı¹³⁹

Söyle anam ağlamasun

5 Çünkü anam beni sever

'Azāb itdirmege öker

Melekler beni [hep] döger

Söyle anam ağlamasun

¹³⁸ Bu dizede ölçü bozulmaktadır.

¹³⁹ Bu dizede ölçü bozulmaktadır.

[32b] 6 Dört yanım [hep] oldu deñiz
Şarardı şoldı gülbeñiz
Bize eylik iderseñiz
Söyle anam ağlamasun

7 Cehennemden Mâlik çıkar
Yılan çıyan beni şoğar
Anam agladıkça şoğar
Söyle anam ağlamasun

İlāhī [mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

1 Biḥamdillāh direm Allāh alup 'aqlımı fikrullāh
Dilimde Zātiñ esmāsı [33a] baña olıdı zikrullāh
Şalātullāh selāmullāh 'aleyke yā Rasūlallāh

2 Ben ol pervāneyim geldim düşüp 'aşk odına yandım
Yanuban külli kül oldum beni maḥv itdi' aşkullāh
Şalātullāh selāmullāh 'aleyke yā Rasūlallāh

[33b]

3 Göñül āyīnesin şūfī ider iseñ eger şāfī
Acılur saña bir kapı 'ayān olur cemālullāh
Şalātullāh selāmullāh 'aleyke yā Rasūlallāh

4 Şems-i Tebriz bunu bilür eḥad qalmaz fenā bulur
Bu 'ālem külli maḥıv olur hemān bāķī qalır Allāh
Şalātullāh selāmullāh 'aleyke yā Rasūlallāh

Sübḥānallāh sübḥānallāh Haḫ lā ilāhe illāllāh

İlāhī [mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]¹⁴⁰

[34a]

1 İlāhī yārī kıl baña ki senden ğayrı yārim yok
Ne yüz ile varam saña günāhdan ğayrı kārım yok

2 Göñül yād itdi Sübhānı gözüm yaşı ciger kanı
Koymuşam yoluna cānı bu yolda ihtiyārım yok

3 Yine bir menzile irdim nedāmet baħrine taldım

[34b]

Yine ben 'aşķa dūş oldum Mecnūn gibi qarārım yok

4 Ne dervişem ferāġatde ne tāt u taħt u devletde
Qalmışam diyār-ı ġurbetde ġarīb oldum ararım yok¹⁴¹

5 Benim 'āşī yüzüm qāre ġarip Üftāde bī-çāre
Tutuşmuş 'aşķ-ı pūr nāra yanımda bir yanārım yok

¹⁴⁰ Bu ilāhī şairin *Dīvān*ında yer almaktadır. Bkz: Tuğrul Çağrı Toysal, **Üftāde Divānı (Transkripsiyonlu Metin – Dil İncelemesi - Dizin)**, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2009 Ancak bazı beyitlerde farklılıklar bulunmaktadır. ek-1'de gösterilmiştir.

¹⁴¹ Bu mısra da vezin aksamaktadır.

İlāhî 'Acem Maḳāmı [fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]¹⁴²

[35a]

- 1 Çün teferrüc eyleyüp baḳdım cihānıñ yüzine
Her neye baḳdım ise 'ibret göründi gözime
'Āḳıl iseñ cān gözin ac tut kulaḳ vur sözime
Bir degirmendir bu dünyā un ider bir gün bizi
Ne sizi ḳor ne bizi kor kül ider bir gün bizi
- 2 Altı taş bir degirmendir yer yüzün tutmuş ḳarār
Göklere ḳılsañ naḳarı nicedir leyl ü nehār
Nıçe yüz biñ evliyā'ı [35b] topraḡa ḳılmış ḡayār
Bir degirmendir bu dünyā un ider bir gün bizi
Ne sizi ḳor ne bizi kor kül ider bir gün bizi
- 3 Āline aldanma şaḳın şekrine ḥile ḳılır
Virdigimiz girü alır şanma ki bāḳı ḳalır
İki taşın arasından dāneniñ 'ömri n'olur
Bir degirmendir bu dünyā un ider bir gün bizi
Ne sizi ḳor ne bizi kor kül ider bir gün bizi
- 4 Zāhidā gec [36a] bu fāniden bakma anın āline
Zehrolur her kim şunarsa şekerine balına
'Āḳıl iseñ ḳıl şalāvat gir Rasūlūñ yolına
Bir degirmendir bu dünyā un ider bir gün bizi
Ne sizi ḳor ne bizi kor kül ider bir gün bizi

¹⁴² Bu şiir şairin *Dîvân*'ında yer almaktadır. Bkz: Aydın, Abdullah, *Dîvân-ı İlâhiyat / Ahmed Câhidî Uşşâkî*, H Yay., İstanbul, 2016 Matbu nüsha ile bazı farklılıklar bulunmaktadır. Ek-1'de gösterilmiştir.

İlāhī [8'li hece ölçüsü]¹⁴³

[36b]

1 Şehīdlerin ser çeşmesi
Enbiyānīn bagrı başı
Evliyānīn gözi yaşı
Hasan ile Hüseyindir

2 Hāzret 'Alī babaları
Muhammeddir dedeleri
'Arşīn iki küpeleri
Hasan ile Hüseyindir

3 Kerbelānīn yazıları
Şehīd olmuş gāzileri
Fatma ana kızıları
Hasan ile Hüseyindir

[37a]

4 Kerbelānīn tā içinde
Nūr aķar siyāh saçında
Yaţur al kanlar içinde
Hasan ile Hüseyindir

¹⁴³ Bu şiir şairin *Dîvânı*'nda yer almamaktadır. Bkz: Mustafa Tatcı, **Dîvân-ı Yûnus Emre**, H Yay., İstanbul, 2020, Hazırlayan Mustafa S. Kaçalın, **Dîvân**, SK Fatih Kitaplığı, s. 3889/2, Ebru Kuydu, **Yûnus Emre Divanı'nın Bursa Nüshası (Giriş-Metin-Dil İncelemesi-Dizin) Yüksek Lisans Tezi**, Bursa, 2015

5 Dedesiyle bile varan
Kevşer ırmagında tıran
Şusuz ümmete şu viren
Hıasan ile Hüseeyindir

İlāhī [14'lü hece ölçüsü]

- 1 Yine andım yine efendim gönlüm alanı
Benim gönlüm alup efendim şeydā kılanı
- [37b] 2 Çün aldıñ gönlümi efendim virgil murād[ın]
Murādım bu senden efendim göster cemālñi
- 3 Gül oldur güldir gör efendim fermān seniñdir
Helāldir ma'şūka efendim 'aşıkıñ kanı
- 4 Gerçi sever Hakkı efendim **Şems-i Tebrizī**
Fedādır yoluna efendim baş ile cānı

Kaşide-i Şerif [fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

[38a]

- 1 ' Āşıkam dīdāra geldim yā Rasūlallāh meded
Şadıkam sen yāre geldim yā Rasūlallāh meded
- 2 On sekiz biñ ' āleme Ḥasanıñ cemālī virdi şafā¹⁴⁴
Bülbülem gülzāra geldim yā Rasūlallāh meded
- 3 Bahr-i elṭāf-ı Ḥudāsın [38b] ey nebīler serveri
Çapuña yalvaru geldim yā Rasūlallāh meded
- 4 İns [ü] cin cümle melā'ik zāt-ı pākin bendesi
[Bendeyem sultāna geldim yā Rasūlallāh meded]
- 5 Ğarқа ' işyāna tenezzül kenzini maḥv eyledi
Sen [gibi] hünkāra geldim yā Rasūlallāh meded

¹⁴⁴ Bu mısra da vezin aksamaktadır.

Kaşide-i Şerif [8'li hece ölçüsü]¹⁴⁵

[39a]

1 ' Aceb bu benim cânım

Āzād ola mı yā Rab

Yoksa yedi tamuda

Yanup kıla mı yā Rab

2 ' Aceb bu benim hālim

Yer altında ahvālim

Varup yatacak yerim

' Akreb ola mı yā Rab

3 Cān hulkuma geldükde

' Azrā'ili gördükde¹⁴⁶

Ya cânımı aldukda

Āsān ola mı yā Rab

4 Allāh olıcaķ kādī

Bizden olmaz mı rāzı

Görüp Muḥammed bizi

Şefī' olā mı yā Rab

¹⁴⁵ Bu şiir şairin *Dīvânı*'nda yer almaktadır. Bkz: Mustafa Tatcı, **Dīvân-ı Yûnus Emre**, H Yay., İstanbul, 2020, Hazırlayan Mustafa S. Kaçalın, **Dīvân**, SK Fatih Kitaplığı, s. 3889/2, Ebru Kuydu, **Yûnus Emre Dīvânı'nın Bursa Nüshası (Giriş-Metin-Dil İncelemesi-Dizin) Yüksek Lisans Tezi**, Bursa, 2015

Dīvân ve metinde bazı farklılıklar bulunmaktadır. Ek-1'de gösterilmiştir.

¹⁴⁶ *Dīvân*da 3. ve 4. beyitlerin yeri tam tersidir.

5 **Yūnus** kabre vardıkda
Münker ü Nekir geldikde
Bizden su 'āl şorduğda
Dilim döner mi yā Rab

Ḳaṣīde-i Şerīf [8'li hece ölçüsü]

[39b]

1 Mevlā naṣīb itse varsam
Cānım Ka' betullāh saña
Eşigine yüzüm sürsem
Cānım Ka' betullāh saña

2 Siyāh örtüsün bürünür
'Arşa berāber görünür
Varmayan cānlar yerinür
Cānım Ka' betullāh saña

3 Nūrdandır ḥazretiñ tācı
Gıtmez yüregimden acı
Yetmiş bindir gelen ḥacı
Cānım Ka' betullāh saña

[40a]

4 Emīr ḥac devesin yeder
Seni gören mālı n'ider
Ümmetiñ ağlayup gider
Cānım Ka' betullāh saña

5 Altun ḳapuyı aşmışlar
Altun ḳuşaḳ ḳuşatmışlar
Beyaz mermer döşemişler
Cānım Ka' betullāh saña

6 Kemerlerin şayamadım
Bağmayılan doyamadım
[40b] Çok arzuladım varamadım
Cânım Ka'betullâh saña

İlāhī [vezni yok]¹⁴⁷

- 1 Gel hey 'āşık gel Allāha gel Allāha
Uyan ğafletden ac göziñ gel Allāha gel Allāha
- 2 Yatmağdan uşanmaz mısın öleceğine inanmaz mısın
Allāhdan utanmaz mısın gel Allāha gel Allāha
- 3 Tıut bir mürşidin elini tövbeye öğret dilini
Derviş [41a] yanılmaz yolını gel Allāha gel Allāha
- 4 Benim māl ile iş bitmez kazandığınız neye yetmez
Kimi gördün koyup gitmez gel Allāha gel Allāha
- 5 Bilir misin şana n'ola gül beñziñ şararup şola
Gözlerine toprak dola gel Allāha gel Allāha
- 6 **Yūnus**uñ eksikliği sözüm dergāha tıutdum yüzüm
Saña direm iki gözüm gel Allāha gel Allāha

¹⁴⁷ Bu şiir şairin *Dîvânı*'nda yer almamaktadır. Bkz: Mustafa Tatcı, **Dîvân-ı Yūnus Emre**, H Yay., İstanbul, 2020, Hazırlayan Mustafa S. Kaçalın, **Dîvân**, SK Fatih Kitaplığı, s. 3889/2, Ebru Kuydu, **Yūnus Emre Divanı'nın Bursa Nüshası (Giriş-Metin-Dil İncelemesi-Dizin) Yüksek Lisans Tezi**, Bursa, 2015

İlāhī [8'li hece ölçüsü]

[41b]

- 1 Hāḡ te' ālā emreylemiş
Gelsün Muḡammedim dimiş
Al Burāḡı çek öñüne
Binsün Muḡammedim dimiş
- 2 Cebrā'īl Burāḡı yeder
Uçan kuşdan katı gider
Yalancı dünyāyı n'ider
Gelsün Muḡammedim dimiş
- 3 Seyir eylesün 'ālemi
Hem söylesün kelāmını
'Arş altında selāmımı
Alsun Muḡammedim dimiş
- 4 Yedinci kat [42a] tā bu gökler
Hep melekler anı bekler
Ḥūrī kızları seyreyler
Görsün Muḡammedim dimiş
- 5 Hepsi Muḡammed ḡapısı
Açıldı cennet ḡapısı
Ḥūrīler gelmiş hepisi
Görsün Muḡammedim dimiş

6 **Derviş Dedem** dir bir kişi
Akıtdı gözünden yaşı
Cümle peygamberler başı
Olsun Muhammedim dimiş

İlāhî [8'li hece ölçüsü]¹⁴⁸

[42b]

- 1 ' Aşkıñ ile cihān beste
Luṭuf eyle ' ināyet kıl
Derdiñ ile bu cān ḥasta
Luṭuf eyle ' ināyet kıl

Yā Allāh hū Allāh hū

- 2 Ey rahmeti çok Raḥmān
' Ālem gözime zindān
Luṭuf eyle ' ināyet kıl
Uçarsa kafesden bu cān
Luṭuf eyle ' ināyet kıl

Yā Allāh hū Mevlam hū

- 3 [Hem] Ġufrān [u hem] Kerīmsin
[Hem] Raḥmān [u hem] Rāḥimsin
Luṭuf eyle ' ināyet kıl

[43a]

- [Hem] Sultān [u hem] ' Azīmsin
Luṭuf eyle ' ināyet kıl

Yā Allāh hū Mevlam hū

¹⁴⁸ Bu şiir şairin *Dîvânı*nda yer almaktadır. Bkz: **Abdülahad Nûrî Dîvânı**, Süleymaniye Kütüphanesi Mihrişah Bölümü, Numara:159

4 Bî-çâreleri [sen] yâd it

Vîrâneysi [sen] âbâd it

Luţuf eyle 'inâyet kı1

Nûrî kulumı [sen] şâd it

Luţuf eyle 'inâyet kı1

Yâ Allâh hû Mevlâm hû

İlāhī [8'li hece ölçüsü]

- 1 Allāhu Rabbī lā yezāl
Yā Vāhīdū yā Zū'l-Celāl
Ey pādişāh-ı bī-zevāl
Yessir lenā ḥayrā'l-umūr
- 2 Senden irişmezse amān
Kamu işler [43b] olur yamān
Yā şāhib-i kevn ü mekān
Yessir lenā ḥayra'l-umūr
- 3 Vaqt-i seher feryādımız
Cürm ü ḥaṭādır kārımız
‘Arşa çıkar efgānımız
Yessir lenā ḥayra'l-umūr
- 4 **Meftūnī** ‘āciz [ü] ğarīb
Vaşlñ ile [ol] bī-naşīb
Yā Vāhīdu daḥı Mucīb
Yessir lenā ḥayra'l-umūr

İlāhī [8'li hece ölçüsü]¹⁴⁹

- 1 İrişdi eyyāmıñ demi ādemi
Ey mäh-ı tībān el-vedā'
Āh el-vedā' [44a] vāh el-vedā' firqatā
Şimden girü vāh ḥasretā
- 2 Elden çıkardık mähımız
Eflāka çıksun āhımız
Rāḥm eylesün sulṭānımız mevlāmız
Āh el-vedā' vāh el-vedā' firqatā
Şimden girü vāh ḥasretā
- 3 On bir aylık yoldan gelür
Bir ay bize miḥmān olur
Yarın bize şefī' olur
Ey mäh-ı tībān el-vedā'
[44b] Āh el-vedā' vāh el-vedā' firqatā
Şimden girü vāh ḥasretā¹⁵⁰

¹⁴⁹ Şiirde bazı mısralarda 8'li hece ölçüsü kullanılmasına karşın bazı dizelerde ölçü bozulmaktadır.

¹⁵⁰ Bu şiirde mahlas bulunmamaktadır. Niyâzî Mısrî'nin Dîvânındaki bir şiir benzerliğinden bu şiirin de ona ait olabileceği görüşündeyiz. Hazırlayan Mahmut Sadettin Bilginer, **Mısrî Niyâzî Dîvânı Şerhi**, Baha Matbaası Yay., İstanbul, 1976

Ḳaṣīde-i Şerīf [8'li hece ölçüsü]

1 Vücūdum hoş 'imāretdir
Ḥarāb olmak ne müşküldür
Çürüyüp yer[ler] altında
Turāb olmak ne müşküldür

2 Tutmaz oldu tutan eller
Çürür kalur bülbül diller
Şu yüce köşkler sarāylar
Virān olmak ne müşküldür

[45a]

3 Ḳurulur mīzān terāzi
Ḥudā olur kendi ḳāḏī
Süreler mahşere bizi
Zebāniler ne müşküldür

4 Ḥalāyıḳlar zümresinde
Başlar kaynar beynisinde
Muḥammediñ meclisinde
Ayrı düşmek ne müşküldür

5 Ḥūrī kızları cennet içinde¹⁵¹
Misk-i 'anber ḳokar saçında¹⁵²
Maḥşer ḥalkınıñ içinde
Rüsvā olmak ne müşküldür

[45b]

¹⁵¹ Bu dizede ölçü bozulmaktadır.

¹⁵² Bu dizede ölçü bozulmaktadır.

- 6 Ĥalāyıklar cennete girince¹⁵³
 Ĥaqqın cemālin görünce
 Cümle murāda irince
 Mahrūm qalmaq ne müşküldür

¹⁵³ Bu dizede ölçü bozulmaktadır.

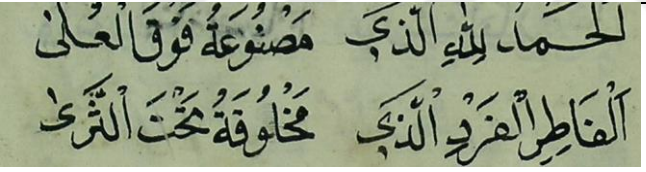
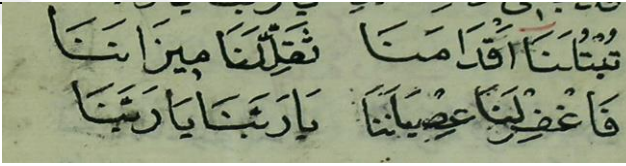
III.BÖLÜM

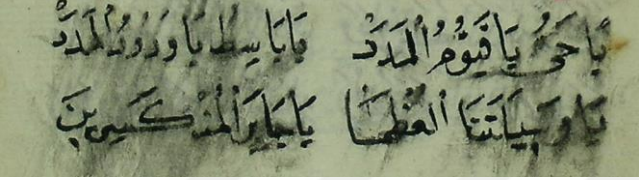
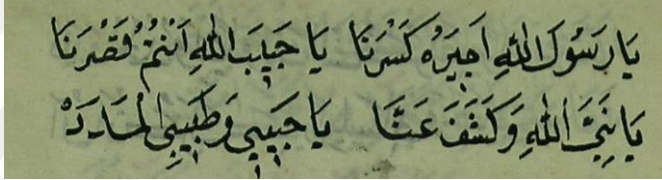
Çizelge VI: Hacı Mahmud Efendi 3845 Sayılı Mecmuanın MESTAP'a Göre Muhteva Çizelgesi

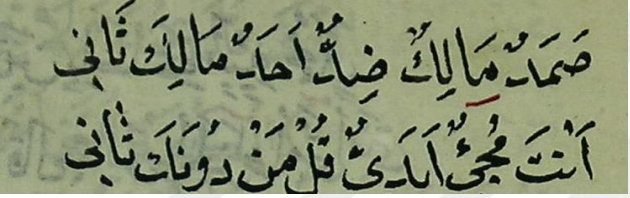
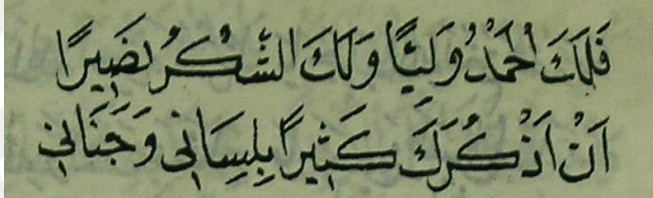
Yer Nu		Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi 3845					
Yp. Nu.	Mahlas	Matla' beyti/ bendi	Mahlas/Makta' beyti/bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım türü	Ölçü	Açıklamalar
1b	Şâdî Baba	Ravḍa'î gülzârına nālânına geldim yâ Rasûl Ki medetsiz kûlunem dermāna geldim yâ Rasûl	Kemter-i 'abdi gedâdır Şadi kapuñda seniñ Cümleñiñ muhtârısın a'ṭāna geldim yâ Resûl	İlâhi/ 2	Kâsîde	-.--/-.--/ -.--/-.-	
2a	Üsküdarlı Sâfî	Bir gün bir avuç fenâdan göçmeğe fermân ola Kurula çengâl i eḥbel bir ulu kervân ola	Gayret it ey Şâfî gel 'ömrin âḥir olmadan Yoldaşın tâ şon nefesde dîn ile imân ola	İlâhi/ 2	Kâsîde	-.--/-.--/ -.--/-.-	
4a	Fakîr	Ne yatırsın be hey gâfîl yetiş kaṭarına taḳıl Hiç yolcu yatar [mı] gâfîl Ḥaḳa yalvar seḫerlerde	Fakîr eydür giden gelmez bu dünyâda kimse kalmaz Şon peşimânlık ısshı kalmaz Ḥaḳa yalvar seḫerlerde	İlâhi/ 2	Kâsîde	8+8=16' lı hece ölçüsü	
4a	Şeyḫ Derûnî	Merḫabâ hoş geldin ey şehr-i ramazan merḫabâ Müjdecî geldi önce şehr-i şa' bân merḫabâ	Şeyḫ Derûnî 'âşî kuldur 'âşık ı bîçâredir Kıl şefâ' at senden olur aña dermân merḫabâ	İlâhi/ 2	Kâsîde	-.--/-.--/ -.--/-.-	

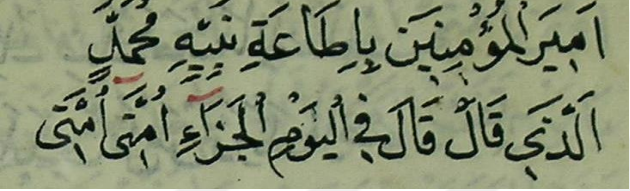
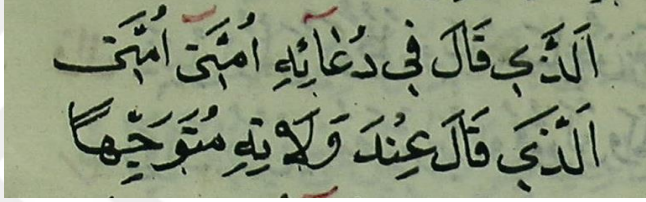
SK HME 3845 ve YB 2617 NUMARALI ŞİİR MECMU'ALARI

6b	İmamoğlu	Zehî gözlerle görürler cemâlin Ka'betullâhîñ Zehî diler ki buldılar vişâlin Ka'betullâhîñ	İmam oğlu şükürler kııl saña dağı naşib oldı Eşiğiñe yüz sürmek mübarek Ka'betu'l-lâhîñ	Îlâhi/ 2	Kâsîde	.---/.---/ .---/.---/	
7b	-	‘Aşk ile girdim yola düşdüm deryâya çöle Naşib olmaz her kula şükür elhamdülillâh	Ka'be'niñ üstü kıara dört etrâfı menare Görenler yanmaz nâra şükür elhamdülillah	Îlâhi/ 2	Kâsîde	7+7=14' lü hece ölçüsü	
9b	-	Gel ey gâfil utan Hâkdan yakın bil ölümü zinhâr Seni var eyledi yoktan yakın bil ölümü zinhâr	Ecel irüp emân virmez bu gözler yer dağı görmez Bu fırsatlar ele geçmez yakın bil ölümü zinhâr	Îlâhi/ 2	Kâsîde	.---/.---/ .---/.---	
10b 11a	Şeyh Derûnî	Zehr-i kândır bu dünyâ şu şanup içme şağın Bu ‘ömür sermâyesin nâhak pîre saçma şağın	Ėark olup âb u revâna er olursan da şehîd Şeyh Derûnî dir ki nâmerd köprüsin geçme şağın	Îlâhi/ 2	Kâsîde	7+7=14' lü hece ölçüsü	
11a	-	Ey Hudâdan lutf u ihsân isteyen mevlüd i pâk Rasûl'llâha gel Cennet içre Ėûri Ėilmân isteyen mevlüd i pâk Rasûl'llâha gel	Meclis-i mevlüdden dūr olma müdâm ol Rasûle vir şalât ile selâm Cennet i a'läda istersen mağâm mevlüd i pâk Rasûl'llâha gel	Îlâhi/ 2	Naât	-.--/-.--/ -.-	
12a	Abdülaha d Nûrî	Sende toğmuşdur MuĖammed Muştafâ MerĖabâ ey mâh-ı mevlüd merĖabâ	Ėnı vaşşâf olmada Nûri n'ide MerĖabâ ey mâh-ı mevlüd merĖabâ	Îlâhi/ 4	Kâsîde	-.--/-.--/ -.-	

13a	--						
14a	--						
14b	-	Yâ Rasûlallâh cemâlin keşefe' d-ducâ değil mi Ḥabibâsîñ kemâlin belega' - 'ulâ değil mi	Gel anîñ yoluna seri feda kı l şafâ bul a cân Sen anîñ şafâsın gör ne ' aceb şafâ değil mi				Ne aruz ne hece ölçüsü bulunmaktadı r, yazma eserdeki düzene göre yazılmıştır.

15a	-						Metnin tamamı Arapçadır. Herhangi bir vezin bulunmama ktadır. Yazma eserdeki terfibe göre mısra düzeni şeklinde buraya alınmıştır.
-----	---	---	--	--	--	--	--

16a	-	 صَمَدٌ مَّالِكٌ ضِدٌّ أَحَدٌ مَّالِكٌ ثَانِي أَنْتَ مُجِيٌّ أَدَى قُلُوبٍ مِنْ دُونِكَ ثَانِي	 فَلَكَ الْحَمْدُ وَلِيًّا وَلَكَ الشُّكْرُ بَصِيرًا أَنْ أَدُكَ كَثِيرًا بِلِسَانِي وَجَنَانِي			*	Metnin tamamı Arapçadır. Herhangi bir vezin bulunmama ktadır. Yazma eserdeki tertîbe göre mısra düzeni şeklinde buraya alınmıştır.
-----	---	--	--	--	--	---	--

16b	-					*	Metnin tamamı Arapçadır. Herhangi bir vezin bulunmama ktadır. Yazma eserdeki tertîbe göre mısra düzeni şeklinde buraya alınmıştır.
-----	---	---	--	--	--	---	--

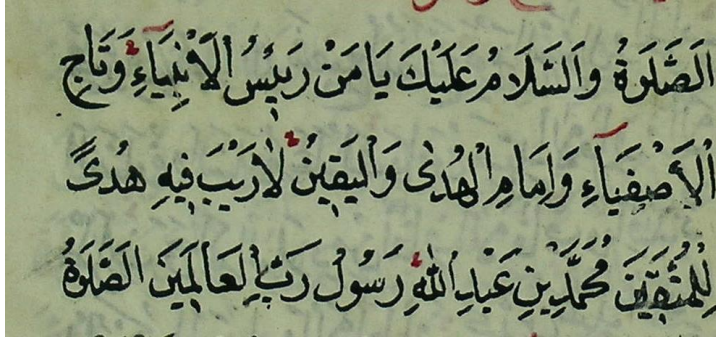
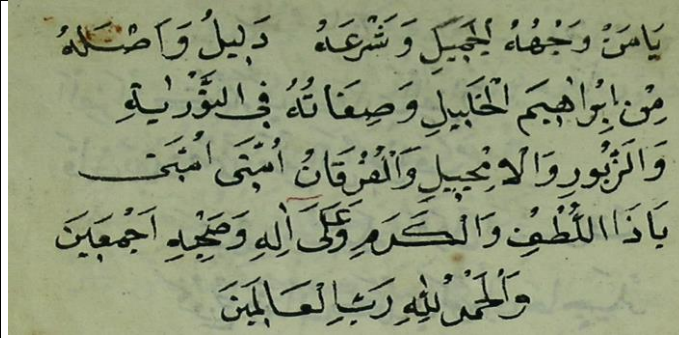
SK HME 3845 ve YB 2617 NUMARALI ŞİİR MECMU'ALARI

17a	Ža'îfî	Elif kıddiñ yâ Rasûlallâh yüzüñ envâr-ı zât Bilenler kıdrinî gönîlünde tutmaz müşkilât	Yâ ile yâd kııl Ža'îfî her 'âşıkın cür'asın Nüş iden 'âşıklara her sözlerim kendi nebât	İlâhi/ 2	Kasîde	Ölçüsü yok	Metinde herhangi bir vezin bulunmamakt adır. Yazma eserdeki terfibe göre mısra düzeni şeklinde buraya alınmıştır.
18b	Mustafa	Tamâm âhir zamân oldu Nice olur hâllerimiz Eyü gitti fitne geldi Fâsid oldu dillerimiz	Muştafa hâlin bilmedi Şâd olup hiç gülmedi Aşlarda lezzet kalmadı Ağı oldu yallarımız	İlâhi/ 4	Kıt'a	8'li hece ölçüsü	
19b	-	Ey tâlib-i dünyâ olan tahsîl idüp gitsen gerek Olsañ eger şâh-ı cihân bir gün koyup gitseñ gerek	Ey kul işiñ tûl-i emel ihlâş ile eyle 'amel Karşundadır câm-ı ecel bir gün olup içseñ gerek	İlâhi/ 4	Murabb a	--./--./- --./--.-	

SK HME 3845 ve YB 2617 NUMARALI ŞİİR MECMU'ALARI

22b	-	El-firāk günleri geldi el-firāk Kātı yakın şanma menziller irak Eşiyle dostıyla helâlleşerek	Göç zamanı geldi göçün hacılar Göç zamanı geldi göçün kardaşlar	İlâhi/ 5	Tahmis	11'li hece ölçüsü	
24b	-	İlâhî günâhım çoktur medet senden Kerîmullâh Saña layık 'amel yokdur medet senden Kerîmullâh	Günâhıma nazar itme beni 'âşilere katma Cehennem odına yakma medet senden Kerîmullâh	İlâhi/ 4	Murabb a	8'li hece ölçüsü	Her ne kadar çoğu mısra 8'li hece ölçüsüyle yazılmış olsa da bazı mısralarda vezin aksamaktad ır.

Çizelge VII: Hacı Mahmud Efendi 3845 Sayılı Mecmuadaki mensur bölümler

Yer Nu		Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi 3845			
Yp. Nu.	Müellif	Baş	Son	Konu	Açıklamalar
20a				Münâcât	Metnin tamamı Arapçadır. Herhangi bir vezin bulunmamaktadır. Yazma eserdeki tertîbe göre mısra düzeni şeklinde buraya alınmıştır.

Çizelge VIII: Yazma Bağışlar 2617 Sayılı Mecmuanın MESTAP'a Göre Muhteva Çizelgesi

Yer Nu		Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Bölümü 2617					
Yp. Nu.	Mahlas	Matla' beyti/ bendi	Mahlas/Makta' beyti/bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım türü	Ölçü	Açıklamalar
1a	Eşrefoğlu Rûmî	Cemi' -i enbiyâlardan Muḥammed cümleñiñ şāhı Yüzi nūrından almışlar melekler şems ile māhı	Bu Eşrefoğlu Rûmî niñ günāhı çokdur 'ināyet Şefā' at kıl yā Muḥammed sen ki sensin cümleñiñ şāhı	İlahi/ 2	Na' t	.---/.---/ .---/.---	Dîvânında bulunmakta dır.
1b	-	Ḥaḫa şükr idelüm her bār yaratdı şüret-i insān Kim oldur fā'il-i muḫtār anıñ emrindedir ekvān	Şaḫın dünyāya aldanma bu fāni saña ḫala şanma 'Adüvdür düst ola şanma dişin biler saña her ān	İlahi/ 4	Murabb a	.---/.---/ .---/.---	
3b	Abdülaha d Nûri	Sende doğmuşdur Muḥammed Muştafā Merḫabā ey māh-ı mevlūd merḫabā	Anı vaşşāf olmada Nûrî tende Merḫabā ey māh-ı mevlūd merḫabā	İlahi/ 2	Mevlid	-.--/-.--/ -.-	
4a	Âşık Yunus	Muḥammed anadan toğdı kāfirler islāma geldi Ḳur'ān Muḥammede indi Muḥammed toğduğı gice	' Âşık Yunus nedir bu işler yeşillendi tağlar taşlar Meyve virdi her ağaclar Muḥammed toğduğı gice	İlahi/ 2	Murabb a	8'li hece ölçüsü	Başlık: İlahi münācāt

SK HME 3845 ve YB 2617 NUMARALI ŞİİR MECMU'ALARI

4b	-	Merhabâ seyyidü'l-kevneyni yâ bedru'l-budûr Merhabâ ey iki 'âlem-i fahr-i miftâhü's-sudûr	Kim piyade kim süvâr olup halâ'ik gideler Varalar mahşer yerinde cem 'i ola ehl-i qubûr	İlahi/ 2	Na' t	-.--/-.--/ -.--/-.--	
5a	Bolevî İsâ Efendi	Dermend i mücrimem dermâna geldim yâ Resûl Sâ'ilem muhtâcîñam ihsâna geldim yâ Resûl	İtme Mahvî ben derde iy şefâ' at menba' ı Sen gibi ihsânı çok sultâna geldim yâ Resûl	İlahi/ 2	Naat	-.--/-.--/ -.--/-.--	
6a	-	Elâ yâ rahmet-i Rahmân şefâ' at yâ Resûlallâh Çü sensin şadrimda dermân şefâ' at yâ Resûlullâh	Bi-ħaqqı leyle-i mi' râc olsun ' âleme sertâc Emir senden gedâ muhtâc şefâ' at yâ Resûlullâh	İlahi/ 4	Naat	.---/.---/ .---/ .---	
6b	Za' ifî	Allâh' ın ħabîbi yâ Muḥammed Muştafâ Bizim çün sen şefî' i ol yâ Muḥammed Muştafâ	Yarın ol mahşer günü cümle mü 'minler ile Bu Za' ife kıl şefâ' at gel Muḥammed Muştafâ	İlahi/ 2	Kâsîde	Ölçüsü yok	
8b	Niyâzî Mısırî	Uyan ğafletden ey nâ'im seni aldamasun dünyâ Yağanı al elinden kim seni sonra ider rûsvâ	Kemâl-i devlet isterseñ okı âyât-ı iḥbarı Ki her ħarfîñ içinde var Niyâzî dürrile yekta	İlahi/ 2	Kâsîde	.---/.--- /.---/.---	Dîvânındab ulunmaktad ır.
9b	Âşık Yunus	Cânım qurbân olsun senin yoluña Adı güzel kendi güzel Muḥammed	' Âşık Yûnus neyler cihânı sensiz Sen Hâk peygâmbersin şeksiz gümânsız	İlahi/ 4	Murabb a	11'li hece ölçüsü	
10a	Yunus Emre	Qıyâmet qopunca mahşer yerine Yeşil şancağıyla gelür Muḥammed	Yâ Rabbi beni kuş eyle qatarımı gümüş eyle İmâna yoldaş eyle qabre varduğum gice	İlahi/ 4	Murabb a	11'li hece ölçüsü	

SK HME 3845 ve YB 2617 NUMARALI ŞİİR MECMU'ALARI

11b	-	Yâ Rabbi beni yakma yakup küle döndürme Çerâğım söndürme kabre varduğum gice	Yâ Rabbi beni kuş eyle katarımı gümüş eyle İmāna yoldaş eyle kabre varduğum gice			vezni yok	Metinde herhangi bir vezin bulunmamaktadır. Yazma eserdeki tertibe göre mısra düzeni şeklinde buraya alınmıştır.
12a	-	Vîrâne olıcağ dünyâ dünyām var deyü neylersin Toprakdan cürüyen tene tenim var deyü neylersin	Var Allāhdan amān dile Muḥammed yardımcın ola Helâlden olmayan mala malım var deyü neylersin	İlahi/ 4	Kıt'a	8'li hece ölçüsü	
13a	Niyâzî Mısri	Uyan ğafletten ey nâ'im Ḥaḳḳa yalvar seherlerde Deküp acı yaşın dâ'im Ḥaḳḳa yalvar seherlerde	Seherde uykudan uyan Niyâzî durma derdiyle yan Ola kim irişe dermân Ḥaḳḳa yalvar seherlerde	İlahi/ 2	Kâsîde	.---/.--/ .--/.---	Dîvânındabulunmaktadır.
14a	-	Cümle kuşlar uyanmadan uyan vakit şabâh oldu Cân ğaflete boyanmadan uyan vakit şabâh oldu	Sen de ğâfil olup yatma günâh deryâsına batma Devleti yabana yatma uyan vakit şabâh oldu	İlahi/ 4	Kıt'a	8'li hece ölçüsü	

14b	Yunus Emre	İsmi Sübhān virdiñ mi var baççelerde yurduñ mı var Bencileyin derdiñ mi var garip garip ötme bülbül	Çanat bükür uçar mısın deñiz deryā geçer misin Benim gibi uçar mısın feryād be feryād ötme bülbül	İlahi/ 4	Kıt'a	8'li hece ölçüsü	Dîvânında bulunmaktadır.
15a	-	Elâ ey tâlib-i 'ukbâ gözet gelsün seher vañti Heman ġâfil olup yatma Hakkâ yalvar seher vañti	Aşlñ bir avuç toprakdan seni var eyledi yoğdan Naşib ister iseñ Hakkdan Hakkâ yalvar seher vañti	İlahi/ 2	Kâsîde	8'li hece ölçüsü	
16a	Yunus Emre	Hep cennetiñ ırmağları açar Allāh deyu deyu Çıkmış İslām bülbülleri öter Allāh deyu deyu	Yūnus eydür emrim tuta koma bugüni yarına ' Aşıklarñ didārına baçar Allāh deyu deyu	İlahi/ 4	Münâcât	8'li hece ölçüsü	
17b	Kuloğlu	Gözüm nûrî Fâhr-i Cihān yetiş yâ Muḥammed yetiş ' Āleme gün gibi toğan yetiş yâ Muḥammed yetiş	Ey Çuloğlu cânlar cânı iki cihānñ sulṭānı Derdimüzüñ ol dermānı yetiş yâ Muḥammed yetiş	İlahi/ 4	Naât	8+8=16' lı hece ölçüsü	
18a	-	Ādem oğlı sînelerde qurılıp qurılıp yatır Şol nâzik tenler çürümüş kemikler dökülüp yatır	İçi toptolu olmuş nazik tenler ḥarap olmuş Şoruşmuş kuru kafa olmuş kemikler dökülüp yatır	İlahi/ 4	Kıt'a	8'li hece ölçüsü	
21b	Şeyyad Hamza	Senüñ ' aşkıñ kamu derde devâdır yâ Resûlallāh Seniñ katında ḥâcetler devâdır yâ Resûlallāh	Senünle irdiler zâta dahı envâ' ı lezzâta İşiñ erbâb-ı ḥâcâta ' aṭâdır yâ Resûlallāh	İlahi/ 2	Naât	.---/.---/ .---/.---	
22b	-	Buyurdı şāñına levlāk kim ider qadrini idrāk Cemāliñ ḥaqqı nûrî pāk beyandır yâ Resûlallāh	Ḥayālîñden eser irdi ki şabrımı bile virdi Saña bu qalbimiñ derdi nişândır yâ Resûlallāh	İlahi/ 2	Naat	.---/.---	

SK HME 3845 ve YB 2617 NUMARALI ŞİİR MECMU'ALARI

24a	Âşık Yunus	Dolap niçün inîlersin derdim vardır inîlerim Ben Mevlâya 'âşık oldum anıñ içün inîlerim	' Âşık Yûnus benim adım günden güne artar derdim Ben Mevlâya du' acıyım anıñ içün inîlerim	İlahi/ 4	Münâcât	8'li hece ölçüsü	Yûnus Emre Dîvân'ında bulunmama ktadır.
25b	Yunus Emre	Yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ meded eyle kıyâmetde Vâğfirlenâ zunûbenâ meded eyle kıyâmetde	Yunus der ki gâfil yatma günâh deryâsına batma Şehidler anası Faṭma meded eyle kıyâmetde	İlahi/ 2	Münâcât	8'li hece ölçüsü	Dîvân'ında bulunmama ktadır.
27a	Yunus Emre	Seyritdim cennet evlerin sekiz yerde ḳapısı var 'Âşık oldum bahârına ne 'acâyîb yapısı var	Yûnus bir sevdâya düşmüş 'âşıkıñ şarâbından içmiş Şanursun kim bahâr içmiş ne 'acâyib ḳoḳusu var	İlahi/ 4	Kıt'a	8'li hece ölçüsü	Dîvân'ında bulunmama ktadır.
28b	-	'Aḳıl pâdişâhdır gönüldür vezîr Cân tende hâzır kendisi nâzır Yelkenim ḳuruldı gemimdir hâzır	Aḡlama hey gözler Tañrı şana tanıkdır Cümle 'âlem uyur Hâḳ uyanıkdır	İlahi/ 5	Tahmis	11'li hece ölçüsü	Başlık: İlâhî Münâcât
30a	Âşık Yunus	'Aşkıñ ile 'aşıklar yansun yâ Resûlallâh İçüp 'aşkın şarabıñ ḳansun yâ Resûlallâh	' Âşık Yûnus uñ cânı 'âlemleriñ sultânı 'İlme şefâ' at kani sensin yâ Resûlallâh	İlahi/ 4	Kıt'a	7'li hece ölçüsü	Dîvân'ında bulunmama ktadır.
31b	-	Bize Hâḳdan emir geldi söyle anam aḡlamasun Emânetim olsun size söyle anam aḡlamasun	Cehennemden mâlik çıkar yılan çıyan beni şoḳar Anam aḡladıkça şoḳar söyle anam aḡlamasun	İlahi/ 4	Kıt'a	8'li hece ölçüsü	
32b	-	Biḥamdillâh direm Allâh alup 'aḳlımı fikrullâh Dilimde zâtıñ esmâsı baña oldu zikrullâh	Şalâtullâh selâmullâh 'aleyke yâ Resûlallâh Şems-i Tebrîzî bunı bilür eḡad ḳalmaz fenâ bulur	İlahi/ 3	Naat	.---/.---/ .---/.---	

SK HME 3845 ve YB 2617 NUMARALI ŞİİR MECMU'ALARI

34a	Üftâde	İlâhî yâri kıl baña ki senden gayrı yârim yok Ne yüz ile saña günâhdan gayrı kârim yok	Benim 'âşi yüzüm kıre garip Üftâde bi-çäre Tutuşmuşam 'aşk-ı pür nâra yanımda bir yanarım yok	İlahi/ 2	Münacat	.---/.---/ .---/.---	Dîvân'ında bulunmakta dır.
35a	Ahmed Câhidî	Çün teferrüc eyleyüp bağıdım cihânın yüzine Her neye bağıdım ise 'ibret göründi gözime 'Âkil iseñ cân gözin ac tut kulağ vur sözime	Bir degirmendir bu dünyâ un ider bir gün bizi Ne sizi kıor ne bizi kor kül ider bir gün bizi	İlahi/ 5	Tahmis	-.--/-.--/ -.--/-.-	Dîvân'ında bulunmakta dır.
36a	Yunus Emre	Şehidlerin ser çeşmesi Enbiyânın bağı başı Evliyânın gözi yaşı Hasan ile Hüseyindir	Dedesiyle bile varan kevşer ırmağında turan Şusuz ümmete şu viren Hasan ile Hüseyindir	İlahi/ 4	Kıt'a	8'li hece ölçüsü	Dîvân'ında bulunmama ktadır.
37a	Şems-i Tebrîzî	Yine andım yine efendim gönlüm alanı Benim gönlüm alup efendim şeydâ kılanı	Gerçi sever Hakkı efendim Şems-i Tebrîzî Fedâdır yoluna efendim baş ile cânı	İlahi/ 2	Münacat	14'lü hece ölçüsü	
38a	-	'Âşıkam dîdâra geldim yâ Rasûlallâh Şâdıkam sen yâre geldim yâ Rasûlallâh meded	Garğa 'işyâna tenezzül kenzini mahv eyledi Sen [gibi] hünkâra geldim yâ Rasûlallâh meded	İlahi/ 2	Naât	-.--/-.--/ -.--/-.-	
39a	Yunus Emre	'Aceb bu benim cânım azat ola mı yâ Rab Yoksa yedi tamuda yanup kıala mı yâ Rab	Yûnus kabre vardıkda münker ve nekîr geldikde Bizden su'âl şordukda dilim döner mi yâ Rab	İlahi/ 4	Kâsîde	8'li hece ölçüsü	Dîvânında bulunmakta dır.
39b	-	Mevlâ naşip itse varsam cânım Ka'betullâh saña Eşiğine yüzüm sürsem cânım Ka'betullâh saña	Emir hac devesin yeder seni gören mâlı n'der Ümmetiñ ağlayup gider cânım Ka'betullâh saña	İlahi/ 4	Kıt'a	8'li hece ölçüsü	

SK HME 3845 ve YB 2617 NUMARALI ŞİİR MECMU'ALARI

40b	Yunus Emre	Gel hey 'āşık gel Allāha gel Allāha Uyan ğafletden ac gözin gel Allāha gel Allāha	Yūnus un eksikliği sözüm dergāha tutdum yüzüm Saña direm iki gözüm gel Allāha gel Allāha	İlahi/ 2	Münacat	vezni yok	Dîvânında bulunmakta dır.
41b	Derviş Dede	Haḡ te'ālā emir eylemiş gelsün Muḡammedim dimiş Al burāġı çek önüne binsün Muḡammedim dimiş	Derviş Dedem dir bir kişi ağıtdı gözünden yaşı Cümle peygamberler başı olsun Muḡammedim dimiş	İlahi/ 4	Kıt'a	8'li hece ölçüsü	
42b	Abdülaha d Nûrî	'Aşkıñ ile cihān beste luṭuf eyle 'ināyet kıl Derdin ile bu cān ḡasta luṭuf eyle 'ināyet kıl	Bî-çāreleri yād it vîrāne[y]i ābād it Luṭuf eyle 'ināyet kıl Nûrî ḡulunı şād it	İlahi/ 4-5	?	8'li hece ölçüsü	Dîvânında bulunmakta dır.
43a	Meftûni	Allāhū Rabbī lā yezāl yā vāḡid yā zü'l-celāl Ey pādişāḡ-ı bî-zevāl yessir lenā ḡayrā'l-umūr	Meftûni 'āciz i ḡarīb vaşlıñ ile bî-naşīb Yā vāḡidu daḡı mucīb yessir lenā ḡayrā'l-umūr	İlahi/ 4	Münācāt	8'li hece ölçüsü	
43b	Niyâzî Mısrî	İrişdi eyyāmıñ demi ademi ey māḡ-ı tābān el- vedā' Ah el-vedā' vah el-vedā' firḡatā şimden girü vaḡ ḡasretā	Ah el-vedā' vah el-vedā' firḡatā Şimden girü vaḡ ḡasretā	İlahi/ 4	Kıt'a	8'li hece ölçüsü	Dîvânında bulunmakta dır.
44b	-	Vücūdum ḡuş-ı 'imāretdir ḡarāb olmaḡ ne müşkıldür Çürüyüp yer altında turāb olmaḡ ne müşkıldür	ḡalāyıklar cennete girince ḡaḡḡın cemālin görünce Cümle murāda irince mahrūm ḡalmaḡ ne müşkıldür	İlahi/ 4	Kâsîde	8'li hece ölçüsü	

SONUÇ

Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi 3845 ve Yazma Bağışlar 2617'de kayıtlı şiir mecmu'aları çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçlar şunlardır:

Mecmu'aların içerdiği şiirlere bakıldığında iki mecmu'anın da XIX. yüzyılda derlendiği düşünülmektedir. SK HME 3845'de ketebe yer almamaktadır. SK YB 2617'de kayıtlı mecmu'anın son sayfasında bulunan ketebede mecmu'anın XIX. yüzyılda yazıldığı belirtilmektedir.

Mecmu'alardaki şiirler, şairlerin ulaşılabilen dîvânlarıyla karşılaştırılmıştır. Görülen farklar dipnota veya eklere eklenmiştir.

15 Türkçe 5 Arapça şiir ve bir Elifnâmenin yer aldığı SK HME 3845'de 8 mahlas tespit edilirken 12 şiirin mahlası belirlenememiştir. 25 varaktan oluşan mecmu'anın cildi iyi durumdadır, içerisindeki bazı sayfalarda mürekkep dağınıkları bulunmaktadır. Nesih hatla yazılmıştır.

SK HME 3845'de Abdülahad Nûrî, Fakîr, İmamoğlu, Mustafâ, Şâdî Baba, Üsküdarlı Sâfî ve Za'îfî'nin 1 şiiri bulunurken, Şeyh Derûnî'nin 2 şiiri bulunmaktadır.

SK YB 2617'nin son sayfasında yer alan "Fî gurre-i Zilhicce sene-i 1255" ibaresinden mecmu'anın 1840'da yazıldığı tespit edilmiştir. 40 Türkçe şiirin ve bir Elifnâmenin yer aldığı mecmu'ada 14 mahlas tespit edilirken 17 şiirin mahlası tespit edilememiştir. 46 varaktan oluşan mecmu'anın cildi ve kapakları bulunmamaktadır. Nesih yazıyla yazılmış olup bazı sayfalarda mürekkep dağınıkları görülmektedir.

SK YB 2617'de Abdülahad Nûrî, Ahmed Câhidî, Âşık Kuloğlu, Âşık Yûnus, Bolevî İsâ Efendi, Derviş Dede, Eşrefoğlu Rûmî, Meftûnî, Niyâzî Mısrî, Şems-i Tebrîzî, Şeyyâd Hamza, Üftâde, Yûnus Emre ve Za'îfî'nin şiirleri mevcuttur.

Mecmu'ada en çok şiiri bulunan Yûnus Emre'nin 8, Âşık Yûnus'un 5, Niyâzî Mısrî'nin 3 ve Abdülahad Nûrî'nin 2 şiiri bulunmaktadır.

Ahmed Câhidî, Âşık Kuloğlu, Bolevî İsâ Efendi, Derviş Dede, Eşrefoğlu Rûmî, Meftûnî, Şems-i Tebrîzî, Şeyyâd Hamza, Üftâde ve Za'îfî'nin ise 1 şiiri vardır.

Her iki mecmu'anın da bütün sayfalarının düzgün bir şekilde ve aynı yazı şekliyle yazılması, bu mecmu'aların önceden düşünülmek bir amaç için derlendiği izlenimini oluşturmaktadır. Mecmu'alar üzerine yapılan çalışmalar sonucunda divan tertip edememiş, isimleri unutulmuş birçok şaire ve şiirlerine ulaşılabilir. Mecmu'alar, şairlerin Dîvânlarında

olmayan şiirleri içermesi açısından Türk İslam Edebiyatı için önem oluşturur. Çalışılan bu mecmu'alarda da bu şiirlerin tespitiyle, şiirlerin şairlerin eserlerine eklenmesinin yolu açılmıştır. Her iki mecmu'anın da müstensihî bazı şiirleri Dîvânlardan farklı bir şekilde kaleme almıştır, bu durum dipnotlarla gösterilmiştir.

Bu çalışmayla üzerinde hiçbir inceleme yapılmamış iki mecmu'a günyüzüne çıkarılmıştır. Mecmu'alarda farklı şairlerin varlığına ulaşılmıştır. Varlığı bilinen şairlerin de dîvânlarında yer almayan şiirleri ortaya çıkarılmıştır. Böylece Türk İslam edebiyatına, yeni şairlerin ve manzumelerin ortaya konulmasıyla katkı sunulmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

Akalın , Şükrü Haluk - Toparlı, Recep Tezcan Aksu,Belgin:	Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü , https://sozluk.gov.tr/ (ErişimTarihi: 09.02.2019)
Akarsu, Kâmil:	Za'îfî Dîvânı (Metin, Tahlil ve Sistematiik Endeks) Doktora Tezi – Ankara, 1990, s.11
Akbaba,Sevgi:	Mecmu'atü'l-eş'ar , Süleymaniye Kütüphanesi Galata Mevlevihanesi Numara: 200(71-140) (İnceleme- karşılaştırmalı metin), Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2018
Akkaya, Hüseyin:	Abdulahad Nûrî - http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nuri-abdulahad (Erişim Tarihi: 17.03.2019)
Alptekin, Ali Berat:	Türk Halk Şiiri Ders Kitabı , Anadolu Üni. Yay., Eskişehir, 2012, s.204
Arslan, Tülin:	İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesindeki Nr 60 Ve 89 Numaralı Şiir Mecmuaları (İnceleme, Metin ve MESTAP'a Göre Tasnifi) Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2018
Aşkar, Mustafa :	Niyâzî Mısırî , TDV-İA, 33.cilt, TDV Yay., İstanbul, 2007, s.166-169
Aydın, Abdullah:	Ahmed Câhidî ve Dîvânı , Akademik Bakış Dergisi, Kırgızistan, 2013, Sayı 36
Aydın, Abdullah:	Dîvân-ı İlâhiyat/ Ahmed Câhidî Uşşâkî , H Yay., İstanbul, 2016
Azamat, Nihat:	Câhidî Ahmed Efendi , TDV-İA, 7.cilt, TDV Yay., İstanbul, 1993, s.16-17
Bilginer, Mahmut Sadettin:	Mısırî Niyâzî Dîvânı Şerhi , Baha Matbaası Yay., İstanbul, 1976, s.7-10

Birgören, Hamdi:	İsâ Mahvî, Sukûkîzâde, Şeyh İsâ Mahvî Efendi, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/isa-mahvi-sukukizade-seyh-isa-mahvi (Erişim tarihi: 13.04.2020)
Ceyhan, Semih:	Şems-i Tebrîzî, TDV-İA, cilt 38, TDV Yay., İstanbul, 2010, 511-516
Coşkun, Vildan S.:	Pîr Muhammed Za'îfî, TDV-İA, 44.cilt, TDV Yay., İstanbul, s.103-104
Çakır, Emine:	İmamoğlu, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/imamoglu (Erişim Tarihi: 08.01.2020)
Demircioğlu, Aziz:	100 Yıllık Kastamonu Basınında Kim Kimdir 1872-1972, M.E.B. Yay., Kastamonu 1980, s.5.
Dilçin, Cem:	Yeni Tarama Sözlüğü, TDK Yay., Ankara, 2009, s.78, 87, 97, 190
Duran, Hamiye:	Şâdî Baba ve Şiirleri, Bizim Büro Basım Yay., Ankara, 2011, s.33-36
Erdoğan, Kenan:	Niyâzî-i Mısırî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı, Akçağ Yay., Ankara, 1998
Erkal, Abdülkadir:	Üsküdarlı Sâfi ve 'Şî'r-İ Sâfi İsimli Eseri, Atatürk Üni., Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, sayı 36, Erzurum, 2008, s.99-103
Gençosman, Mehmet Nûrî:	Şems-i Tebrîzî - Makalât, Ataç Yay. 2009, s.10-20.
Gökalp, HALUK:	İ.B.B Atatürk Kitaplığı K 1565 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmu'asının Nazireler Kısmı Üzerine, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Samsun, 2018, cilt 11, sayı 55, s.92

Gölpınarlı, Abdülbaki:	Türk Tasavvuf Şiiri Antolojisi , İnkılap Yay., İstanbul, 2004, s.63
Gönel, Hüseyin:	Derviş Dede/Derviş Çelebi , http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-dervis-dede-dervis-celebi (Erişim Tarihi: 12.06.2020)
Güzel, Abdurrahman:	Türk Halk Şiiri Ders Kitabı , Anadolu Üni. Yay. Eskişehir, 2012, s.129
Güzel, Bilal:	Meftûnî/İkbâlî , http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/meftuni-ikbaliii-mustafa (Erişim Tarihi: 12.02.2019)
Kaçalin, Mustafa. S.:	Dîvân , SK Fatih Kitaplığı, s. 3889/2
Kahveci, Vehbi:	Abdülahad Nûrî'nin Kastamonu'daki Yayın Çalışmaları: 1921-1923 Yüksek Lisans Tezi , Kastamonu, 2015, s.32
Kanar, Mehmet:	Farsça-Türkçe Sözlük , Birim Yay., İstanbul, 1998, s.287, 298, 550
Kara, Mustafa:	Aşk Bülbülü Hz. Üftâde ve Dergâhı , Bursa Büyükşehir Belediyesi Yay., 2014, s.10-25
Karataş, Pınar:	Ahmed Meftûnî , http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/meftuni-ahmed (Erişim Tarihi: 05.06.2020)
Kesik, Beyhan:	Derviş Ahmed Dede , http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-dervis-ahmed-dede (Erişim Tarihi: 12.06.2020)
Kızılcık, Abdullah:	Bolevî İsâ Efendi , TDV-İA, 1.cilt, TDV Yay., İstanbul, 2016, s.204-205
Kolektif:	Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi , c. 6, Dergah Yay., İstanbul, 1990, s.89

Köksal, M. Fatih:	XVIII. yüzyıl Türk Edebiyatı Ders Kitabı , Anadolu Üni. Yay., Eskişehir, 2012 s.163
Köksal, M. Fatih:	Şiir Mecmualarının Önemi ve 'Mecmuaların Sistematiik Tasnifi Projesi' MESTAP , (Ed. Ömür Ceylan), Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori, Kesit Yay., İstanbul, 2012, s. 84-90.
Kuydu, Ebru:	Yûnus Emre Divanı'nın Bursa Nûshası (Giriş-Metin-Dil İncelemesi-Dizin) (Yüksek Lisans Tezi) , Bursa, 2015
Levend, Agah Sırrı,	Türk Edebiyatı Tarihi , TTK Basımevi, Ankara, 1998,s. 166-167
Macit, Muhsin:	XVI. yüzyıl Türk Edebiyatı Ders Kitabı , Anadolu Üni. Yay., Eskişehir, 2012 s.72
Naci, Muallim:	Lugat-ı Naci , s.441
Ördek, Şerife:	Yayabaşızâde Derviş Dede , http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-yayabasizade-dervis-dede (Erişim Tarihi: 12.06.2020)
Öztelli, Cahit:	Üç Kahraman Şair: Köroğlu, Dadaloğlu, Kuloğlu , Milliyet Yay., İstanbul, 1974, s.278
Öztürk, Ali:	Niyâzî-i Mısrî , Ketebe Yayınevi, İstanbul, 2018
Pala, İskender:	Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü , Akçağ Yay., Ankara, 1991, s.109
Sarı, Mustafa:	Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlıcaya Türkçede Art Zamanlı Değişmeler ,AYK 38.Icanas 38.Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongre Bildirisi, I. c. 2007,

Tatcı, Mustafa:	Eşrefoğlu Rûmî - Dîvân-ı İlâhiyât , Diyanet İşleri Başkanlığı Yay, Ankara, 2014, s.5-18, 152
Tatcı, Mustafa:	Bursalı Âşık Yunus , H Yay., İstanbul, 2019, s.15-22
Tatcı, Mustafa:	Dîvân-ı Yunus Emre , H Yay., İstanbul, 2020, s.14
Tok, Vedat Ali:	Pîr Muhammed Za'îfî, Gülşen-i Mülûk-Hükümdarlar Bahçesi , Büyüyen Ay Yay., İstanbul, 2013, s.15
Toysal, Tuğrul Çağrı:	Üftâde Divânı (Transkripsiyonlu Metin – Dil İncelemesi - Dizin) , Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2009
Turhan, Kasım:	İnâyet , TDV-İA, 22.cilt, TDV Yay., İstanbul, 2000, s.265-266
Türer, Osman:	Osmanlılarda Tasavvufî Hayat- Halvetîlik Örneği- Mehmed Nazmî Efendi'nin Hediyeetü'l-İhvân'ı , İnsan Yay., İstanbul 2011, s.2-498-512
Uçman, Abdullah:	Abdülahad Nûrî , TDV-İA, 1. Cilt, TDV Yay., İstanbul, 1988, s.178-179
Uzun, Şerife:	Türk İslam Edebiyatında Hac Ve Kurban Motifleri (Şair Sultanlar Örneği) , Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2007
Uzun, Mustafa:	Mecmu'a , TDV-İA, 28.cilt, İstanbul 2003, s.265-268.
Yakupoğlu, Cevdet:	Kastamonu Basın Tarihinde Kısa Soluklu Bir Dergi: Doğu , Kastamonu Basın Sempozyumu Bildiriler, Kastamonu Valiliği, Ankara, 2009, s.224-234.

Yavuz, Kemal:	XIV-XV. yüzyıllar Türk Edebiyatı Ders Kitabı , Anadolu Üni. Yay., Eskişehir, 2013 s.17,18,19
Yıldız, Enes:	İ.B.B Atatürk Kitaplığı K 1565 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmu'asının Nazireler Kısmı Üzerine , Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Samsun, 2018, cilt 11, sayı 55, s.92
Yıldız, Alim:	Üsküdarlı Sâfi , TDV-İA, 35.cilt, TDV Yay., İstanbul, 2008, s. 470-471

EK-1

Dîvânlarda yer alan şiir farklılıkları aşağıda sunulmuştur.

Abdülahad Nûrî'nin SK HME 3845 ve SK YB 2617 4a'daki şiiri, Süleymaniye Ktp. Mihrişah Bölümü 159'da kayıtlı *Dîvân*ında bulunmaktadır. *Dîvânda* ilâhînin başlığı "Der Makam-ı Beyâtî" olarak geçmektedir.

Der Makâm-ı Beyâtî

1 Sende doğmuştur Muhammed Muştafâ

Merhabâ ey mäh-ı mevlüd merhabâ

2 Sende olmuşdur bu ' âlem pür şefa

Merhabâ ey mäh-ı mevlüd merhabâ

3 Sende geldi ol şefâ' at menba' (1)

Sende zâhirdir o nûruñ maṭla' ı

4 Sensin elṭâf-ı Hüdânîñ mecma' ı

Merhabâ ey mäh-ı mevlüd Merhabâ

5 Cahille azmış iken halk-ı cihân

Küfr ile tolmuş iken kevn ü mekân

6 Nûrî imân sende olmuşdur ' ayân

Merhabâ ey mäh-ı mevlüd Merhabâ

7 Her kaçan kim sende mevlüd okunur

Şanâsın ' uşşâka ol gün i' d olur

- 8 Hic göklerde ķesāfet mi ķalur
Merķabā ey māh-ı mevlūd Merķabā
- 9 Ol vücūda 'illet olan şāh ı bāz
Ümmetķün Hāķķa itdüğünde niyāz
- 10 Umār her nār iķre bir mü'min ķomaz
Merķabā ey māh-ı mevlūd Merķabā
- 11 Ol ķabibi kim Hūdāsı medķ ide
Kim bile ķadrin anıñ bu dūnyāda
- 12 Anı vaşşāf olmada Nūri n(e)ide
Merķabā ey māh-ı mevlūd merķabā

Şairin YB 43a'da bulunan şiiri *Dîvān*ında yer almaktadır.

Der Maḳām ı 'Acem

1 'Aşkıñla cihān beste

Luṭuf eyle 'ināyet kıl

Derdiñle bu cān ḥasta

Luṭuf eyle 'ināyet kıl

2 'Āşıklara ihsān it

Derdililere derman it

Vuşlat yolın āsān it

Luṭuf eyle 'ināyet kıl

3 Ey rahmeti çok Raḥmān

'Ālem gözime zindān

Kaçarsa kafesden cān

Luṭuf eyle 'ināyet kıl

4 Raḥmān-ı Rāḥimsin

Ġufrān-ı 'azimsin

Sulṭān-ı kerīmsin

Luṭuf eyle 'ināyet kıl

5 Būlbūl gibi pūr zārım

Dāim tırup aḡlārım

Daḡı kime yalvaram

Luṭuf eyle 'ināyet kıl

6 Ey derdime demānım
Ḳurbān yolıñā cānım
N'em var daḡi sulṭānım
Luṭuf eyle 'ināyet kıł

7 Nūrī ḡulunı şād it
Luṭuf eyle 'ināyet kıł

YB 1a'da yer alan Eşrefoğlu Rûmî'nin şiiri *Dîvân*'ında bulunmaktadır.

1 Cemi'-i enbiyâlardan Muḥammed cümleñiñ şāhı
Yüzi nûrından almışlar felekler şems ile māhı

2 Yedi kıat gökleri gecdi kıadem 'arş üstüne başdı
İrişdi "Kābe Kıavseyn" e tavāf eyledi dergāhı

3 Anuñ sırr-ı sülūkundan melekler 'āciz oldılar
Ki biñ yılda varıbilmezler ol bir demde varır rāhı

4 Kıılarım cānımı kûrbān seniñ yolunda ey Ahmed
N'ola bir kez yüzüñ görsem seher vakti sehergāhı

5 Tecellî-i cemālini şular kim gördüler bir kez
Anıñçün 'aşk ile dāim ederler derdile āhı

6 Bu Eşrefoğlu Rûmî'niñ günāhı çokdur gāyet
Şefā'at kııl Muḥammed sen ki sensin cümleñiñ¹⁵⁴

¹⁵⁴ Mustafa Tatcı, Eşrefoğlu Rûmî - Dîvân-ı İlâhiyât, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay, Ankara, 2014

YB 22b'de yer alan şiir Şeyyād Hamza'ya aittir.¹⁵⁵

Na't (mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün)

- 1 Senün 'aşkıñ kamu derde devādır yā Resūlallāh
Senin katında hācetler revādır yā Resūlallāh
- 2 Senün nūrun gören gözler ne ay gözler ne yıldızlar
Nūrundan gice gündüzler ziyādır yā Resūlallāh
- 3 Deründen açılır güller sözünden şehd ü şekkerler
Senünle hasta gönüller şifādır yā Resūlallāh
- 4 Habıbsin pādīşāhlara tabıbsin dertlū āhlara
Şefā' atün günāhkāra anādur yā Resūlallāh
- 5 Ay u güneş yidi yılduz seni öger kamū düpdüz
Senün sözünden ayruk söz hatādur yā Resūlallāh
- 6 Hased kılur sana İblīs zihī ahmak olur telbīs
Seni sevdüğ' için İdrīs 'alādur yā Resūlallāh
- 7 Ururlar nevbetün dāyım bu beş vakt sünnetün kāyım
Gelürse honuna her kim salādur yā Resūlallāh

¹⁵⁵ Kemal Yavuz, **XIV - XV. Yüzyıllar Türk Edebiyatı Ders Kitabı**, Anadolu Üniversitesi Yay., Eskişehir, 2013, s.35.

- 8 Mugaylanlar harîr geydi beriyyeler abîr toldı
Senün cefâlarun derdi vefâdur yâ Resûlallâh
- 9 Satıldı Yûsuf-ı Ken'ân inen az nesneye pinhân
Seni görmekliğe bin cân bahâdur yâ Resûlallâh
- 10 Davud egninde hil' atun Halîl honında ni'metün
Musâ elinde ibretün asâdur yâ Resûlallâh
- 11 Mübârek türbesi yirde tolu nûr ile perverde
Velî rûhûn feleklerde ayândur yâ Resûlallâh
- 12 Makâmun Ka'be-i zenzem hemîşe kâyim ü muhkem
Hızır ümmetüne her dem sakâdur yâ Resûlallâh
- 13 **Şeyâd u Hamza** ol şâhdan diler kim kurtıla âhdan
Seni medh itmek Allah'dan atâdur yâ Resûlallâh

YB 34b'de yer alan Üftāde'nin şiiri şairin *Dîvām*nda bulunmaktadır.

İlāhî (mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün)

- 1 İlāhî yāri kıl baña ki senden ğayrı yārim yok
Ne yüzle varayım saña günāhdan ğayrı kārım yok
- 2 Göñül yād itdi sübhānı gözüm yaşı ile kanı
Çomuşam baş ile cānı bu yolda ihtiyārım yok
- 3 Yine bir menzile irdim nedāmet baħrine taldım
Hayal i ' aşka dūş oldum şabā gibi qarārım yok
- 4 Ne dervişem ferāġatde ne tāt u taht u devletde
Bū fānī dār ı ğurbetde ğarip oldum kārım yok
- 5 Benim ' āşı yūzi käre ğarip **Üftāde** bi-çāre
Tutuşmuşam ki bir nāra yanımca bir niyāzım yok

Niyâzî Mısrî'nin YB 9a'da yer alan şiiri *Dîvân*ında olarak yer almaktadır.¹⁵⁶

- 1 Uyan gafletten ey gâfil seni aldamasın dünyâ
Yakanı al elinden kim seni sonra kılar rüsvâ
- 2 Ne sandın sen bu gaddârı ki tâ böyle anı sevdin
Anı her kim ki sevdiyse dinini eyledi yağmâ
- 3 'Adâvet kılma kimseyle saña nefsin yeter düşmân
Ki aşla senden ayrılmaz 'ömir âhîr olunca tâ
- 4 İşitdin Hâk Rasûlünden nice âyât-ı iğbârı
Velî n'idem ki kâr itmez bu öğütler saña aşı
- 5 Bu zâhir gözünü örtüp baña tut cânıla gönlüñ
Ki her bir sözün içinde tıyasın cevher-i ma' nâ
- 6 Kelâm ı Mustafâ zevkîn dimâğında bulan gör kim
Mu'adil olmaz ol zevke hezârân men ile selvâ
- 7 Kemâl-i devlet isterseñ okı âyât-ı iğbârı
Ki her harfîñ içinde var Niyâzî bin dürr i yektâ

¹⁵⁶ Kenan Erdoğan, *Niyâzî-i Mısrî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı*, Akçağ Yay., Ankara, 1998

Şairin YB 13b'de yer alan şiiri *Dîvân*ında bulunmaktadır.¹⁵⁷

- 1 Uyan ğafletden ey nâ'im Hâkka yalvar seherlerde
Döküp acı yaşı dnâ'im Hâka yalvar seherlerde
- 2 Kâpusunda tûrup her bâr yüzini dergâha tut var
Yürekden kıl demâdem zâr Hâka yalvar seherlerde
- 3 Şeherlerde acılır gül anıñçün zâr ider bülbül
Uyanup derd ile ey dil Hâka yalvar seherlerde
- 4 Gel ey miskin ü biçâre dolaşma gezme avâre
Dilerseñ derdüñe çâre Hâka yalvar seherlerde
- 5 Açılır bâb-ı Sübhâni çekilür hân-ı sultâni
Dökülür feyz-i Rabbâni Hâka yalvar seherlerde
- 6 Şeherde uykudan uyan Niyâzî durma derde yan
Ola kim irişe dermân Hâka yalvar seherlerde

¹⁵⁷ Kenan Erdoğan, *Niyâzî-i Mısırî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı*, Akçağ Yay., Ankara, 1998
Ali Öztürk, *Niyâzî-i Mısırî*, Ketebe Yayınevi, İstanbul, 2018

Şairin YB 43a'da yer alan şiiri muhteva benzerliği nedeniyle Niyâzî Mısrî'ye ait olduğu düşünülmektedir. Şiir *Dîvânda* aşağıdaki şekilde bulunmaktadır.

- 1 Ey çarh ı dūn nitdim saña hiç vermediñ rāhat baña
Güldürmediñ öñden soña āh miḥnetā vāh miḥnetā
- 2 Bendiñden āzād itmediñ feryādıma dād itmediñ
Bir dem beni şād itmediñ āh veyletā vāh veyletā
- 3 Erişmedi dostā elim Rāḥmāna varmadı yolum
Çıkmadı başa menzirim āh ğurbetā vāh ğurbetā
- 4 Kārım dūrür derd ile ğam gitmez hiç elim
Güliden cüdā bir bülbulüm āh firķāta vāh firķāta
- 5 Mecnūn veş āh edeyim Ferhād veş vāh edeyim
Bu virdi her gāh edeyim āh ḥasretā vāh ḥasretā
- 6 Varmazsa yolum şeyḥime şarmazsa merhem yārema
Olmazsa çāre derdime āh ḥayretā vāh ḥayretā
- 7 Yanar **Niyāzî** derd ile hiç kimse yok ḥālın bile
Nālān olup girdi yola āh riḥletā vāh riḥletā

Yunus Emre'nin SK YB 39a'da bulunan şiiri *Dîvânında* yer almaktadır.¹⁵⁸

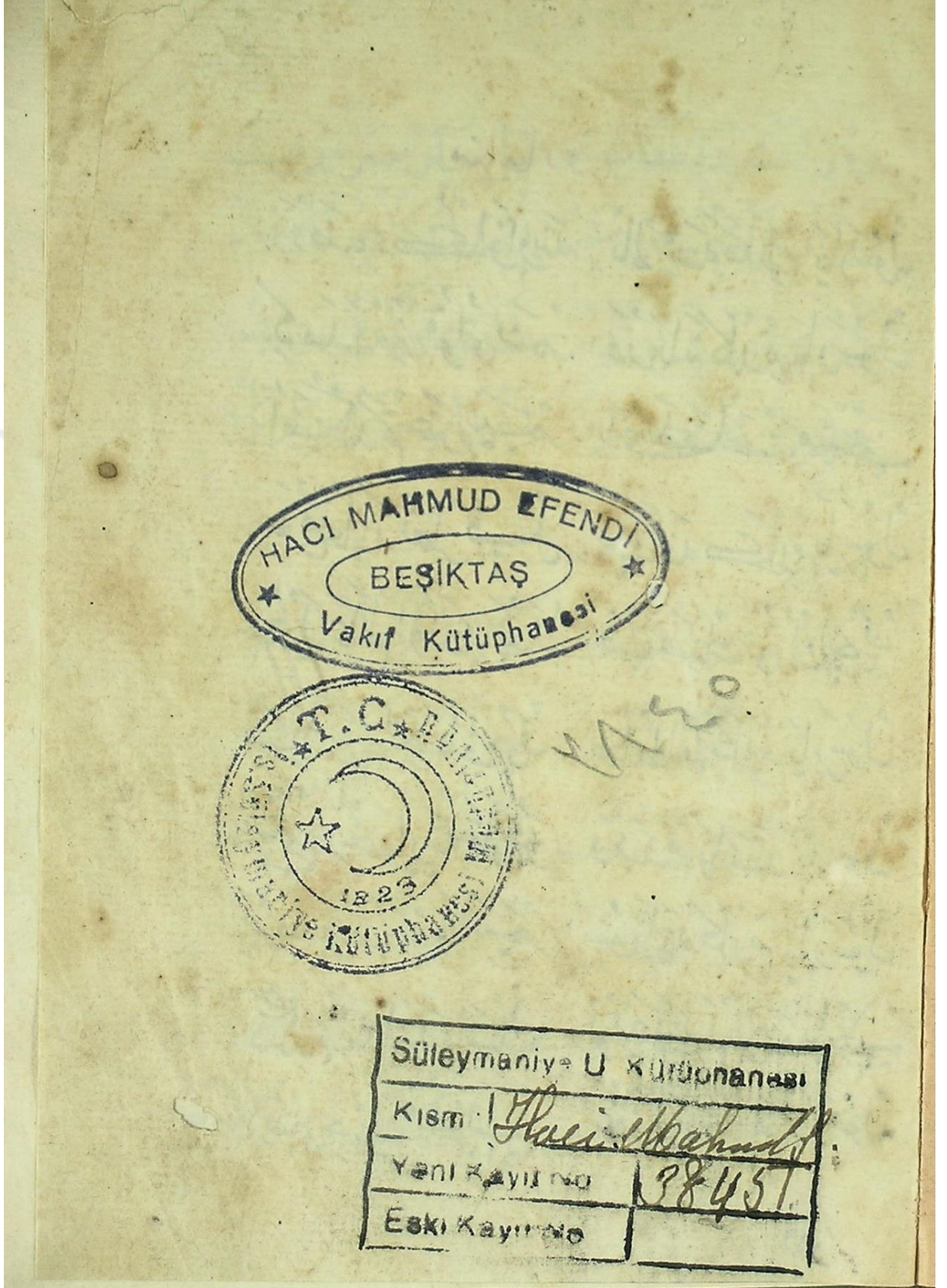
- 1 ‘Aceb bu benüm cānum āzāt ola mı yâ Rab
Yoksa yedi tamuda yana kala mı yâ Rab
- 2 ‘Aceb bu benim hâlim yer altında ahvâlim
Varup yatacak yerim akreb dola mı yâ Rab
- 3 Allâh olıcak kağı bizden ola mı râzı
Görüp Habîb'i bizi şefî' ola mı yâ Rab
- 4 Cān hūlkuma geldükde ‘Azrâîl'i gördükde
Yâ cānumı aldukda āsân ola mı yâ Rab
- 5 **Yūnus** kabre vardukda Münker Nekir geldükde
Bana su'âl sordukda dilüm döne mi yâ Rab

¹⁵⁸ Mustafa Tatcı, *Dîvân-ı Yūnus Emre*, H Yay., İstanbul, 2020

Ahmed Cāhidî'nin YB 35b'de bulunan şiiri, *Dîvânında* bulunmaktadır.

- 1 Bir teferrüc eyleyüp bakdım cihānıñ yüzine
Her neye bakdım ise 'ibret göründi gözime
'Āqıl iseñ cān kulağın ac nazar kıl sözime
Bir değirmendir bu dünyā öğüdür bir gün seni
- 2 Altı taş değirmenin yer yüzün(i) tutmuş qarār
Göklere kılsam nazarı nicedir leyl ü nehār
Nice yüz biñ evliyā'ı toprağa kıldı qarār
Bir değirmendir bu dünyā un ider bir gün bizi
- 3 Aline aldanma şağın mekr ile hile kıılır
Virdiğini girü alır şanma kim bāki kıalır
İki taşın arasında dāneniñ hāli n'olur
Bir değirmendir bu dünyā öğüdür bir gün seni
- 4 Halk idüpdür kudretinden kār gāh ol Hūdā
Çarķ içinde dānesin 'ömri ana oldu gıdā
Bulmadı iflāh ecelden enbiyā şāh u gedā
İki cihānun güneşi fahr i 'ālem Mustafā
- 5 Bir değirmendir bu dünyā un ider bir gün bizi
Cāhidî geç bu hayālden bakma dünyā āline
Zehrolur her kim ki yerse şunma anun balına
'Āqıl iseñ kııl şeyāhat gir resülün yolına
Bir değirmendir bu dünyā öğüdür bir gün seni

EK-2 SK HME 3845 Örnek Metin

مناجات

رَوْضَه كُنْ لِي رَيْه نَالَايْتَه كَلِمَ يَا رَسُولُ
 كِه مَدَدِ سُوْر قُولُوْنِم دَرْمَانَه كَلِمَ يَا رَسُولُ
 اُمْنِكَلِمَ غَرِيْبِم اَي شَفَاعَتِ مِنْبَحِي
 عَرْضِكَلِمَه نَظَر قَبْل دِيوانَه كَلِمَ يَا رَسُولُ
 جَمَلَه عَالَمِ اَوْلَدِي بِيْدَا هَب سِيْنَك نُوْر كِ اِيچِي
 سِيْنَك كِي اِحْسَانِي حَق سُلْطَانَه كَلِمَ يَا رَسُولُ
 شَمْعِ رُخْسَارِيَه فَارُشُو دَمْدَمِ يَانْفَدَه دِيْل
 بِرَضَعِيْف بِرُوَانِيْم سُوْرَانَه كَلِمَ يَا رَسُولُ
 دَكِي شَانْدَه سِيْنَك لَوْلَا كُوْ لَوْلَا كِ بِالْحَبِيْب
 اِنْسِي جِيْنَك مَغْرَلِيْسِيْن عَفْرَانَه كَلِمَ يَا رَسُولُ

روز

رُوْزِ مُحْشَرَدَه شَفَاعَتِ قِيْل نَبِيْكَ سِرُوْرِي
 سَأَيْلِمُ مُحْنَا جِيْم اِحْسَانَه كَلِمَ يَا رَسُولُ
 كَزِيْ عَزِيْ كَدِيْ شَارِيْ قِيْلَدَه سِيْنَك
 جَمَلَه نَك مُخَارِيْ سِيْن اَعْطَانَه كَلِمَ يَا رَسُولُ

قصص

بِيْكَوْنِ بِرَاوُجِ فَنَادَتْ كُوْجَك قُرْمَانِ اَوْلَه
 قُوْرُوْلَه جَنَكَا لِحَلِّ بِرَاوُو كُرُوْانِ اَوْلَه
 طَانُوْ جَانِيْ بَدَنْدَتْ اَلَه عَزْرَايِلِ اَمِيْنِ
 صُوْبَا لِرَاوُكِ لِبَايِيْنِ بُوْتِيْنَك عُرْبَانِ اَوْلَه
 قَالَه كُوْرِيْنِ كُوْرْمَايِيْنِ هَم قُوْلَا غِيْنِ اِيْشْتَمَايِيْنِ
 بِفِلَه بُوْتِيْنِ سِرَايِيْ خَاكِكَلَه يَكْسَانِ اَوْلَه

سَبَّحُ رَا اَلْدَى بُوْدَنَ بَقَيْنُ بِلْ اُولُو زَنْهَارُ
 صُوْجُوْنُ بِلْ اَيُّوْبُ اَهَى كُوْرَمَهْ مَضُوْبُ جَاهَى
 هَا نَ زَكْرَا يَكْ اَللهَى بَقَيْنُ بِلْ اُولُو زَنْهَارُ
 بُوْمَلَكُ بَا فِى دَكُلْ بِلَاكُ بُوْكَ اَيُّوْبُ كَمَهْ كَلَاكُ
 يَتَرُ نَفْسُ اَرِيْنَهْ بِلَاكُ بَقَيْنُ بِلْ اُولُو زَنْهَارُ
 بَا زَنْدَرُ عَمْرِيْنَهْ بَارَقُ بُوْلَهْ كُوْرُ بَرَكَا مِلْ حَارَقُ
 حَا فِلَرَهْ يَارِيْنَهْ اَرْقُ بَقَيْنُ بِلْ اُولُو زَنْهَارُ
 قَطَارُكُ دُوْرُ فُوْرُوْلُوْمُ فُوْنَا فُجَا رُ صَاغَهْ صُوْلَهْ
 دَكْشِمَهْ جُوْهَرِيْ بُوْلَهْ بَقَيْنُ بِلْ اُولُو زَنْهَارُ
 اَجَلُ اَرْوْبُ اَمَانُ بُوْرُ بُوْكَوْرُ كُرُ رُحَى كُوْرُ مَرْ
 بُوْرُ فُتْلَهْ اَلَهْ كُرُ مَرْ بَقَيْنُ بِلْ اُولُو زَنْهَارُ

نصیحتی نامه

زَهْرُ نَا تَرُ دُرُ بُوْرُ نَبَا صُوْمَانُوْبُ اَيُّوْبُ صَفِيْنَهْ
 بُوْغُرُ سَرْمَا يَهْ سَبِيْنُ نَا حَقُ بِيْرَهْ صَا حَمُ صَفِيْنَهْ
 حَقُ لِسَانُ بُوْرُ بَرَكَا ذِكْرُ بِلَهْ لَسْبُجُ اَتْمَكَهْ
 كَذِبُ غِيْبَتُ اَفْوَاْغُ اَعْرَبِيْ اَحْمَهْ صَفِيْنَهْ
 بُوْرُ عَا لَمُ مَحْلِسِنَهْ بَرُ نَصِيْحَتُ اَلْمَاغَهْ
 اَوَّلِيَا لَرُ صَحْبَتِيْنُكُ دُوْرُ اَوَّلُوْبُ قَا حَمُ صَفِيْنَهْ
 كَدُوْمُ هَرُ صَانُوْرُسُ صَانُ اِنِىْ مُؤْمِنُكَهْ
 اَهْلُ اِيْمَانُ اَرَا سِنْدَهْ كَمَسَا سَجْمَهْ صَفِيْنَهْ
 دِيْنُ جُكُوْبُ كَامِلُ اَوْنَهْ اَرِنِىْ دَسْتُوْرُ اَوْمَلَدُكُ
 كَذِبُ رَا يَكْلَهْ اَرِنَسْتُرُ سَنُ كُجُوْبُ رُحْمَهْ صَفِيْنَهْ

قَبْلَ خَلْقِ مَنْ أَوْرَدَهُ نَضِيبَتْ جَمْلَهُ مَوْضِعِ قَوْلِكَ
تَاللَّيْلِ دُرٌّ مُحَسَّنٌ حِجَّتْ بَرَهَانَ أُولَئِكَ

۳۴

نظم

نِيَاثُ سَبِينِ دَهِي غَافِلُ بَشِشَ ظَاوِنَهُ طَافِلُ
بُهْجُ بُوْجِي بِنَارِ غَافِلُ حَقَّهَ يَلَوَارُ سَحَرُ كَرْدَه
جَالِنْدِي رَحْلَن كُورِي سَمْعِنَه اِيْرَمْدِي سَسِي
نِيَاثُ سَبِينِ اِيْ غَاصِي حَقَّهَ يَلَوَارُ سَحَرُ كَرْدَه
بُودُ نِيَاثِ نَبِهَ كَلْبِيْنِ دَلِيلُ كِنْدِي بُوْرَه فَالْدِيْنِ
عَقْلَتُ اَوْ قُوْسَه دَلْدِيْنِ حَقَّهَ يَلَوَارُ سَحَرُ كَرْدَه
بُودُ نِيَاثِ قَوْلِ اِيْرَانِ بَاقِي قَالَمُ بُوْرَه كَلَارَتُ

اى

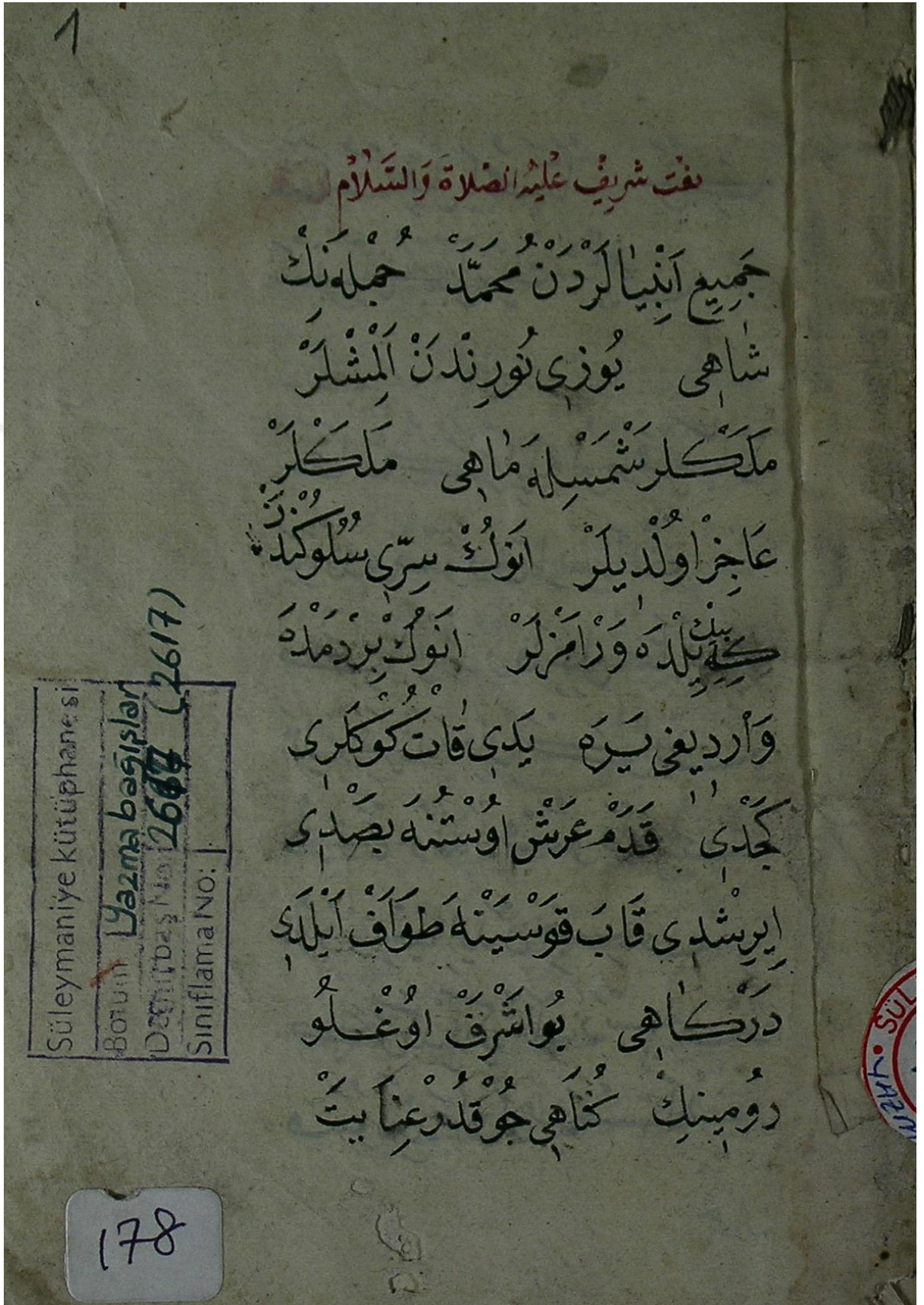
اَيُّ اَوْ قُوْسِ مَشْغُولِ اُولَئِكَ حَقَّهَ يَلَوَارُ سَحَرُ كَرْدَه
دَلِيلُ كِنْدِي اِيْلِكُلُ بُوْرِي دِكْرِ اِيْلَه خَالِقِنِ فَرْزِي
هَمَانُ وَفَتِ طَاوَعِ اِيْرِي حَقَّهَ يَلَوَارُ سَحَرُ كَرْدَه
مَقْدِرِ اِيْرِي كِنْدِي كَلْمِنِ بُودُ نِيَاثِ مَسْأَلَه قَلْمِنِ
صَوْنُ بَشِمَا لَوِ اِيْصِي قَلْمِنِ حَقَّهَ يَلَوَارُ سَحَرُ كَرْدَه

۳۵

نظم شهر رمضان

مَرْجَا حَوْشِ كَلْبِيْنِ اَيُّ شَهْرِ رَمَضَانَ مَرْجَا
مُرْدَه جِي كَلْدِي اَوْ نَجْهَ شَهْرِ شَعْبَانَ مَرْجَا
اُولَدِي لَشَهْرِ نِيْكَاهِ مَسْرُودِ جَمْلَهُ مَوْضِعِ مَوْضِعَاتِ

EK-3 SK YB 2617 Örnek Metin

جَنَّةٌ مَجْمُوعِي كَيْدَرٍ مُحَمَّدٌ
 طُغْغَدُ وَغِي كَيْجَهْ جَنَّتْ قِيُوسِي
 اَجَلْدِي عَالَمَه رَحْمَتِ صَاحِلْدِي
 حَلَه طُونَلِي جِيلْدِي مُحَمَّدٌ
 طُغْغَدُ وَغِي كَيْجَهْ عَاشِقُ
 يُونُسْ نَدِرْ بُو اِسْكَرْ يَسْلَنْدِي
 طَاغَرُ طَاشْكَرْ مَيُوهْ وَيِرِي
 هَرَاغَا جَلَرْ مُحَمَّدُ طُغْغَدُ وَغِي كَيْجَهْ

الهي

مَرْجَبَاسِيدُ الْكُونِينِ يَا بَدْرُ الْبَدْرِ
 مَرْجَبَايْ اِيكِي عَالَمُ فَرْمَقْتَا حُصْدُورُ

نيسين

سَنَسِينْ اُولُ مَحْبُوبِ حَقِّ هَمَّ اَنْبِيَا لِرْ
 سُرُورِي اِسْمِ يَا كُكْ
 حُرْمَتِيَهْ اَيْتْدِي هَرَا شِيَا ظَهْرُورْ
 ذَاتِ يَا كُكْ سُرُورِي اَكْمَلْ عِيُورْ
 كَاثِنَاكَ پَرْتَقِي نَفْلِيْنِكَ
 اُولُسْتَدِرْ شَيْ ظِلْمَا تَهْ نُوْرْ
 خَلْقْ اُولُسْتَرْ هَرَنْهْ وَاَرْسَهْ جُمْلَهْ
 نِيْكَ دِيْكَرِي بُدُرْ اَنْتَ نُوْرْ
 فَوْقْ نُوْرْ دِيْ رَقْمُوْرْ وَحْشِ طِيُورْ
 كَنْدِي نُوْرِنْدَنْ يِرْتَدِي حَقِّ سَنِي
 يَا مُصْطَفِي الصَّلَوةُ وَالسَّلَامُ

نيسين

صَدِّ صَوْلْدِي كَوْل بَكْر

بِرْهَائِكَ اِيْدَرْ سَبَكْر

سُوْبِلَهْ اَنَامْ اَغْلَسُونْ

جَهْمْدَنْ مَالِكْ چِيْقَار

يِلَانْ چِيَانْ بِنِي صُوقَار

اَنَامْ اَغْلَا دِيْقَهْ صُوقَار

سُوْبِلَهْ اَنَامْ اَغْلَسُونْ

الحق

يَحْمَدُ اللهَ دِيرْ مَا اللهُ

الْوَبْ عَقْلِي فِكْرُ اللهِ

دِلْمَدَهْ ذَاتِكَ اَسْمَايِي

بكا

بِكَ اَوْشِكْ اَوْلْدِي ذِكْرُ اللهِ

صَلَوَاتُ اللهِ سَلَامُ اللهِ

عَلَيْكَ يَا رَسُوْلَ اللهِ

بِنِ اَوْلِ پِرْوَانِيْمْ كَلَامْ

دُوشُوْبْ عَشِقْ اَوْ دِيْنَهْ يَانْدَمْ

يَانُوْنْ كَلِي كُلْ اَوْلْدَمْ

بِنِي مُحَوَيْتْدِي عَشِقْ اَوْلْدَمْ

صَلَاةُ اللهِ سَلَامُ اللهِ

عَلَيْكَ يَا رَسُوْلَ اللهِ

كُوكُلْ اِيْنَهْ سِنِ صُوفِي

اِيْدَرْ اِيْسِيْكَ اَكْر صَافِي

